Nr 36.

Ankom till riksdagens kansli den 22 april 1927 kl. 5 e. m.

Utlåtande, i anledning av vissa framställningar rörande elfte huvudtiteln, innefattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna.

Bankoutskottet får härmed avgiva utlåtande över nedannämnda till utskottet hänvisade framställningar rörande elfte huvudtiteln.

Innan utskottet ingår på de framställningar, som i detta utlåtande avses, har utskottet ansett sig böra fästa uppmärksamheten på ett förhållande, som synes vara av vikt för behandlingen av vissa pensionsärenden.

Med hänsyn till behovet av en ingående utredning rörande de omständigheter, som i de särskilda fallen äro av beskaffenhet att påverka frågor om beviljande av pension eller därmed jämförligt understöd, måste det — såsom ock upprepade gånger tidigare av utskottet framhållits — anses vara önskvärt, att framställningar om dylik förmån i den utsträckning, som lämpligen kan ske, efter föregången prövning av vederbörande myndigheter föreläggas riksdagen genom proposition av Kungl. Maj:t. Det har visat sig, att i åtskilliga fall, där framställning om pension tidigare och nu underställts riksdagen genom motion, omständigheterna varit sådana, att frågan enligt utskottets mening lämpligen bort i första hand bringas inför Kungl. Maj:ts prövning. I varje fall synes det vara uppenbart, att statsmyndigheter ävensom statliga befattningshavare, vilka i sådan egenskap hava att taga ställning till begäran om pension eller understöd, därom böra i vederbörlig ordning hos Kungl. Maj:t eller annan myndighet göra den framställning, som de anse påkallad. Enligt vad som framgår av handlingar, vilka varit för utskottet tillgängliga, har ett dylikt förfaringssätt icke alltid iakttagits. Sålunda har det upprepade gånger förekommit, att chef för eller befattningshavare vid ett under central myndighet hörande lokalorgan, i stället för att till den centrala myndigheten ingå med hemställan om åtgärd för pension eller understöd åt underlydande befattningshavare, hänvänt sig till riksdagsman på orten med begäran om frågans framläggande motionsvis. Det har även i ett särskilt fall, som på grund av motion kommit under utskottets prövning, inträffat att, sedan ansökning hos centralt ämbetsverk gjorts i fråga om viss ersättning av statsmedel och ämbetsverket funnit sig på anförda skäl förhindrat att vidtaga åtgärd för beredande av sådan ersättning, verket låtit underrätta vederbörande sökande, att därest

genom motion i riksdagen förslag skulle framkomma i ersättningsfrågan, ämbetsverket skulle sakna anledning att ej ställa sig välvilligt till ett dylikt förslag. Ett förfaringssätt av den art, som här angivits, synes utskottet vara mindre lämpligt.

Med vad nu anförts har utskottet velat framhålla angelägenheten av att ärenden, om vilka här är fråga, före riksdagsbehandlingen underkastas den noggranna beredning, som ur flera synpunkter måste anses vara önskvärd.

Utskottet övergår härefter till behandling av de i utlåtandet avsedda framställningarna.

A. Civila pensionsväsendet.

1:o.

Ang. pension från statens pensionsanstalt åt f. d. barnmorskan Matilda Kajander.

I en till riksdagen den 4 februari 1927 avlåten proposition nr 90 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att

dels medgiva, att f. d. barnmorskan i Nedertorneå kommun *Matilda Kajander, född Lugnet,* må från och med den 1 januari 1927 under sin återstående livstid från statens pensionsanstalt erhålla en årlig pension till sådant belopp, att densamma jämte till henne utgående pension från nämnda kommun motsvarar vad hon skulle hava ägt i pension uppbära från anstalten, därest hon under år 1920 erhållit distriktsbarnmorsketjänst och därvid befriats från erläggande av engångsavgift till anstalten;

dels besluta, att å pensionen från pensionsanstalten icke må utgå annan tilläggsförmån än dyrtidstillägg;

dels ock medgiva, att dyrtidstillägg må beräknas å sammanlagda pensionsbeloppet men av statsmedel bestridas allenast vad som av det sålunda beräknade dyrtidstillägget belöper på den från pensionsanstalten utgående delen av nämnda pensionsbelopp.

Av handlingarna i ärendet inhämtas bland annat följande.

Barnmorskan Kajander är född den 26 juli 1861. Efter år 1883 i Hälsingfors avlagd barnmorskeexamen samt år 1884 erhållen behörighet att här i riket innehava barnmorsketjänst blev hon från och med den 1 januari 1885 fast anställd såsom barnmorska i Nedertorneå kommun av Norrbottens län. Denna befattning innehade hon till den 15 september 1899, då hon på grund av ingånget äktenskap avsade sig densamma. Sedan hon blivit änka, erhöll hon från och med den 1 april 1909 ånyo anställning som barnmorska i samma kommuns tjänst och kvarstod i denna befattning till den 1 april 1921, då hon på grund av uppsägning från kommunens sida nödgades lämna tjänsten. Hennes tjänstetid uppgick då till sammanlagt närmare 27 år. Även under tiden mellan de båda anställningsperioderna har hon emellanåt

vid förefallande behov stått till tjänst inom kommunen med biträde vid förlossningar.

Beträffande omständigheterna i samband med Kajanders entledigande från barnmorsketjänsten har i propositionen meddelats följande:

Anledningen till att Kajander år 1921 uppsades från sin tjänst synes närmast vara att söka i missförstånd vid ledigförklarandet av de nyinrättade distriktsbarnmorskebefattningarna i orten. Före genomförandet av den år 1919 beslutade organisationen med distriktsbarnmorskor hade barnmorskegöromålen i Nedertorneå kommuns fastlandsområde handhafts av allenast en barnmorska, men vid sagda organisations ikraftträdande delades nämnda område i två distrikt. Enligt ett av medicinalstyrelsen den 16 mars 1920 utfärdat cirkulär borde vid tillsättande första gången av distriktsbarnmorsketjänst uppmärksammas, att förutvarande kommunalt anställda barnmorskor, i den mån det författningsenligt läte sig göra, placerades såsom distriktsbarnmorskor, helst å samma ort där de förut haft sin verksamhet. Barnmorskestyrelsen i länet har förklarat, att den ansett, att Kajander på grund av detta cirkulär skulle hava varit företrädesberättigad till erhållande av barnmorsketjänsten i ett av distrikten i Nedertorneå kommun, därest hon anmält sig såsom sökande till endera av befattningarna. Härför hade likväl erfordrats medicinalstyrelsens tillstånd för Kajander att efter uppnådda 55 år kvarstå i tjänst såsom barnmorska. Ingendera tjänsten söktes emellertid av Kajander. Av handlingarna framgår, att barnmorskestyrelsen före tjänsternas ledigförklarande låtit under hand efterhöra, huruvida Kajander med kommunen ingått skriftligt avtal angående barnmorskeanställningen, och att styrelsen därvid bibragts den uppfattningen, att Kajander, som hade kontrakt med tre månaders uppsägningstid, redan blivit av kommunen uppsagd. Senare visade det sig likväl, att så ej varit förhållandet. Sedan emellertid barnmorskestyrelsen förordnat om distriktsbarnmorsketjänsternas uppehållande från och med den 1 januari 1921, uppsade kommunen Kajander från hennes tjänst från och med den 1 april samma år.

Själv synes Kajander hava haft den uppfattningen, att hon på grund av sin ålder ej vore berättigad att söka och erhålla distriktsbarnmorsketjänst men att hon däremot ägde bibehålla den kommunala barnmorsketjänsten, så länge hon kunde bestrida de därmed förenade göromålen.

Efter entledigandet anhöll Kajander hos kommunen att komma i åtnjutande av pension. Kommunalnämnden hemställde med anledning härav hos kommunalfullmäktige om beviljande av ett årligt pensionsbelopp av 500 kronor, men vid ärendets behandling inom fullmäktige avslogos såväl Kajanders framställning som kommunalnämndens förslag. Beslutet var emellertid icke enhälligt. Senare under år 1921 beviljade emellertid kommunen en årlig pension åt Kajander till belopp av 300 kronor.

Styrelsen för statens pensionsanstalt har i avgivet utlåtande meddelat, att därest Kajander sökt och erhållit anställning såsom distriktsbarnmorska från den kungjorda tillträdestiden den 1 oktober 1920, hon skulle befunnits berättigad att mot en engångsavgift av 2,317 kronor erhålla hel pension å 1,000 kronor vid avsked senast vid uppnådda 60 levnadsår, samt att, om hon begärt befrielse från engångsavgiften, pensionen likväl skulle hava uppgått till 814 kronor.

Beträffande utredningen i övrigt får utskottet hänvisa till åberopade statsrådsprotokollet.

Utskottet. Med hänsyn till de i detta ärende åberopade särskilda omständigheterna har utskottet ansett sig böra tillstyrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag. Utskottet får sålunda hemställa,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande proposition.

2:o.

Ang. familjepension åt lektorn K. O. N. Troëngs änka och barn. I en till riksdagen avlåten, den 18 februari 1927 dagtecknad proposition nr 125 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för samma dag, under punkten 7:o[1] föreslagit riksdagen medgiva, att den omständigheten, att lektorn vid tekniska fackskolan för maskinindustri i Eskilstuna Klas Olav Napoleon Troëng avlidit innan kungörelsen den 18 juni 1926 (nr 350) angående ändrat namn av statens pensionsanstalt för statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl. samt angående reglemente för statens pensionsanstalt trätt i kraft, icke må utgöra hinder för hans änka *Signe Hedvig Gustava Troëng, född Andersson,* samt makarnas barn att från och med den 1 juli 1926 komma i åtnjutande av familjepension enligt bestämmelserna i nämnda reglemente.

Sedan lektorn Troëng avlidit den 30 juni 1926 och hans efterlämnade änka hos Kungl. Maj:t gjort framställning om pension, har *styrelsen för statens pensionsanstalt* hemställt om avlåtande av förslag i ämnet till riksdagen och därvid anfört följande:

Uti § 1 mom. 1 och § 6 av reglementet för lärarnas vid elementarläroverken nya änke- och pupillkassa den 8 december 1911 (nr 155), sådana dessa stadganden lyda enligt kungörelsen den 4 september 1916 (nr 381), upptagas lektorer vid de tekniska elementarskolorna i Norrköping, Malmö, Örebro, Borås och Härnösand, men det är tvivelaktigt, om termen teknisk elementarskola kan tillämpas på de numera tillkomna tekniska gymnasierna och tekniska fackskolorna. Dock synes det otvivelaktigt hava varit avsett, att lektorer vid sådana läroanstalter borde tillhöra berörda kassa. I kungörelsen den 18 december 1918 (nr 1108) angående villkor och bestämmelser för åtnjutande av de i gällande stater för tekniska fackskolan i Västerås, den tekniska elementarskolan och det tekniska gymnasiet i Örebro samt den tekniska elementarskolan, den tekniska fackskolan och det tekniska gymnasiet i Malmö upptagna avlöningsförmåner har stadgats, att befattningshavare skall vara skyldig underkasta sig de ändrade bestämmelser, som kunna varda

[1] I fråga om övriga punkter av propositionen nr 125, se beträffande punkterna 1, 3, 5—6, 8 och 10 utlåtande nr 36, punkterna 97, 99, 101—102, 104 och 106 samt beträffande punkterna 2, 4 och 9 utlåtande nr 38, punkterna 43—45.

stadgade rörande elementarlärarnas nya änke- och pupillkassa. Delaktighet i kassan är således förutsatt även för lektorer vid tekniska gymnasier och fackskolor. Detta framgår även av riksdagens skrivelse nr 407/1918 (sid. 8, 9, 11 och 26). För den sedermera tillkomna fackskolan för maskinindustri i Eskilstuna skola, enligt gällande lönestat, föreskrifterna i nyssnämnda kungörelse likaledes vara gällande.

Direktionen över lärarnas vid elementarläroverken nya änke- och pupillkassa har i utlåtanden den 8 november 1919, den 10 juli 1922 och den 13 mars 1925 föreslagit reglementets komplettering med uttrycklig föreskrift dels om delaktighet för bland andra lektorer vid tekniska fackskolor och dels om delaktighetsbelopp för dessa befattningshavare såsom för lektorer vid tekniska elementarskolor.

Oaktat bristen på sådan föreskrift hava pensionsavgifter inbetalts för avlidne lektor Troëng för tiden 1 december 1925—30 juni 1926.

Genom kungörelsen den 18 juni 1926 (nr 350) angående ändrat namn av statens pensionsanstalt för statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl. samt angående reglemente för statens pensionsanstalt har kassan från och med den 1 juli 1926 indragits till statens pensionsanstalt, varjämte uti § 89 b) uti berörda reglemente stadgats uttrycklig delaktighet för ifrågavarande lektorer.

Då Troëng avlidit, innan de nya bestämmelserna trätt i kraft, har pensionsanstalten funnit sig förhindrad att tilldela hans efterlevande någon pension, oaktat de, på ovan angivna grunder, realiter synas därtill berättigade.

Beträffande utredningen i övrigt hänvisar utskottet till propositionen.

Utskottet.

Av utredningen i ärendet framgår, att lektor Troëngs efterlevande, därest han avlidit först den 1 juli 1926, otvivelaktigt skulle hava varit berättigade till familjepension från statens pensionsanstalt. På grund härav och då i förevarande fall, trots bristen på tydliga föreskrifter, pensionsavgifter blivit erlagda, finner utskottet billigheten kräva, att pension beredes Troëngs änka och barn i enlighet med vad Kungl. Maj:t föreslagit.

Utskottet får sålunda hemställa,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning.

3:o.

Ang. tilläggspension åt förra lärarinnan Tina Björck.

I en till riksdagen avlåten, den 24 februari 1927 dagtecknad proposition nr 155 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att förra lärarinnan vid högre elementarskolan i Lund för flickor *Selma Kristina (Tina) Elisabet Björck* må, utan hinder därav att hon icke uppfyller alla för erhållande av tilläggspension enligt kungörelsen den 31 december 1917 (nr 965) angående tilläggpension åt vissa lärarinnor vid de statsunderstödda enskilda läroanstalterna stadgade villkor, kunna för tid efter utgången av år 1926 komma i åtnjutande av tilläggs-

pension, beräknad enligt grunder, som angivas i berörda kungörelse samt i kungörelsen den 18 november 1921 (nr 702) angående ändring i vissa delar av förstnämnda kungörelse.

Beträffande utredningen i ärendet anhåller utskottet att få hänvisa till åberopade statsrådsprotokollet.

Utskottet. Utskottet vill erinra, att riksdagen under de senaste åren i åtskilliga fall beviljat tilläggspensioner åt förutvarande lärarinnor vid statsunderstödda enskilda läroanstalter, att utgå efter enahanda grunder som de här föreslagna. Med hänsyn härtill får utskottet, som icke har något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställa,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande proposition.

4:o.

Ang. pension åt Kurt Fredrik Nyström. I en till riksdagen avlåten, den 24 februari 1927 dagtecknad proposition nr 181 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att den omständigheten, att *Kurt Fredrik Nyström* före den 1 juli 1926 uppnått 21 års ålder, icke må utgöra hinder för honom att från och med nämnda dag, så länge han är varaktigt oförmögen till arbete, från statens pensionsanstalt åtnjuta den pension, som eljest skulle hava tillkommit honom enligt § 32 i det för pensionsanstalten gällande reglementet.

Ifrågavarande ärende avser rätt till pension för framlidne lektorn vid högre reallläroverket å Norrmalm i Stockholm Johan Fredrik Nyströms den 9 augusti 1904 födde son Kurt Fredrik Nyström.

Enligt § 18 i reglementet för lärarnas vid elementarläroverken nya änke- och pupillkassa den 8 december 1911 (nr 155) skulle barn efter delägare i nämnda kassa vara berättigade till pension intill uppnådda tjuguett års ålder. Son eller ogift dotter, som av sinnes- eller kroppssjukdom eller ock av särskilt lyte vore oförmögen till arbete, kunde dock i saknad av annan tillgång, efter direktionens prövning, även efter fyllda tjuguett år tilldelas understöd till högst halva beloppet av moderns pension, så länge vederbörligen styrktes, att understödstagarens sjuklighet och oförmögenhet till arbete samt saknaden av annan tillgång fortfore.

Från och med den 1 juli 1926 har nämnda kassa uppgått i statens pensionsanstalt. Enligt § 89 i reglementet för denna pensionsanstalt (se kungörelsen den 18 juni 1926, nr 350) skola de rättigheter och skyldigheter, som med avseende på familjepensioneringen stadgas i kap. I, III och IX av reglementet, tillkomma, bland andra, ordinarie ämneslärare vid allmänt läroverk. I § 32 av nämnda reglemente stadgas, bland annat, att därest barn,

som har rätt till familjepension, vid uppnående av 21 års ålder befinnes vara varaktigt oförmöget till arbete, det bibehåller rätt till pension, så länge oförmögenheten till arbete fortfar.

Förmyndaren för Kurt Fredrik Nyström har hos Kungl. Maj:t hemställt om utverkande av pension åt denne och därvid anfört huvudsakligen följande:

Nyström lider av sviterna av barnförlamning och kan ej utan hjälp och endast med stor svårighet förflyttas från rum till rum, och är han sålunda i behov av ständig vård och tillsyn. Den höggradiga nervositet, varav han lider, har nödvändiggjort vistelse å Långbro sjukhus vid tvenne olika tillfällen, och nu senast har han varit sängliggande sex månader.

Kurt Nyström har från faderns död och till dess han den 9 augusti 1925 uppnådde 21 års ålder åtnjutit pension med 450 kronor om året jämte dyrtidstillägg från lärarnas vid elementarläroverken nya änke- och pupillkassa. På grund av hans fullständiga oförmåga att sig själv försörja gjordes framställning till direktionen för lärarnas vid elementarläroverken nya änke- och pupillkassa om fortsatt understöd, vilket emellertid av styrelsen för statens pensionsanstalt avslogs den 25 september 1926, enär Nyström icke ansågs vara i saknad av tillgång.

Kurt Nyströms tillgångar utgöras emellertid endast av 11,954 kronor 64 öre, därav 1,300 kronor i möbler, delvis utgörande medel, som skänkts till hans uppfostran av vänner m. fl. till fadern, men ej använts för ändamålet utan uppsparats. Lektor Nyströms husföreståndarinna har efter faderns död ägnat hans son en god omvårdnad, förutan vilken säkerligen största delen av den nu befintliga tillgången skulle ha varit förbrukad.

Då lektor Nyström var lektor i statens tjänst ända till sin död år 1918 och då han därjämte innehaft många förtroendeuppdrag, bland annat såsom vice ordförande i civilkommissionen från dess tillkomst år 1908 till år 1915 samt som vice ordförande i lärarlönenämnden åren 1912—1917 m. m., samt då det är för en till arbete fullkomligt oförmögen person, vilken är i behov av vård, omöjligt att uppehålla sig på avkastningen av det befintliga kapitalet, är en fortsatt pension av högsta behovet påkallad, och vågar jag därför hemställa, att Kungl. Maj:t ville behjärta denna framställning om hjälp åt sonen till en mångårig och högt förtjänt statstjänsteman.

Vid ansökningen fogat läkarintyg utvisade, att Nyström på grund av kronisk nervsjukdom vore absolut oförmögen att med eget arbete sig själv försörja.

Styrelsen för statens pensionsanstalt har i avgivet utlåtande, efter en redogörelse för i ämnet gällande författningsbestämmelser, anfört, att därest Nyström uppnått 21 års ålder efter den 1 juli 1926, då änke- och pupillkassan inordnades i statens pensionsanstalt, han otvivelaktigt hade kunnat få behålla sin pension även efter 21 års ålder, samt vidare yttrat följande:

Då Kurt Fredrik Nyström emellertid uppnådde 21 års ålder redan den 9 augusti 1925, är detta stadgande ej här tillämpligt. Skulle det av Kungl. Maj:t och riksdagen medgivas honom att det oaktat erhålla sjukpension enligt nämnda stadgande, torde dock sådant kunna medföra svåröverskådliga konsekvenser. Retroaktiv verkan av reglementet i detta fall skulle exempelvis kunna medföra, att den utsträckning av barns pensionsålder

från 18 till 21 år, som skedde vid folkskollärarnas änke- och pupillkassas inordnande i statsanstalten den 1 januari 1920, skulle kunna åberopas såsom stöd för ett anspråk på ytterligare pension åt dem, som före 1920 uppnått 18 men ej 21 års ålder.

I avgivet utlåtande har *statskontoret* anfört följande:

På grund av de alldeles särskilda omständigheter och de synnerligen ömmande förhållanden, som i detta fall föreligga, håller statskontoret före, att de av styrelsen för statens pensionsanstalt uttalade betänkligheterna mot bifall till förevarande ansökning knappast kunna anses vara fullt befogade; och statskontoret skulle därför för sin del vilja förorda, att riksdagens medgivande måtte utverkas till att den omständigheten, att Nyström redan före den 1 juli 1926 uppnått 21 års ålder, icke måtte utgöra hinder för honom att från och med sistnämnda dag åtnjuta den pension, som eljest skulle hava tillkommit honom enligt § 32 i reglementet för statens pensionsanstalt.

Departementschefen har för egen del anfört:

»Såsom styrelsen för statens pensionsanstalt framhållit, skulle Kurt Fredrik Nyström, därest han fyllt 21 år först efter ingången av juli 1926, fått bibehålla sin pension även för tiden därefter. I sitt yttrande i ärendet har anstaltens styrelse framfört betänkligheter i fråga om de konsekvenser, som kunde tänkas följa av ett bifall till den föreliggande ansökningen. Dessa betänkligheter äro givetvis förtjänta av all uppmärksamhet, men det synes mig dock, som om beträffande Kurt Fredrik Nyström föreligga alldeles särskilda och i hög grad ömmande omständigheter, vilka göra att någon risk för att ett bifall till framställningen skall medföra icke önskvärda konsekvenser näppeligen förefaller att vara för handen i den grad, att det bör avhålla från att i nu föreliggande fall söka utverka det understöd, som måste anses skäligt och berättigat. Jag anser mig därför kunna tillstyrka, att framställning om beredande av pension åt Kurt Fredrik Nyström göres hos riksdagen.»

I övrigt tillåter sig utskottet att hänvisa till propositionen.

Utskottet. I likhet med departementschefen anser utskottet, att i detta ärende föreligga sådana alldeles särskilda omständigheter, att ett bifall till det framlagda förslaget icke synes behöva medföra konsekvenser av mera betänklig art. På grund härav och då utskottet med hänsyn till nyssnämnda omständigheter finner billigheten bjuda, att fortsatt understöd beredes Kurt Fredrik Nyström, har utskottet ansett sig böra tillstyrka bifall till Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition.

B. Militära pensionsväsendet.

5:o.

Ang. pensionsförbättring åt f. d. underofficeren av 3:e graden vid flottan M. H. Lindgren.

I en den 28 januari 1927 till riksdagen avlåten proposition nr 62 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för samma dag, under punkten 1:o föreslagit riksdagen medgiva, att f. d. underofficeren av 3:e graden vid flottan *Magnus Hugo Lindgren* må från och med den 13 maj 1926 under sin återstående livstid uppbära pensionsförbättring till belopp av 900 kronor för år räknat, att åtnjutas i enlighet med bestämmelserna i kungörelsen den 15 juni 1922 (nr 336) med grunder för pensionsförbättring åt officerare och underofficerare samt civilmilitära beställningshavare vid armén och marinen och utgå från anslag, som är eller må varda beviljat till pensionsförbättring för viss personal vid marinen.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till propositionen.

Utskottet.

Kungl. Maj:ts förslag, som står i överensstämmelse med av riksdagen tidigare i liknande fall tillämpade grunder, har icke givit utskottet anledning till erinran, varför utskottet hemställer,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning.

6:o.

Ang. pensionsförbättring åt f. d. underofficeren av 3:e graden vid flottan E. N. Peterson.

I punkt 2:o av samma proposition har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att f. d. underofficeren av 3:e graden vid flottan *Erik Nikolaus Peterson* må från och med den 1 juli 1926 under sin återstående livstid uppbära pensionsförbättring till belopp av 900 kronor för år räknat, att åtnjutas i enlighet med bestämmelserna i kungörelsen den 15 juni 1922 (nr 336) med grunder för pensionsförbättring åt officerare och underofficerare samt civilmilitära beställningshavare vid armén och marinen och utgå från anslag, som är eller må varda beviljat till pensionsförbättring för viss personal vid marinen.

I fråga om utredningen i ärendet anhåller utskottet att få hänvisa till propositionen.

Utskottet.

Under hänvisning till av riksdagen tidigare i ett flertal liknande fall meddelade beslut får utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot förevarande förslag, hemställa,

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning må av riksdagen bifallas.

7:o.

Ang. pensionsförbättring åt vissa månadslönare vid flottans varv i Karlskrona.

Kungl. Maj:t har i en till riksdagen avlåten, den 28 januari 1927 dagtecknad proposition nr 63, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att envar av verkmästarna å månadslönarstat vid flottans varv i Karlskrona *Adolf Wilhelm Olsson, Axel Wilhelm Lundin, John Christian Rehnström, Olof Hansson* och *Karl Gustav Edvard Grönlund* må från och med månaden näst efter den, varunder — efter uppnådda 55 levnadsår — avgång från tjänsten äger rum, under sin återstående livstid uppbära årlig pensionsförbättring med 1,155 kronor 60 öre, att utgå från anslag, som är eller må varda beviljat till pensionsförbättring för viss personal vid marinen, och i samma ordning som fyllnadspension.

Av handlingarna i förevarande ärenden inhämtas bland annat,

beträffande *Olsson*, att han, som är född den 5 januari 1871, varit anställd såsom skeppsgosse och vid sjömanskåren under tiden 2 september 1885—13 april 1899, antagits till daglönare den 19 april 1899 och till månadslönare den 1 maj 1910 samt befordrats till mästare den 1 juli 1916 och till verkmästare den 1 januari 1919;

beträffande *Lundin*, att han, som är född den 4 april 1872, varit anställd såsom skeppsgosse och vid sjömanskåren under tiden 2 september 1887—19 januari 1900, antagits till daglönare den 20 januari 1900 samt befordrats till mästare den 31 januari 1902 och till verkmästare den 1 oktober 1914;

beträffande *Rehnström*, att han, som är född den 11 oktober 1871, varit anställd såsom skeppsgosse och vid sjömanskåren under tiden 2 september 1887—12 augusti 1898, antagits till daglönare sistnämnda dag, befordrats till mästare den 1 oktober 1913 och till verkmästare den 1 januari 1918;

beträffande *Hansson*, att han, som är född den 27 februari 1873, antagits till daglönare den 16 maj 1893, befordrats till förman den 15 april 1903 och till verkmästare den 1 februari 1922; samt

beträffande *Grönlund*, att han, som är född den 8 april 1872, varit anställd såsom daglönare under tiden 1 januari 1889—30 juni 1891 samt från den 16 september 1896, befordrats till mästare den 1 juli 1904 och till verkmästare den 1 juli 1916.

Beträffande utredningen i övrigt får utskottet hänvisa till propositionen.

Utskottet.

Utskottet vill erinra, att riksdagen tidigare i åtskilliga fall beviljat verkmästare å månadslönarstat vid flottans varv i Karlskrona pensionsförbättring efter samma grunder, som i propositionen föreslås. Under sådana förhållanden har utskottet funnit sig böra tillstyrka bifall till här ifrågavarande förslag och hemställer förty,

att Kungl. Maj:ts förevarande proposition må av riksdagen bifallas.

8:o.

Ang. pensionsförbättring åt verkmästaren K. G. H. Sjöberg.

I en den 22 februari 1927 till riksdagen avlåten proposition nr 129 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att verkmästaren å månadslönarstat vid flottans varv i Stockholm *Karl Gustaf Henrik Sjöberg* må från och med månaden näst efter den, varunder avgång från tjänsten äger rum, under sin återstående livstid uppbära årlig pensionsförbättring med 1,155 kronor 60 öre, att utgå från anslag, som är eller må varda beviljat till pensionsförbättring för viss personal vid marinen, och i samma ordning som fyllnadspension.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Sjöberg, som är född den 25 november 1871, varit anställd såsom daglönare vid flottans varv i Stockholm under tiden 22 juli 1893—28 augusti 1895 och från den 7 oktober 1897 samt att han befordrats till mästare den 1 januari 1899 och till verkmästare den 1 oktober 1907.

Beträffande utredningen i övrigt får utskottet hänvisa till propositionen.

Utskottet.

Vid granskning av Kungl. Maj:ts förslag, vilket står i överensstämmelse med tidigare beslut av riksdagen i likartade fall, har utskottet icke funnit anledning till erinran mot detsamma, varför utskottet hemställer,

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition må av riksdagen bifallas.

9:o.

Ang. viss ersättning till E. A. D. Holmgren.

I en till riksdagen avlåten, den 24 februari 1927 dagtecknad proposition nr 178 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för samma dag, i punkten 1:o föreslagit riksdagen medgiva, att till *Einar Axel David Holmgren* må — utan hinder därav att framställning om ersättning icke blivit gjord inom den tid, som föreskrives i 12 § av förordningen den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring — från och med den 1 januari 1927 från beväringsmanskapets invalid- och pensionsfond utbetalas den ersättning, vartill han enligt grunderna för nämnda förordning kan anses berättigad.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Holmgren fullgjort sin värnpliktstjänstgöring vid Dalregementet under tiden 28 maj—10 oktober 1921; att han någon dag före den 10 september 1921 under tjänstgöring å Romme-

hed blivit häftigt förkyld, varför han den 11 i samma månad intagits på regementets sjukstuga; att han omedelbart efter övningstidens slut den 10 oktober 1921 överförts till Falu lasarett, där han vårdats för ledgångsreumatism till den 30 januari 1922; att han på grund av recidiverande ledgångsreumatism sistnämnda dag förklarats till krigstjänst oduglig; samt att han den 7 augusti 1925 undersökts av stadsläkaren i Säter C. W. Stoije, som intygat, att Holmgren lede av kronisk artrit i synnerhet i rygg och höger ben, sannolikt svit av ledgångsreumatism, och att hans arbetsförmåga vore avsevärt nedsatt genom denna sjukdom.

Riksförsäkringsanstalten har i avgivet utlåtande den 23 april 1926 meddelat, att anstalten till prövning upptagit frågan om Holmgrens rätt till ersättning, därest framställning därom gjorts inom föreskriven tid, och därvid funnit, att det recidiv av ledgångsreumatism, som Holmgren ådragit sig, skäligen kunde anses vara ådraget på grund av militärtjänstgöringen, varför han sålunda skulle, under förutsättning att preskription icke föreläge, vara berättigad till ersättning jämlikt förenämnda förordning den 18 juni 1909.

Beträffande utredningen i övrigt får utskottet hänvisa till åberopade statsrådsprotokollet.

Utskottet. Utskottet vill erinra, att riksdagen tidigare i åtskilliga fall meddelat dispens från de i förordningen den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, stadgade preskriptionsbestämmelserna. Såsom föredragande departementschefen framhållit, har efter den år 1920 vidtagna utsträckningen av preskriptionstiden från 2 till 3 år dylik dispens i regel förekommit endast i sådana den äldre preskriptionsbestämmelsen underkastade fall, i vilka ersättningsanspråket likväl gjorts gällande inom den tid, som sedermera stadgats, eller 3 år. Emellertid hava i vissa fall särskilda omständigheter ansetts böra föranleda till dispens, oaktat även sistnämnda tidsgräns överskridits. Så har varit fallet, då förhållandena synts giva vid handen, att särskild undersökning enligt 11 § i berörda förordning bort äga rum men av vederbörande militärbefäl underlåtits. I det fall, varom nu är fråga, synes anledning hava förelegat till dylik undersökning. Med hänsyn härtill och på grund av vad i övrigt i ärendet åberopats har utskottet ansett sig böra biträda Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottet hemställer sålunda,

att Kungl. Maj:ts förevarande framställning må vinna riksdagens bifall.

10:o.

Under punkten 2:o av samma proposition nr 178 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att till *Erik Albin Olsson* må — utan hinder därav att framställning om ersättning icke blivit gjord inom den tid, som föreskrives i 12 § av förordningen den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring — från och med den 1 januari 1927 från beväringsmanskapets invalid- och pensionsfond utbetalas den ersättning, vartill han enligt grunderna för nämnda förordning kan anses berättigad. *Ang. viss ersättning till E. A. Olsson.*

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Olsson fullgjort sin värnpliktstjänstgöring vid Livgardet till häst under tiden 16 mars—13 september 1921; att han kort efter inryckningen under kommendering såsom stallpost ådragit sig hosta och lindrig förkylning, varför han den 13 april inlagts på garnisonssjukhuset, där han kvarlegat till den 18 april; att det under vistelsen å nämnda sjukhus påvisats ett blåsljud på hjärtat, ehuru det ej med säkerhet kunnat avgöras, om detta blåsljud varit tillfälligt eller symptom på verkligt hjärtfel; att Olsson efter återkomsten till regementet insjuknat i difteri och i anledning härav den 22 april remitterats till epidemisjukhuset, där han kvarlegat till den 11 maj, då han avpolleterats till garnisonssjukhuset, varifrån han utskrivits den 14 därpå följande juni; att det under hans vistelse å sistnämnda sjukhus enligt förda anteckningar påvisats, att ett blåsljud på hjärtat fortfarande hörts, dock utan säkert objektivt underlag; att han den 7 juli samma år ånyo sänts för observation till garnisonssjukhuset, där han kvarlegat till den 16 juli, då han återkommit till regementet med det utlåtandet, att han bland annat företett tecken på organiskt hjärtfel; samt att han i anledning härav omedelbart överförts till icke vapenför och erhållit lindrig tjänstgöring under återstående delen av sin värnpliktstid eller till och med den 13 därpå följande september.

I avgivet yttrande den 8 juni 1926 har *riksförsäkringsanstalten* meddelat, att anstalten funnit, att Olsson skulle, därest framställning om ersättning gjorts inom därför föreskriven tid, varit berättigad till ersättning jämlikt förutnämnda förordning den 18 juni 1909.

Beträffande utredningen i övrigt tillåter sig utskottet att hänvisa till propositionen.

Av skäl, som under nästföregående punkt angivits i fråga om där behandlat ärende, har utskottet ansett sig böra tillstyrka bifall till Kungl. Maj:ts föreliggande förslag. *Utskottet.*

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

11:o.

Ang. viss ersättning till H. G. Nilsson.

Kungl. Maj:t föreslår i punkten 3:o av förevarande proposition riksdagen medgiva, att till *Herman Gottfrid Nilsson* må — utan hinder därav att framställning om ersättning icke blivit gjord inom den tid, som föreskrives i 12 § av förordningen den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring — från och med den 1 januari 1927 från beväringsmanskapets invalid- och pensionsfond utbetalas den ersättning, vartill han enligt grunderna för nämnda förordning kan anses berättigad.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Nilsson, som under tiden 21 augusti—9 oktober 1914 varit inkallad till krigstjänstgöring vid Nynäs landstormskompani och därvid tjänstgjort å förrådet därstädes, under nämnda tid ådragit sig en inflammation i ögonen genom drag; att han för denna sjukdom först behandlats av läkare på platsen samt därefter den 1 november 1914 inlagts på garnisonssjukhuset i Stockholm, där han kvarlegat till den 11 december samma år; att han sedermera vårdats för ögonsjukdom å S:t Eriks sjuk- och vårdhem i Stockholm under tiden 23 februari—13 april 1915 samt vidare för samma sjukdom dels behandlats polikliniskt under vissa tider av åren 1915—1917, dels ock vårdats å sjukavdelningen vid Stockholms stads arbetsinrättning under vissa tider av åren 1920—1925.

Riksförsäkringsanstalten har i ett den 27 maj 1926 avgivet utlåtande meddelat, bland annat, att anstalten till prövning upptagit frågan om Nilssons rätt till ersättning enligt förordningen den 18 juni 1909, under förutsättning att framställning därom gjorts inom föreskriven tid, och därvid funnit, att militärtjänstgöringen skäligen borde anses hava bidragit till Nilssons ifrågavarande sjukdom, varför han, därest preskription ej förelegat, skulle hava varit berättigad till ersättning jämlikt nämnda förordning.

I fråga om utredningen i övrigt hänvisar utskottet till propositionen.

Utskottet.

Under hänvisning till vad utskottet yttrat under punkten 9:o i det föregående får utskottet, som icke haft anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställa,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

12:o.

Ang. viss ersättning till C. G. Eriksson.

Uti punkten 4:o av berörda proposition nr 178 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att till *Carl Gustaf Eriksson* må — utan hinder därav att framställning om ersättning icke blivit gjord inom den tid,

som föreskrives i 12 § av förordningen den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring — från och med den 1 januari 1927 från beväringsmanskapets invalid- och pensionsfond utbetalas den ersättning, vartill han enligt grunderna för nämnda förordning kan anses berättigad.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Eriksson under sin militärtjänstgöring vid Vaxholms grenadjärregemente den 20 april 1921 intagits å regementets sjukhus för influensa, vilken sjukdom då gått epidemiskt, samt den 9 maj samma år för recidiv och halsfluss; att sistnämnda sjukdom sedermera efterföljts av ledgångsreumatism med temperaturstegringar, som kvarhållit honom å sjukhuset till den 30 juni 1921; att han under regementsmötet samma år varit sjukskriven tre gånger, varje gång för ledgångsreumatism, huvudsakligon lokaliserad till höfter, knän och rygg; att han under repetitionsövningarna åren 1922 och 1923 icke varit sjukanmäld; att han under oktober månad 1925 blivit undersökt av överläkaren vid kirurgiska avdelningen å Falu lasarett J. A. Waldenström, varvid han företett en höggradig deformitet och en mycket höggradig rörelseinskränkning i ryggraden, på grund varav han då varit oförmögen till arbete; att han under år 1926 vårdats å nämnda lasarett, samt att en förbättring i de subjektiva symptomen härunder inträtt, men att det enligt nämnde läkares åsikt likväl kräves en lång tids behandling, för att han skall bliva så mycket återställd, att han åter kan försörja sig själv.

I avgivet yttrande den 18 februari 1926 har *riksförsäkringsanstalten* meddelat, att anstalten funnit Eriksson hava ådragit sig ifrågavarande ryggradssjukdom under sådana omständigheter, att militärtjänstgöringen torde få anses hava bidragit till densamma, varför han skulle hava varit berättigad till ersättning jämlikt förordningen den 18 juni 1909, därest framställning därom gjorts inom därför föreskriven tid.

I fråga om utredningen i övrigt hänvisar utskottet till statsrådsprotokollet.

Utskottet.

Ehuru i detta fall icke synas kunna anföras omständigheter av samma art som de under närmast föregående tre punkter åberopade, har utskottet likväl, med hänsyn till föreliggande ömmande omständigheter, funnit sig böra tillstyrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottet får sålunda hemställa,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

13:o.

Ang. pension åt kaptenen i kustartilleriets reserv A. K. J. Saloman.

I en inom andra kammaren av herr *Holmgren* väckt motion nr 3 hemställes, »att riksdagen ville medgiva, att kaptenen i kustartilleriets reserv *A. K. J. Saloman* må efter uppnådda 55 års ålder under sin återstående livstid åtnjuta en årlig pension av trehundra (300) kronor att utgå av anslaget till marinens reservpersonal».

I motiveringen till motionen anföres följande:

»Kaptenen i kungl. kustartilleriets reserv A. K. J. Saloman utnämndes till underlöjtnant vid kungl. Vaxholms artillerikår år 1898 och inträdde därvid i vederbörlig ordning som delägare i arméns pensionskassa.

Med ingången av år 1902 överflyttades emellertid Vaxholms artillerikår till det nyuppsatta kustartilleriet, vilket tillhörde marinen, varvid genom kungl. brev den 28 februari 1902 bestämdes att befäl och underbefäl med vederlikar, som från armén erhålla transport till kustartilleriet, må bibehållas vid den delägarerätt i arméns pensionskassa, vartill de varit berättigade, därest kustartilleriet tillhört armén.

Sina skyldigheter i samband härmed fullgjorde också Saloman, till dess han erhöll avsked — år 1912 från lön och helt avsked utan pension år 1914.

Genom Kungl. Maj:ts nådiga förordning angående arméns reserver av befäl och civilmilitär personal av den 9 februari 1906 infördes pensionsrätt efter uppnådd 55 års ålder för officerare och underofficerare av armén, vilka utan fyllnadspension avgått från beställning på stat och inträtt i reserven. Saloman, som under år 1927 uppnår 55 års ålder, kan emellertid icke erhålla nyssnämnda pension, då han, ehuru delägare i arméns pensionskassa, från och med år 1902 blivit överflyttad till marinen.

Vid marinen äro andra bestämmelser i dessa hänseenden gällande. När officer vid marinen, delägare i flottans pensionskassa, erhåller avsked före uppnådd pensionsålder, äger han att återfå samtliga under tjänstetiden inbetalade pensionsavgifter. Som Saloman tillhört arméns pensionskassa och icke flottans kan han icke heller få åtnjuta förmånen av återbetalade pensionsavgifter.

Därför att Vaxholms artillerikår år 1902 överflyttades från armén till marinen kan Saloman sålunda icke få den årliga pension av 300 kronor, vartill han eljest varit berättigad, och därför att han vid överflyttandet till marinen redan var delägare i arméns pensionskassa, kan han vid sitt avskedstagande icke erhålla de förmåner, som i liknande fall tillkomma övriga befattningshavare vid marinen.

I underdånig skrivelse den 16 oktober 1924 har Saloman anhållit att vid uppnådda 55 års ålder komma i åtnjutande av ovannämnda pension, vilken framställning tillstyrkts av chefen för kustartilleriet, kungl. marinförvaltningen och statskontoret, men icke föranlett någon Kungl. Maj:ts åtgärd, liksom ock en underdånig skrivelse den 3 december 1925 om att återfå erlagda inbetalningar till pensionskassan.

Enär Saloman genom de organisatoriska förfoganden, varom statsmakterna fattat beslut, kommit i en situation, varigenom han icke lagligen kan erhålla samma förmåner, som tillkomma de med honom likställda inom armén och marinen, synes det mig rimligt, att han genom statsmakternas försorg beredes ersättning härför i enlighet med marinförvaltningens förslag i ärendet.»

Av motionen och i övrigt tillgängliga handlingar inhämtas huvudsakligen följande:

Saloman, som är född den 18 oktober 1872, kom i krigstjänst år 1894, utnämndes till underlöjtnant i Vaxholms artillerikår år 1898 och till löjtnant därstädes år 1901. Från och med år 1902 överflyttades nämnda artillerikår från armén till kustartilleriet, tillhörande marinen. Genom kungl. brev den 28 februari sistnämnda år förordnades, att befäl och underbefäl med vederlikar, som från armén erhölle transport till kustartilleriet, finge bibehållas vid den delägarrätt i arméns pensionskassa, vartill de varit berättigade, därest kustartilleriet tillhört armén.

År 1905 utnämndes Saloman till kapten av andra klass vid kustartilleriet och år 1908 till kapten av första klass därstädes. Han erhöll därefter år 1912 avsked från lön samt år 1914 helt avsked utan pension.

Genom förordning den 9 februari 1906 angående arméns reserver av befäl och civilmilitär personal, vilken förordning sedermera ersatts med förordning den 15 november 1912 (nr 413) i samma ämne, medgavs rätt för officerare och underofficerare vid armén, vilka utan fyllnadspension avgått från beställning på stat ävensom fullgjort viss tjänstgöring, att efter uppnådd 55 års ålder erhålla viss pension.

Med erinran härom anhöll Saloman i en till Kungl. Maj:t ställd, den 16 oktober 1924 dagtecknad skrift, att han, som vid sitt avsked inträtt i kustartilleriets reserv och genom sin överflyttning till marinen sålunda gått miste om den ifrågavarande pensionsförmånen, måtte, därest han icke i sin egenskap av officer i kustartilleriets reserv kunde befinnas berättigad till erhållande av berörda pensionsförmån, efter framställning till riksdagen av Kungl. Maj:t förklaras berättigad att komma i åtnjutande av förenämnda pension efter uppnådd 55 års ålder.

Över denna framställning avgav *chefen för kustartilleriet* den 10 november 1924 infordrat utlåtande, däri han under erinran om innehållet i nyss omförmälda bestämmelser framhöll, att någon liknande pensionsrätt icke införts för motsvarande reservpersonal vid marinen samt att marinens såväl officerare som underofficerare därför i förevarande avseende kommit i ett ogynnsammare läge än motsvarande beställningshavare vid armén, och att detta särskilt framträdde i fråga om kustartilleriet tillhörande officerare och underofficerare, vilka i likhet med Saloman före sin ofrivilliga överföring till kustartilleriet tillhört Vaxholms artillerikår och sålunda armén. Billighetsskäl syntes därför tala för att de officerare och underofficerare i kustartilleriets reserv, vilka vid kustartilleriets uppsättande tillhörde armén på stat och vilka, om de fått kvarstå i sådan egenskap, skulle kunnat efter övergången till reserv erhålla den arméns reservpersonal tillförsäkrade pensionen, måtte undfå rätt att, därest de uppfyllde stadgade fordringar, komma i åtnjutande av pension till samma belopp som denna sistnämnda. Chefen för kustartilleriet tillstyrkte vid sådant förhållande, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen, att Saloman, vilken uppfyllde de för undfående av pen-

sion för arméns reservpersonal stadgade fordringar, måtte efter uppnådd 55 års ålder komma i åtnjutande av en årlig pension med samma belopp, som vore bestämt för arméns motsvarande beställningshavare eller 300 kronor.

Marinförvaltningen, som jämväl anbefalldes att avgiva utlåtande i ärendet, ansåg sig böra hos chefen för kustartilleriet anhålla om utredning, i vad mån liknande grunder för pensionering förelåge beträffande andra än Saloman.

Med anledning härav anförde chefen för kustartilleriet, att med hänsyn till de i ärendet åberopade bestämmelserna de för Salomans pensionering anförda skälen syntes äga tillämplighet jämväl för sådana kustartilleriet tillhörande officerare, vilka efter att hava innehaft beställning på stat vid Vaxholms artillerikår med 1902 års ingång överförts till kustartilleriet och sedermera utan fyllnadspension avgått från beställning på stat och inträtt i reserv, dock endast under förutsättning av att, om ifrågavarande officerare och underofficerare fått kvarstå vid nämnda artillerikår, bestämmelserna i någon av de förut omförmälda förordningarna å dem kunnat vinna tillämpning. I enlighet härmed skulle förutom Saloman icke någon av de nuvarande eller förutvarande beställningshavarna i kustartilleriets reserv kunna ifrågakomma till erhållande av förevarande pension.

För egen del anförde härefter *marinförvaltningen* i utlåtande den 15 januari 1925, att vissa billighetsskäl förelåge för tillerkännande av pension till Saloman. Om han nämligen kvarstått vid armén i stället för att överföras till marinen, skulle han, enligt vad i ärendet blivit upplyst, under i övrigt lika förhållanden, hava varit berättigad att efter uppnådd 55 års ålder av statsmedel undfå en årlig pension av 300 kronor. På grund härav och då pensionens beviljande i detta fall icke syntes medföra ytterligare konsekvenser, förordade ämbetsverket proposition till riksdagen i syfte att bereda Saloman pension, för vars bestridande anslaget till marinens reservpersonal syntes böra anlitas.

Även *statskontoret* tillstyrkte i utlåtande den 13 mars 1925, med hänsyn till de i detta fall föreliggande särskilda förhållandena, vidtagande av den av marinförvaltningen föreslagna åtgärden.

Enligt beslut den 13 november 1925 fann emellertid Kungl. Maj:t Salomans förevarande ansökning icke föranleda någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd.

Med anledning härav anhöll sedermera Saloman i en till Kungl. Maj:t ställd, den 3 december 1925 dagtecknad skrift om medgivande att han i egenskap av f. d. stamanställd officer vid kustartilleriet, i vad rörde inbetalda avgifter till arméns pensionskassa samt arméns nya änke- och pupillkassa, måtte likställas med f. d. stamanställda officerare vid flottan, vilka i likhet med honom avgått från sin anställning före tiden för erhållandet av pension med fyllnadspension, och således från nämnda kassor återbekomma samtliga av honom under hans tjänstetid dit inbetalda avgifter.

Över denna framställning avgav *direktionen över arméns pensionskassa* infordrat utlåtande och anförde därvid — efter erinran att Saloman efter Vaxholms artillerikårs uppgående i kustartilleriet bibehållit sin delaktighet i förenämnda kassor samt att han från och med den 1 januari 1906 övergått till det för arméns nya änke- och pupillkassa från och med nämnda dag gällande reglementet av den 30 december 1905 — att Saloman jämlikt de för nämnda kassor gällande reglementena icke vore berättigad att återfå de av honom till kassorna inbetalade avgifterna. Då emellertid vad Saloman anfört till stöd för sin anhållan syntes direktionen tala för bifall till densamma, hemställde direktionen, att ärendet måtte överlämnas till arméns pensionskassas överstyrelse.

Genom remiss den 5 januari 1926 infordrades därefter utlåtande i ärendet från *arméns fullmäktige* i arméns pensionskassa, vars revisionsavdelning avgav betänkande i ärendet.

Efter meddelande att de av Saloman inbetalda avgifterna utgjorde till arméns pensionskassa 944 kronor 10 öre och till arméns nya änke- och pupillkassa 1,683 kronor 37 öre eller tillhopa 2,627 kronor 47 öre ävensom att Saloman vore gift sedan den 21 december 1907 och hade två barn, födda åren 1908 och 1910, anförde revisionsavdelningen, att enligt gällande förordningar och reglementen Saloman icke vore berättigad att vare sig erhålla pension eller återfå erlagda avgifter. Då han emellertid, därest han tillhört flottans pensionskassa och änkekassa skulle hava återbekommit erlagda avgifter eller, därest han vid avskedet tillhört armén, varit berättigad till erhållande av pension vid uppnådd 55 års ålder och det icke berott på hans eget förvållande, att han icke kunde komma i åtnjutande av någondera av dessa fördelar, syntes det vara billigt, att någon ersättning bereddes honom. Detta borde dock icke ske genom kassornas utan snarare genom statsmakternas försorg, eventuellt genom utbetalande av ett belopp motsvarande vad han i sin ansökning begärt.

Arméns fullmäktige instämde i utlåtande den 27 januari 1926 i huvudsak uti revisionsavdelningens yttrande.

Enligt beslut den 5 mars 1926 fann emellertid Kungl. Maj:t Salomans förevarande ansökning icke föranleda någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd.

Utskottet.

Enligt utskottets mening föreligga onekligen vissa billighetsskäl för tillerkännande av pension till Saloman. Utredningen i ärendet torde nämligen giva vid handen, att om han kvarstått vid armén i stället för att såsom fallet blev, då Vaxholms artillerikår överflyttades till kustartilleriet, överföras till marinen, han skulle under i övrigt lika förhållanden hava varit berättigad att efter uppnådd 55 års ålder av statsmedel erhålla en årlig pension av 300 kronor. Av den i ärendet förebragta utredningen lärer vidare framgå, att beviljande av pension i detta fall icke torde medföra några ytterligare konsekvenser. Såväl chefen för kustartilleriet som marinförvaltningen hava också tidigare förordat avlåtande av proposition till riksdagen i nyss

angivet syfte, varjämte statskontoret funnit sig böra tillstyrka en dylik åtgärd. Då även utskottet anser sådana särskilda omständigheter i detta fall vara förhanden, att pension synes böra beredas Saloman, har utskottet funnit sig böra biträda motionärens förslag och hemställer förty,

att riksdagen, med bifall till förevarande motion II: 3, må medgiva, att kaptenen i kustartilleriets reserv August Karl Julius Saloman må efter uppnådd 55 års ålder under sin återstående livstid åtnjuta en årlig pension av 300 kronor, att utgå av anslaget till marinens reservpersonal.

14:o.

Ang. pension åt fanjunkaren A. L. Svensson.

I en inom andra kammaren av herr *Hansson* i Trollhättan väckt motion nr 13 har hemställts, »att riksdagen måtte bevilja fanjunkaren i kungl. Göta livgardes reserv *Axel Leonard Svensson* en årlig pension att utgå i enlighet med bestämmelserna i § 16, mom. 3 av kungl. förordningen nr 413 den 15 november 1912 jämte å sagda pension utgående tillägg och pensionsförbättring jämte dyrtidstillägg i enlighet med vad för sådan pensionstagare finnes stadgat.»

Beträffande motiveringen för yrkandet hänvisar utskottet till motionen med därvid fogade bilagor.

Av tillgängliga handlingar i ärendet inhämtas, att Svensson, som är född den 25 september 1870, efter att den 26 oktober 1894 hava konstituerats till sergeant av 2 klass samt den 31 december 1903 förordnats till fanjunkare vid Göta livgarde, den 11 februari 1908 erhållit avsked från beställning på stat samt att han den 9 mars 1909 förordnats till fanjunkare i regementets reserv. Svensson har vidare tjänstgjort såsom rullföringsbiträde vid Vänersborgs rullföringsområdes expedition från den 1 april 1913 intill utgången av år 1921, då han på egen begäran lämnade sistnämnda anställning.

I en till Kungl. Maj:t ställd skrift, vilken överlämnades till arméförvaltningens civila departement för behörig åtgärd, anhöll Svensson att komma i åtnjutande av pension jämlikt bestämmelserna i förordningen den 15 november 1912 (nr 413) angående arméns reserver av befäl och civilmilitär personal.

I häröver avgivet yttrande anförde *sekundchefen för Göta livgarde*, att Svensson enligt bestämmelserna i reservbefälsförordningens § 5 b) syntes hänförlig till de underofficerare, som efter avgång från beställning på stat utan rätt till fyllnadspension vunnit inträde i regementets reserv, men att han i denna egenskap icke fullgjort någon tjänstgöring. Då han emellertid varit i oavbruten tjänst vid regementet från och med den 23 augusti 1888 till och med den 11 februari 1908, d. v. s. i $19^1/_2$ år, syntes det sekund-

chefen att det förhållandet, att han icke fullgjort det regementsmöte vartill han år 1910 skulle hava inkallats, icke borde utgöra hinder för att han tilldelades pension i likhet med övriga underofficerare av samma kategori.

Arméförvaltningens civila departement meddelade beslut i ärendet den 30 oktober 1925 och anförde därvid huvudsakligen följande: Då sökanden, med hänsyn till tiden, då han avgått från beställning på aktiv stat, syntes såsom fast anställd hava deltagit i regementsövning sista gången 1907, syntes på grund av stadgandena i § 5 mom. 3 och 4, jämförda med § 4 mom. 3 och 4 av reservbefälsförordningen, skyldighet hava förelegat för honom att efter övergången till reserven fullgöra en repetitionsövning under år 1910, vilket år sökanden uppnådde 40 års ålder. På grund härav och då sökanden efter inträdet i reserven icke fullgjort någon tjänstgöring vid regementet, hade departementet, mot bestämmelserna i § 17, jämförda med stadgandena i § 16 mom. 3 av berörda förordning, funnit sig icke kunna bifalla den gjorda ansökningen.

Över beslutet anförde Svensson besvär hos *kammarrätten,* som emellertid enligt utslag den 19 mars 1926 ej fann skäl göra ändring i överklagade beslutet.

Över ifrågavarande motion har utskottet i vederbörlig ordning införskaffat utlåtande från statskontoret, som i ärendet hört arméförvaltningens civila departement.

Departementet har anfört, att departementet med anledning av den föreliggande motionen icke hade något att tillägga eller anföra utöver vad som framhållits i departementets ovan berörda beslut den 30 oktober 1925.

Statskontoret har anfört följande:

»För egen del får statskontoret framhålla, att med hänsyn till föreliggande förhållanden i detta fall — och särskilt att Svensson enligt vad handlingarna synas utvisa icke erhållit inkallelse till den repetitionsövning, som han försummat, — skäl torde kunna anses föreligga för medgivande därtill, att den omständigheten att Svensson icke i allo fullgjort den militära tjänstgöring, som enligt reservbefälsförordningen erfordras för erhållande av pension såsom underofficer i reserven, icke skall utgöra hinder för honom att komma i åtnjutande av dylik pension för tid efter det han uppnått föreskriven levnadsålder.»

Förordningen den 15 november 1912 (nr 413) angående arméns reserver av befäl och civilmilitär personal avser, bland andra, underofficerare som vid eller efter avgång från beställning på stat utan rätt till fyllnadspension på ansökan vunnit inträde i regementes reserv. Enligt förordningen är sådan underofficer skyldig bland annat att fullgöra en repetitionsövning minst vart tredje år intill utgången av det kalenderår, då han uppnått 40 års ålder. Till underofficer som fullgjort stadgad tjänstgöring utgår efter uppnådd 55 års ålder pension med 200 kronor årligen, med skyldighet för vederbörande att kvarstå i reserven intill fyllda 65 år. *Utskottet*

Av utredningen framgår, att Svensson skulle varit berättigad till pension med nyssnämnda belopp jämte därå belöpande tilläggsförmåner, därest han under år 1910 fullgjort en repetitionsövning. Då, såvitt av handlingarna synes framgå, Svensson ej erhållit inkallelse till denna övning, och med hänsyn tagen jämväl till Svenssons omkring 28-åriga anställningstid i statens tjänst har utskottet ansett sig böra tillstyrka ett medgivande i den av statskontoret ifrågasatta riktningen.

Utskottet får sålunda hemställa,

att riksdagen, i anledning av förevarande motion II: 13, må medgiva, att den omständigheten att fanjunkaren i Göta livgardes reserv Axel Leonard Svensson icke i allo fullgjort den militära tjänstgöring, som enligt förordningen den 15 november 1912 (nr 413) angående arméns reserver av befäl och civilmilitär personal erfordras för erhållande av pension såsom underofficer i reserven, icke må utgöra hinder för honom att komma i åtnjutande av den pension, vartill han enligt bestämmelserna i nämnda förordning eljest må finnas berättigad.

15:o.

Ang. pension åt f. båtsmannen F. Andersson Tält.

I en till riksdagen avlåten, den 21 januari 1927 dagtecknad proposition nr 51 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att förre båtsmannen vid Bohus 2:a kompani *Fredrik Andersson Tält* må tilldelas pension, såsom om han tjänat kronan 20 år från 20 års ålder, att utgå från och med maj månad 1926.

Av statsrådsprotokollet framgår, att Tält, som är född den 19 juni 1849, beviljats avsked ur krigstjänsten den 26 september 1888 efter en tjänstetid av 18 år 7 månader från 20 års ålder räknat, att hans behållna inkomst utgjorde endast 17 kronor per månad, samt att han, som vore änkling sedan år 1914, icke kunde påräkna något bidrag av sina närmaste för sitt uppehälle.

I fråga om utredningen i övrigt får utskottet hänvisa till propositionen.

Utskottet.

Med hänsyn till förut av riksdagen i liknande fall fattade beslut har utskottet funnit sig böra tillstyrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag. Utskottet får alltså hemställa,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande proposition.

16:o.

Ang. årligt understöd åt förre båtsmannen A. Jansson.

I en inom andra kammaren av herr *Lindley* väckt motion nr 54 har hemställts, »att riksdagen måtte bevilja förre båtsmannen *Anders Jansson*, Sunnanå, Bergvik, ett årligt understöd av 300 kronor att under hans återstående livstid utgå från och med den 1 januari 1927.»

Beträffande motiveringen för detta förslag tillåter sig utskottet hänvisa till motionen med därvid fogade bilagor.

Av tillgängliga handlingar framgår bland annat, att Jansson, som är född den 3 mars 1859, varit i tjänst såsom båtsman vid Norrlands 1:a båtsmanskompani under en tid av 14 år 3 månader samt att han på vederbörlig anmälan och med rotehållarnas samtycke erhållit avsked ur tjänsten den 11 februari 1897.

Utskottet.

Då Janssons tjänstetid uppgår till endast något över 14 år, har utskottet ansett sig icke böra tillstyrka, att han skulle beredas båtsmanspension från flottans pensionskassa, för vilken förmån erfordras 20 tjänstår från tjuguårsåldern. På grund härav och då understöd av statsmedel i detta fall ej bör ifrågakomma, får utskottet hemställa,

att förevarande motion II:54 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

17:o.

Ang. årligt understöd åt förre soldaten G. Löfqvist.

I en inom andra kammaren av herr *Borg* väckt motion nr 17 har hemställts, »att riksdagen måtte bevilja förre soldaten *Gustaf Löfqvist* under hans återstående livstid ett årligt understöd av 400 kronor att utgå från den 1 juli 1927.»

I fråga om de skäl, som åberopats till stöd för detta yrkande, får utskottet hänvisa till motionen med därvid fogade bilagor.

Av handlingarna i ärendet framgår, att Löfqvist, som är född den 20 september 1869, varit i krigstjänst vid Upplands infanteriregemente under tiden 8 april 1891—27 maj 1908 eller omkring 17 år 1 månad ävensom att han enligt läkarbetyg numera på grund av sviter efter ett olycksfall år 1922 (brott å vänstra handens 4:e och 5:e mellanhandsben) är mindre arbetsför i fråga om visst arbete.

Utskottet.

Att, såsom motionären ifrågasatt, tilldela Löfqvist i hans egenskap av förutvarande indelt soldat understöd av statsmedel finner sig utskottet icke kunna förorda. Icke heller har utskottet funnit sig böra tillstyrka,

att Löfqvist skulle, på sätt av riksdagen i vissa fall medgivits, beredas underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa såsom om han tjänat kronan under den tid, som är föreskriven för en dylik förmån. Den tidrymd, under vilken Löfqvist varit i krigstjänst, har nämligen synts utskottet vara alltför kort för att, med hänsyn till de grunder, som hittills i liknande fall plägat tillämpas, kunna föranleda till ett sådant medgivande. På grund härav och då för övrigt några särskilda omständigheter icke visats vara för handen, vilka kunna åberopas till stöd för ett undantag från hittills tillämpade principer, har utskottet ansett sig böra avstyrka bifall till den väckta motionen.

Utskottet får sålunda hemställa,

att förevarande motion II: 17 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

18:o.

Ang. årligt understöd åt förre soldaten C. J. Nilsson Snygg.

I en inom andra kammaren av herr *Werner* väckt motion nr 46 har hemställts, »att riksdagen måtte tillerkänna förre soldaten *Carl Johan Nilsson Snygg* ett årligt understöd av 300 kronor från och med år 1927, att utgå under hans återstående livstid.»

Beträffande motiveringen för yrkandet får utskottet hänvisa till motionen med därvid fogade bilagor.

Av handlingarna i ärendet framgår, bland annat, att Nilsson Snygg, som är född den 24 april 1845, kommit i krigstjänst vid Kalmar regemente den 7 oktober 1869 samt varit i tjänst till den 3 mars 1887, då han av regementschefen »i anseende till bättre utkomst» erhållit interimsavsked, ävensom att konfirmations-avskedspass för honom utfärdats den 29 juni sistnämnda år. Hans tjänstetid vid regementet uppgår sålunda till icke fullt 17 år 5 månader.

Utskottet.

Av skäl, som utskottet under nästföregående punkt angivit, har utskottet icke heller i detta fall ansett sig kunna tillstyrka vare sig beviljande av understöd eller medgivande av rätt till underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa. Utskottet får sålunda hemställa,

att förevarande motion II: 46 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

19:o.

I en inom andra kammaren av herr *Johansson* i Edsbyn väckt motion nr 47 har hemställts, »att riksdagen må av billighetsskäl tillerkänna förre v. korpralen *Nils Örn* ett årligt understöd av 200 kronor.»

Ang. årligt understöd åt förre vice-korpralen N. Örn.

Beträffande motiveringen för förslaget i fråga får utskottet hänvisa till motionen med därvid fogade bilagor.

Av handlingarna i ärendet utvisas, bland annat, *att* Örn, som är född den 22 december 1870, varit i krigstjänst vid Hälsinge regemente under tiden 2 december 1890—30 augusti 1899 eller omkring 8 år 8 månader, *att* han sistnämnda dag erhållit avsked ur tjänsten såsom oduglig till krigstjänst på grund av en enligt intyg i tjänsten ådragen axelskada *samt att* han på grund av ifrågavarande skada i enlighet med då gällande bestämmelser från Vadstena krigsmanshuskassa tillerkänts underhåll i tredje klassen med 24 kronor ävensom korpralstillägg med 12 kronor.

Utskottet

Såsom av utredningen framgår har Örn vid avskedet ur krigstjänst på grund av den i tjänsten ådragna skadan blivit tillerkänd författningsenligt underhåll samt korpralstillägg från Vadstena krigsmanshuskassa. Dessa förmåner utgå enligt 1919 års lagtima riksdags beslut numera med förhöjda belopp av respektive 61 kronor och 30 kronor årligen. Under sådana förhållanden och då några särkilda skäl av beskaffenhet att böra föranleda till ytterligare förmåner i detta fall ej blivit förebragta, har utskottet ansett sig ej böra tillstyrka någon åtgärd i anledning av motionärens förslag. Utskottet vill i detta sammanhang erinra, att jämlikt 1919 års lagtima riksdags förenämnda beslut beträffande underhåll från krigsmanshuskassan avsevärda höjningar i underhållsbeloppet inträda, dels då underhållstagaren uppnår 60 års ålder, dels ock då han uppnår 67 års ålder. De sålunda förhöjda beloppen utgöra respektive 100 kronor och 200 kronor, frånsett korpralstillägg. Vidare må erinras, att enligt nu gällande bestämmelser till underhållstagare, som uppnått 60 års ålder, utgår dyrtidstillägg med 150 kronor årligen, varjämte till underhållstagare, som uppnått 67 års ålder, utgår pensionstillägg med 50 kronor årligen.

På grund av det anförda hemställer utskottet,

att förevarande motion II: 47 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

20:o.

I en inom andra kammaren av herr *Högström* väckt motion nr 50 har hemställts, »att riksdagen må av billighetsskäl tillerkänna förre soldaten *Anders Johan Almén* ett årligt understöd av 300 kronor.»

Ang. årligt understöd åt f. soldaten A. J. Almén.

Beträffande motiveringen för yrkandet hänvisar utskottet till motionen med därvid fogade bilagor.

Av handlingarna i ärendet framgår, *att* Almén är född den 10 mars 1853 och sålunda uppnått 74 års ålder, *att* han varit i krigstjänst såsom soldat vid Hälsinge regemente under tiden 16 mars 1875—17 juli 1893 eller omkring 18 år 4 månader från tjuguårsåldern, *att* hans arbetsförmåga numera är på grund av ålder och sjukdom i hög grad nedsatt *samt att* han är i behov av understöd.

Utskottet. Att tillerkänna Almén i hans egenskap av f. d. soldat understöd av statsmedel lärer icke böra ifrågakomma. Däremot har utskottet, med hänsyn till Alméns tjänstetid och övriga i ärendet åberopade omständigheter, funnit sig böra tillstyrka, att Almén må förklaras berättigad till underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa, oaktat han icke tjänat kronan under den tid, som är föreskriven för en dylik förmån. Det ifrågasatta underhållet synes böra bestämmas att utgå från och med den 1 juli 1927.

På grund av det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen, i anledning av förevarande motion II:50, må medgiva, att förre soldaten vid Hälsinge regemente Anders Johan Almén må från och med den 1 juli 1927 från Vadstena krigsmanshuskassa tilldelas underhåll enligt samma grunder som om han tjänat för underhålls erhållande föreskriven tid.

21:o.

Ang. underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa åt förre soldaten J. A. Lundberg.

I en inom andra kammaren väckt motion nr 96 har herr *Carlström* hemställt, »att riksdagen må medgiva, att förre soldaten vid Jönköpings regemente *Johan August Lundberg* må från och med den 1 juli 1927 från Vadstena krigsmanshuskassa tilldelas underhåll enligt samma grunder som om han tjänat för underhålls erhållande föreskriven tid.»

Beträffande motiveringen för yrkandet tillåter sig utskottet att hänvisa till motionen.

Av handlingar, som varit för utskottet tillgängliga, framgår, *att* Lundberg, som är född den 9 mars 1862 och alltså fyllt 65 år, varit i krigstjänst vid Jönköpings regemente under tiden 1 april 1886—26 april 1905, då han på grund av oförmögenhet till krigstjänst enligt läkarbetyg erhöll avsked efter en tjänstetid av 19 år 25 dagar efter tjuguårsåldern, *att* hans arbetsförmåga numera är nedsatt *samt att* han har att draga försorg om en sjuklig hustru och två ännu minderåriga barn och är i behov av understöd.

Med hänsyn till vad i ärendet förekommit och under hänvisning till vad utskottet anfört under nästföregående punkt tillstyrker utskottet, att Lundberg i enlighet med vad i motionen föreslagits må berättigas till underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa såsom om han tjänat kronan under den tid, som för en dylik förmån är föreskriven. *Utskottet.*

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen, med bifall till förevarande motion II: 96, må medgiva, att förre soldaten vid Jönköpings regemente Johan August Lundberg må från och med den 1 juli 1927 från Vadstena krigsmanshuskassa tilldelas underhåll enligt samma grunder som om han tjänat för underhålls erhållande föreskriven tid.

22:o.

I en inom andra kammaren väckt motion nr 97 har herr *Leo* hemställt, att riksdagen må besluta tilldela f. d. husaren *Karl Hjalmar Lagerstedt Bernhard* en årlig pension till så stort belopp, att den tillsammans med vad han äger utfå från Vadstena krigsmanshuskassa uppgår till 600 kronor. *Ang. pension åt f. d. husaren K. H. Lagerstedt Bernhard.*

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

Av tillgängliga handlingar inhämtas, att Lagerstedt Bernhard, som är född den 29 mars 1872, varit i krigstjänst vid Smålands husarregemente från och med den 9 december 1890 till och med den 6 september 1902, då han såsom oförmögen till vidare krigstjänst enligt läkarbetyg erhöll avsked efter en tjänstetid av omkring 11 år 9 månader, ävensom att Lagerstedt Bernhard, som i tjänsten ådragit sig en kroppsskada — ledvrickning i högra axelleden — alltsedan avskedet åtnjutit underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa.

Av skäl, som utskottet i fråga om det under punkten 19:o här ovan behandlade ärendet angivit, har utskottet ansett sig icke kunna tillstyrka, att särskild förmån skulle beredas Lagerstedt Bernhard utöver honom författningsenligt tillkommande underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa. *Utskottet.*

Utskottet får sålunda hemställa,

att förevarande motion II: 97 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

23:o.

Ang. gratial ur Vadstena krigsmanshuskassa åt f. soldaten O. Roth.

I en inom andra kammaren av herr *Jönsson* i Revinge väckt motion nr 230 har hemställts, »att riksdagen beslutar, att förre soldaten *Olof Roth* i Lövestad skall erhålla gratial enligt de bestämmelser, som gälla för förutvarande indelta soldater med minst 20 tjänsteår.»

Såsom stöd för yrkandet har i motionen anförts, bland annat, följande:

»Förre indelte soldaten Olof Roth, född den 23 mars 1867, var anställd vid Södra skånska infanteriregementet från den 5 april 1892 till den 13 september 1905, då han erhöll avsked på grund av ledgångsreumatism. Hans sammanlagda tjänstetid som indelt soldat är sålunda 13 $^1/_2$ år. Härtill skall dock läggas en tjänstetid av tre år vid Kungl. Pontonierbataljonen och då tjänsteår vid värvat truppförband för indelta soldater i pensionshänseende räknas som dubbla, blir Roths sammanlagda tjänstetid vid armén 19 $^1/_2$ år. Det fattas honom sålunda endast omkring ett halvt år i de tjugo tjänsteår, som berättiga f. d. indelta soldater till gratial ur Vadstena krigsmanshuskassa och har riksdagen tidigare medgivit dispens för en felande tjänstetid av ända till ett och ett halvt år.»

Vid motionen fogade bilagor bestyrka riktigheten av de uti motionen lämnade uppgifterna angående längden av Roths tjänstgöring samt utvisa, att Roth vid läkarundersökning den 9 september 1905 av vederbörande regementsläkare funnits lida av kronisk ledgångsreumatism.

Vid motionen har vidare fogats ett av legitimerade läkaren C. V. Berger avgivet, den 12 januari 1927 dagtecknat intyg av följande lydelse:

»Att småbrukaren Olof Roth, som av mig denna dag undersökts för erhållande av intyg om sin hälsa att användas vid sökande av pension, därvid befunnits lida av muskelreumatism, företrädesvis lokaliserad till ryggmuskulaturens nedre partier, samt någon ledgångsreumatism i vänster axelled, samt att Roth på grund av dessa sina sjukdomar är i någon mån nedsatt till sin arbetsförmåga, intygas härmed på heder och samvete.»

I övrigt hänvisar utskottet till motionen med därvid fogade bilagor.

För utskottet har vidare varit tillgängligt ett av kyrkoherden i Lövestads församling samt kommunalnämndens ordförande i kommunen avgivet intyg, däri intygsgivarna förklarat, att Roth »trots berömvärd arbetsamhet befinner sig i knappa ekonomiska omständigheter, vilka med hänsyn till hans tilltagande sjuklighet torde komma att väsentligen försämras.»

Utskottet.

Av utredningen framgår, att Roth varit i tjänst vid indelt regemente under en tid av omkring 13 $^1/_2$ år samt att han därjämte haft anställning vid värvat truppförband (pontonierbataljonen) under 3 år. Enligt Kungl. Maj:ts brev den 20 mars 1849 må tjänstår vid värvat garnisonsregemente för indelt soldat i pensionshänseende räknas såsom ett och ett halvt år — icke såsom i motionen uppgivits två år. Vid tillämpning av nämnda be-

räkningsgrund skulle Roths tjänstetid uppgå till omkring 18 år. Hans verkliga tjänstetid utgör emellertid endast omkring 16 $^1/_2$ år. På grund härav och då varken med avseende å Roths arbetsförmåga eller hans ekonomiska förhållanden synas föreligga sådana ömmande omständigheter, vilka böra utgöra förutsättning för en dispens av här ifrågasatt art, har utskottet ansett sig icke kunna tillstyrka bifall till motionärens förslag. Enligt utskottets mening måste nämligen med hänsyn till det stora antalet förutvarande indelta soldater och de konsekvenser, som ett avvikande från hittills tillämpade grunder alltså kan medföra, en viss varsamhet iakttagas vid behandling av dylika dispensfrågor.

På grund av det anförda får utskottet hemställa,

att förevarande motion II: 230 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

24:o.

Ang. understöd från Vadstena krigsmanshuskassa åt f. soldaten J. A. Nord.

I en inom andra kammaren av herr *Holmström* i Gävle väckt motion nr 236 har hemställts »att riksdagen må besluta, att förre soldaten vid Fernebo kompani av Kungl. Hälsinge regemente nr 101 *Johan August Nord* må erhålla understöd från Vadstena krigsmanshuskassa.»

Beträffande motiveringen för yrkandet får utskottet hänvisa till motionen med därvid fogad bilaga.

Av tillgängliga handlingar inhämtas, att Nord, som är född den 23 april 1864, varit i krigstjänst vid Hälsinge regemente från och med den 31 oktober 1881 till och med den 4 september 1901, då han på grund av oduglighet till krigstjänst enligt läkarbetyg erhållit avsked efter en tjänstetid av omkring 19 år 10 månader, ävensom att han numera är sjuklig och befinner sig i behövande omständigheter.

Utskottet.

Med hänsyn till vad i ärendet blivit upplyst angående Nords tjänstetid och i övrigt får utskottet, under hänvisning jämväl till vad utskottet anfört uti punkten 20:o här ovan, tillstyrka, att Nord må tillerkännas underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa såsom om han tjänat kronan under föreskriven tid.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen, i anledning av förevarande motion II: 236, må medgiva, att förre soldaten vid Hälsinge regemente Johan August Nord må från och med den 1

juli 1927 från Vadstena krigsmanshuskassa tilldelas underhåll enligt samma grunder som om han tjänat för underhålls erhållande föreskriven tid.

25:o.

Ang. underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa åt f. soldaten J. Hjert.

I en inom andra kammaren under nr 239 väckt motion har herr *Bengtsson* i Kullen hemställt, »att riksdagen må medgiva, att f. d. soldaten vid Barne kompani av Kungl. Västgöta regemente nr 49 *Johan Hjert* må från och med den 1 juli 1927 från Vadstena krigsmanshuskassa tilldelas underhåll enligt samma grunder, som om han tjänat för underhålls erhållande föreskriven tid.»

Beträffande motiveringen för det framställda förslaget hänvisar utskottet till motionen.

Av tillgängliga handlingar framgår, att Hjert är född den 27 december 1869 och alltså uppnått 57 års ålder, samt att han kommit i krigstjänst vid Västgöta regemente den 12 september 1887 och kvarstått i tjänsten till den 9 april 1907. Hans tjänstetid uppgår alltså till omkring 19 år 7 månader. Av handlingarna framgår vidare, att Hjert är sjuklig samt i stort behov av hjälp.

Utskottet.

Av skäl, som under nästföregående punkt angivits, tillstyrker utskottet bifall till det i föreliggande motion framställda förslaget.

Utskottet hemställer förty,

att riksdagen, med bifall till förevarande motion II: 239, må medgiva, att förre soldaten vid Västgöta regemente Johan Hjert må från och med den 1 juli 1927 från Vadstena krigsmanshuskassa tilldelas underhåll enligt samma grunder som om han tjänat för underhålls erhållande föreskriven tid.

C. Allmänna indragningsstaten.

I. Ang. justitiedepartementet.

26:o.

Ang. tilläggspension åt f. vaktkonstapeln J. A. Schwan.

I en till riksdagen avlåten, den 3 december 1926 dagtecknad proposition nr 12 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över justitiedepartementsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att förre vaktkonstapeln *Jonas Arvid Schwan* må från och med den 1 december 1926 under sin återstående livstid uppbära — utöver honom författningsenligt tillkommande pension — en pension från allmänna indragningsstaten av 1,000 kronor för år.

Av handlingarna i ärendet inhämtas bland annat följande:

Schwan, som är född den 26 juni 1873, inträdde i statens tjänst den 1 november 1892 och i fångvårdens tjänst den 1 maj 1900 samt konstituerades till vaktkonstapel den 25 november 1904.

Den 6 juli 1910 blev Schwan under tjänstutövning vid tvångsarbetsanstalten å Svartsjö överfallen av en tvångsarbetsfånge, som med ett järnspett tilldelade Schwan nio slag i huvudet. Schwan, vilken till följd av våldet råkade i stadigvarande svår sjukdom, har med anledning därav erhållit tjänstledighet längre och kortare tider intill den 1 januari 1920, från och med vilken dag han varit ledig i en följd. På framställningar av Schwan — som från och med den 1 februari 1914 överflyttades till tjänstgöring vid straffängelset i Stockholm och sedan den 1 april 1924 innehaft befattning såsom vaktkonstapel vid centralfängelset å Långholmen — har enligt särskilda Kungl. Maj:ts beslut medgivits, att Schwan under ledigheten finge bibehållas vid oavkortade löneförmåner.

Genom beslut den 12 november 1926 har Kungl. Maj:t förklarat Schwan skyldig att avgå från tjänsten med rätt att åtnjuta avkortad pension till belopp av 1,670 kronor årligen.

Fråga har nu väckts om beredande åt Schwan av tilläggspension eller särskild ersättning i anledning av ovanberörda överfall under tjänstutövning.

Departementschefen har för sin del i ärendet anfört följande:

»Det föreliggande fallet måste förvisso anses vara synnerligen ömmande. Av utredningen framgår, att Schwan på grund av det honom under tjänstutövning övergångna våldet och därav förorsakade skador är praktiskt taget fullständigt oförmögen att uträtta något slags arbete samt att han dessutom lider av en av våldet uppkommen, enligt allt att döma obotlig, svår nervsjukdom. Genom det i överensstämmelse med gällande föreskrifter Schwan meddelade avsked från tjänsten hava hans inkomster av statsmedel, bortsett från dyr-

tidstillägg, minskats från 3,300 kronor — Schwans avlöning vid avskedet — till 1,670 kronor eller således med 1,630 kronor för år. Då han redan förut haft svårt att få inkomsterna att räcka till på grund av utgifter för sjukvård och dylikt, synes uppenbart att Schwan numera, urståndsatt som han är att genom arbete erhålla någon förtänst vid sidan om pensionen, befinner sig i ett verkligt betryck. Att anlita erforderlig behandling för vinnande av lindring i sjukdomen torde icke längre vara honom möjligt. Från staten har Schwan icke fått annat bistånd i sådant hänseende än vad som år 1911 beviljats honom för vistelse vid ovannämnda vattenkuranstalt. Någon som helst gottgörelse för de alltjämt kvarstående kroppsliga och psykiska lidanden, som blivit en följd av det Schwan övergångna våldet, har han icke erhållit vare sig av gärningsmannen — som, enligt vad jag inhämtat, icke längre är i livet — eller av staten. Starka billighetsskäl synas mig alltså tala för att statsmakterna nu träda hjälpande emellan och bereda Schwan särskilt understöd.

I fråga om formen härför har fångvårdsstyrelsen hemställt om utverkande åt Schwan av antingen tilläggspension eller ock ersättning för läkarbehandling m. m. Statskontoret har anslutit sig till det senare av dessa alternativ och föreslagit tilldelande av ersättning åt Schwan för vad han visat sig hava utgivit för specialbehandling intill ett belopp av 600 kronor om året.

För egen del anser jag mig med hänsyn till de föreliggande, särskilt behjärtansvärda omständigheterna böra biträda fångvårdsstyrelsens förslag om tilläggspension åt Schwan. Tilläggspensionens belopp synes böra så utmätas, att därigenom tillförsäkras Schwan möjlighet att anlita behövlig läkar- och specialbehandling samt tillika beredes honom någon ersättning för hans av sjukdomen vållade lidanden. Vid övervägande härav har jag funnit ett årligt belopp av 1,000 kronor vara skäligt. Liksom den Schwan genom Kungl. Maj:ts ovannämnda beslut tillförsäkrade pensionen torde tilläggspensionen böra utgå från och med den 1 december 1926.»

Utskottet.

Även utskottet anser att omständigheterna i detta fall äro synnerligen behjärtansvärda och har därför under åberopande av vad departementschefen i saken anfört funnit sig böra biträda förslaget om en tilläggspension åt Schwan. Beträffande beloppet av densamma har utskottet icke haft anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottet får sålunda hemställa,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande proposition.

27:o.

Ang. pension åt förra skrivbiträdet hos Göta hovrätt Ida Josefina Eugenia Ekelund.

I en till riksdagen avlåten, den 17 december 1926 dagtecknad proposition nr 13 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över justitiedepartementsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att förra skrivbiträdet hos Göta hovrätt *Ida Josefina Eugenia Ekelund* må från och med månaden näst efter den, då hon entledigas från sin anställning som skrivbiträde å Vadsbo norra domsagas kansli, dock tidigast från och med den 1 januari 1927, under sin återstå-

ende livstid från allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 900 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas följande. Ida Josefina Eugenia Ekelund är född den 9 maj 1851. Från och med mitten av år 1885 till den 15 januari 1908 tjänstgjorde hon såsom skrivbiträde åt olika befattningshavare vid Göta hovrätt. Sedan sistnämnda dag innehar hon anställning såsom skrivbiträde å Vadsbo norra domsagas kansli. Enligt uppgift av häradshövdingen i domsagan äger hon icke något kapital utan är helt beroende av den inkomst, hon genom sitt arbete kan förvärva.

Beträffande utredningen i övrigt hänvisar utskottet till åberopade statsrådsprotokollet.

Utskottet.

Vid behandling av tidigare väckt förslag angående pensionering av skrivbiträde å domsagokansli har bankoutskottet framhållit, att sådana skrivbiträden icke äro att hänföra till befattningshavare i statens tjänst utan avlönas av vederbörande domhavande, vilka bland annat för detta ändamål äga att uppbära vissa sportler, samt att på grund härav pensionering med statsmedel av dylika biträden av principiella skäl icke borde ifrågakomma. I nu förevarande fall har emellertid vederbörande befattningshavare under en lång följd av år före anställningen å domsagokansli tjänstgjort såsom skrivbiträde hos hovrätt. Såsom i statsrådsprotokollet framhållits, har det tidigare förekommit, att skrivbiträden, som under en längre följd av år arbetat i hovrätterna under de förhållanden, vilka i fråga om renskrivningen till och med år 1909 varit där gällande, på sin ålderdom erhållit understöd av statsmedel i form av pension. På grund härav och då det föreslagna pensionsbeloppet avvägts med hänsyn endast till vederbörandes anställningstid hos hovrätten, har utskottet icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottet hemställer sålunda,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande proposition.

28:o.

Ang. årligt understöd åt fil. doktorn K. Hagman.

I en till riksdagen avlåten, den 11 februari 1927 dagtecknad proposition nr 106 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över justitiedepartementsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att filosofie doktorn *Konrad Hagman* må från och med den 1 juli 1927 å allmänna indragningsstaten under sin återstående livstid uppbära årligt understöd till belopp av tvåtusensexhundra kronor, därå dyrtidstillägg icke skall utgå.

Av handlingarna i ärendet inhämtas bland annat följande:

Hagman, vilken är född den 3 juli 1859 och alltså över 67 år gammal,

har i en till Kungl. Maj:t ställd skrift hemställt om utverkande åt honom från och med den 1 juli 1927 av ett årligt understöd å 3,600 kronor.

Med anledning av framställningen anbefalldes kanslersämbetet för rikets universitet att, efter hörande av professorerna vid Uppsala universitet C. L. A. A. Reuterskiöld och A. K. A. Brusewitz samt vid Lunds universitet G. R. Malmgren och M. J. S. Wallengren, avgiva utlåtande i ärendet.

Beträffande innehållet i såväl Hagmans ovanberörda skrift som ock de från bemälda professorer inkomna yttrandena anhåller utskottet att få hänvisa till propositionen.

Kanslersämbetet har för egen del, med hänsyn till den obestridliga nytta för det allmänna som Hagmans arbeten medfört, förordat bifall till Hagmans framställning.

Statskontoret har i utlåtande den 11 sistlidna januari anfört följande:

Då Hagman icke syntes hava innehaft någon anställning i statens tjänst, utan hans ansökning om årligt understöd av statsmedel uteslutande grundade sig på hans verksamhet såsom författare på den offentliga rättens område, kunde givetvis framställningen icke bedömas efter vanliga regler för tilldelande av pension eller därmed jämförligt understöd. Ett liknande fall hade emellertid för icke så länge sedan förekommit, i det att nämligen 1924 års riksdag med bifall till Kungl. Maj:ts i propositionen nr 88 gjorda framställning beviljat filosofie doktorn A. Vannérus — förutom en mindre pension för hans tjänstgöring såsom förste amanuens hos kommerskollegium — ett årligt understöd från allmänna indragningsstaten till belopp av 3,800 kronor med föreskrift, att dyrtidstillägg finge åtnjutas endast å pensionen. Om med hänsyn därtill att, såsom utredningen i förevarande ärende givit vid handen, Hagmans författarverksamhet i hög grad varit för statsarbetet till gagn i såväl teoretiskt som praktiskt avseende, något årligt understöd funnes böra beredas honom, syntes på grund av vad sålunda i ett likartat fall förekommit dyrtidstillägg ej böra utgå å det understöd, som kunde beviljas Hagman. Vad understödsbeloppet anginge, ville statskontoret endast framhålla, att då, enligt vad Hagman uppgivit, han numera åtnjöte en livränta å 1,000 kronor årligen, allenast ytterligare 2,600 kronor årligen skulle erfordras för att Hagman skulle fortfarande komma i åtnjutande av en månadsinkomst såsom hittills av 300 kronor.

t. f. Departementschefen har i ärendet anfört följande:

»Att Hagmans verksamhet som författare och utgivare av lageditioner inom olika grenar av den offentliga rätten medfört påtagligt gagn för det allmänna i flera avseenden, lär vara otvivelaktigt. Om den förtjänstfulla beskaffenheten av denna verksamhet synas de i ärendet hörda vetenskapsmännens utlåtanden tillräckligt vittna. Såväl inom det politiska och kommunala livet som inom administrationen torde särskilt Hagmans grundlags- och kommunallagseditioner hava kommit till flitig användning som uppslagsböcker. Avsevärd betydelse hava hans ifrågavarande arbeten fått för den akademiska undervisningen likaväl som ur folkbildningssynpunkt för bibringande av medborgerliga kunskaper. Även de av Hagman upprättade registren till riksdagens och kyrkomötets protokoll torde vara av stort värde.

Det synes mig i betraktande av det nu anförda kunna med fog göras gällande, att staten i någon form borde giva ett erkännande för Hagmans allmännyttiga verksamhet, som utförts utan något som helst bistånd från det allmännas sida. För ett sådant ingripande kunna i förevarande fall jämväl åberopas särskilda personliga förhållanden. Det må härutinnan erinras, att Hagmans inkomst av hans under nära trettio år utövade författarskap, enligt vad han i sin framställning upplyst, utgjort i genomsnitt endast 300 kronor i månaden och sålunda varit tämligen blygsam. På grund av Hagmans jämförelsevis höga ålder lär det icke vara att vänta, att han ytterligare under någon längre tid blir i stånd att fortsätta sitt författarskap. Möjligheten för honom att ägna sig åt annan verksamhet torde få anses helt utesluten. De små ekonomiska villkor, varunder Hagman levat, hava givetvis icke tillåtit några mera avsevärda besparingar.

Med hänsyn till ovan omförmälda omständigheter finner jag starka billighetsskäl tala för att Hagman för framtiden tilldelas ett årligt understöd av allmänna medel. Vidkommande storleken av det understöd, som skulle tillerkännas Hagman, synes mig, i anslutning till vad statskontoret anfört, beloppet lämpligen kunna bestämmas till 2,600 kronor. Härigenom skulle, med inberäknande av ovan omnämnda årliga livränta på 1,000 kronor, Hagman beredas en inkomst motsvarande hans hittillsvarande medelinkomst av 3,600 kronor om året. Å understödsbeloppet torde, på sätt statskontoret framhållit, icke böra utgå dyrtidstillägg.

I detta sammanhang torde böra erinras om ett tidigare fall, i vilket gjord framställning om årligt understöd av allmänna medel åt enskild man såsom belöning för vetenskaplig verksamhet blivit av riksdagen bifallen. Efter förslag av Kungl. Maj:t beviljade 1921 års riksdag (riksdagens skrivelse nr 322 p. 14) filosofie doktorn Per Karl Hjalmar Dusén med hänsyn till det mångåriga arbete, Dusén nedlagt i naturhistoriska riksmuséets tjänst, samt de förtjänster, han i övrigt inlagt om de svenska naturvetenskaperna, under dennes återstående livstid ett årligt understöd å 3,000 kronor. Med sagda understöd, vilket utgått till Duséns död i januari 1926, har varit förenat intill den 1 juli 1925 dyrtidstillägg samt från och med samma dag pensionsförhöjning (jämlikt kungörelsen den 18 juni 1925, nr 280) jämte reducerat dyrtidstillägg Sammanlagda beloppet av det understöd, Dusén sålunda årligen åtnjöt, uppgick till något över 4,000 kronor. Berörda fall synes mig väsentligen likartat med det nu ifrågavarande. I båda fallen föreligga vetenskapliga insatser, vilka enligt vitsord från skilda håll äro av stort värde. Dessa insatser hava utan stöd från statsmakternas sida och med jämförelsevis ringa utbyte för vederbörande själva utförts av i samhällets tjänst icke anställda vetenskapsmän. Jämväl de personliga förhållandena förete åtskillig likhet. Det årliga understöd jag föreslår åt Hagman — å vilket icke skulle komma att utgå dyrtidstillägg eller pensionsförhöjning — understiger avsevärt det årsbelopp Dusén, såsom förut angivits, bekommit.»

Utskottet.

Då, såsom statskontoret jämväl erinrar, Hagman icke synes hava innehaft någon anställning i statens tjänst, utan hans ansökning om årligt understöd av statsmedel uteslutande grundar sig på hans verksamhet såsom författare på den offentliga rättens område, lärer givetvis den föreliggande framställningen icke kunna bedömas efter vanliga regler för tilldelande av pension eller därmed jämförligt understöd. I propositionen hänvisas emellertid till ett par liknande fall, som tidigare förekommit och där riksdagen funnit sig böra bevilja årliga understöd från allmänna indragningsstaten. Även om enligt utskottets mening det nu förevarande fallet knappast torde kunna jämställas med de i propositionen omförmälda, vill det dock synas utskottet som om beträffande Hagman förefunnes sådana särskilda omständigheter att onekligen starka billighetsskäl tala för att bereda honom ett understöd av allmänna medel. Det torde nämligen icke kunna förnekas, att, såsom också utredningen i ärendet otvivelaktigt giver vid handen, Hagmans författarverksamhet i hög grad varit till gagn för det allmänna, icke minst för riksdagen och dess arbete. Under sådana förhållanden har utskottet ansett, att staten på nyss angivet sätt bör skänka sitt erkännande för den allmännyttiga verksamhet, som Hagman under en lång följd av år utfört. Vidkommande storleken av det ifrågavarande understödet har utskottet icke haft anledning till erinran mot vad Kungl. Maj:t föreslagit eller 2,600 kronor om året, att utgå från och med den 1 juli 1927 och anvisas å allmänna indragningsstaten. Såsom i propositionen föreslagits, torde något dyrtidstillägg icke böra utgå å understödsbeloppet.

Åberopande det anförda får utskottet hemställa,

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition må av riksdagen bifallas.

II. Ang. försvarsdepartementet.

29:o.

Ang. pensionsförbättring åt f. d. löjtnanten C. G. C:son Carr.

I en den 21 januari 1927 dagtecknad proposition nr 50 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att f. d. löjtnanten vid Dalregementet *Carl Gunnar C:son Carr* må från och med den 16 januari 1926 under sin återstående livstid uppbära pensionsförbättring till belopp av 935 kronor för år räknat, att utgå från allmänna indragningsstaten och åtnjutas i enlighet med bestämmelserna i kungörelsen den 15 juni 1922 (nr 336) med grunder för pensionsförbättring åt officerare och underofficerare samt civilmilitära beställningshavare vid armén och marinen.

Av handlingarna i ärendet inhämtas bland annat följande: Carr, som är född den 7 januari 1895 och kom i tjänst den 6 juni 1913, erhöll den 15 januari 1926 avsked från sin innehavande beställning såsom löjtnant vid Dalregementet, enär han enligt läkarintyg på grund av sinnessjukdom under de tre senaste åren varit och för framtiden vore oförmögen till militärtjänstgöring. Tillika förklarades han berättigad att från och med dagen näst efter erhållet avsked under sin återstående livstid åtnjuta pension från allmänna indragningsstaten till belopp, motsvarande pension jämte fyllnadspension i innehavande tjänst, utgörande 1,000 kronor.

Hos Kungl. Maj:t har Carrs förmyndare gjort framställning om pensionsförbättring.

Enligt gällande bestämmelser angående pensionsförbättring åt officerare m. fl. vid armén och marinen skulle Carr vid avgång ur tjänst efter uppnådd pensionsålder hava varit berättigad till ett pensionsbelopp av sammanlagt 2,580 kronor, därav 1,580 kronor motsvarande pensionsförbättring. Då han emellertid avgått före uppnådd pensionsålder, äro de ifrågavarande bestämmelserna icke utan vidare å honom tillämpliga. Direktionen över arméns pensionskassa har ansett med rättvisa och billighet överensstämmande, att Carr erhölle någon förbättring i sin pension, och i sådant avseende föreslagit, att densamma borde bestämmas till 935 kronor årligen, vilket stode i överensstämmelse med vad riksdagen i ett likartat fall år 1923 funnit sig böra medgiva. Häri har statskontoret instämt.

Utskottet.

Med hänsyn till vad i ärendet förekommit anser även utskottet, att pensionsförbättring till angivet belopp bör beredas Carr, och hemställer förty,

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition må av riksdagen bifallas.

30:o.

Ang. tilläggspension åt f. d. löjtnanten C. G. Engblom.

I en till riksdagen avlåten, den 28 januari 1927 dagtecknad proposition nr 71 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att f. d. löjtnanten vid Västernorrlands regemente, kaptenen i armén *Carl Gustaf Engblom* må från och med dagen näst efter den, då hans förordnande såsom rullföringsbefälhavare upphör, under sin återstående livstid uppbära tilläggspension från allmänna indragningsstaten till sådant belopp, att tilläggspensionen jämte honom författningsenligt tillkommande pensionsförmåner uppgår till 4,104 kronor för år räknat.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Engblom, som är född den 27 augusti 1876, kom i krigstjänst den 8 juni 1896, befordrades till löjtnant

av 2:a klassen vid Västernorrlands regemente den 21 december 1900 och transporterades till löjtnant av 1:a klassen vid samma regemente den 8 mars 1907. På grund av sjukdom (lungsjukdom), vilken han enligt egen uppgift ådragit sig under militärtjänstgöring å Sollefteå läger år 1899, har han icke kunnat befordras till kapten på stat men utnämndes den 30 juli 1915 till kapten i armén. Under senare tiden har han på grund av nämnda sjukdom icke kunnat fullgöra trupptjänst utan alltsedan hösten 1914 tjänstgjort såsom rullföringsbefälhavare.

Hos Kungl. Maj:t har Engblom anhållit, att åtgärder måtte vidtagas för att han vid avsked ur tjänsten på grund av uppnådd pensionsålder måtte komma i åtnjutande av kaptens i stället för löjtnants pensionsförmåner.

Arméförvaltningens civila departement och sjukvårdsstyrelse hava i avgivet utlåtande den 27 februari 1926 anfört följande.

Av i ärendet förebragt utredning framginge, att officerarnas vid Västernorrlands regemente och däribland även dåvarande löjtnanten Engbloms inkvartering år 1899 å Sollefteå läger varit synnerligen ohygienisk, samt att den militära tjänstgöringen varit ansträngande och rik på strapatser. Då erfarenheten lärde, att yttre skadliga inflytelser ofta visade sig vara den framkallande orsaken till utbrottet av en under goda hygieniska förhållanden latent tuberkulos, måste därför även i detta fall de sanitära olägenheterna jämte den ansträngande militära tjänsten anses hava varit orsak till utbrottet av Engbloms lungtuberkulos, som först trätt i dagen genom en i september 1899 uppkommen lungblödning, samt till att sjukdomen i fråga hindrat hans befordran till kapten. I anslutning härtill finge departementet och sjukvårdsstyrelsen uttala, att det icke syntes oskäligt, att Engblom, vilken trots sin sjukdom under större delen av sin anställningstid såsom officer fullgjort arbete för lantförsvarets räkning, vid avgången bereddes någon ökning i den pension, som författningsenligt tillkomme honom i hans innehavande löjtnantsbeställning.

I utlåtande den 17 mars 1926 har *direktionen över arméns pensionskassa*, som jämväl tillstyrkt ansökningen, meddelat, att Engblom den 27 augusti 1926 räknade 50 levnadsår och 30 tjänstår efter tjugonde åldersåret samt då bleve berättigad, men först den 27 augusti 1929 vore skyldig, att från tjänsten avgå med rätt att från och med dagen näst efter erhållet avsked tillträda pensionsförmåner med sammanlagt 2,916 kronor. Därest Engblom i vanlig ordning befordrats till kapten på stat, skulle pensionsförmånerna hava utgått med 4,512 kronor.

Statskontoret har i avgivet utlåtande den 12 april 1926 anfört, att Engblom, om han efter uppnådd pensionsålder bibehölles vid befattningen såsom rullföringsbefälhavare, syntes liksom övriga pensionärer, vilka innehade sådan befattning, få jämte pensionsförmånen åtnjuta med befattningen förenat arvode av 3,180 kronor, varigenom han komme att, oberäknat dyrtidstillägg, åtnjuta i pension och arvode tillhopa 6,096 kronor eller mer än han såsom löjtnant åtnjöte i avlöning. Under sådana förhållanden och då statskontoret för sin del ansåge betänkligt att bereda

större pension än som svarade mot den avlöning, vederbörande under anställningen på stat uppburit, hölle statskontoret före, att någon framställning till riksdagen om tilläggspension åt Engblom icke borde göras, åtminstone så länge han komme att åtnjuta arvode i befattning såsom rullföringsbefälhavare.

Departementschefen har omnämnt, att Engblom den 27 augusti 1926 beviljats avsked med rätt att tillträda pensionsförmåner, uppgående till 2,916 kronor för år, förutom dyrtidstillägg, samt att Engblom efter avskedet vore berättigad att såsom rullföringsbefälhavare uppbära arvode med 3,180 kronor. Sammanlagda beloppet av Engblom tillkommande pension och arvode uppginge alltså till 6,096 kronor. Under sådana förhållanden funne departementschefen sig icke kunna tillstyrka, att Engblom komme i åtnjutande av ökade pensionsförmåner, så länge han uppbure arvode såsom rullföringsbefälhavare.

Departementschefen har härefter vidare anfört följande:

»Emellertid är att märka, att Engbloms nuvarande förordnande såsom rullföringsbefälhavare utgår den 30 september 1927. Med hänsyn till hans hälsotillstånd torde det vara ovisst, om han därefter kan mottaga förnyat förordnande å rullföringsbefälhavarbefattningen, vilken särskilt under tiden för inskrivningsförrättningarna med därtill hörande resor m. m. ställer stora krav på innehavarens kroppsliga vigör. Även ur militär synpunkt kan det för övrigt med hänsyn till Engbloms sjukdom befinnas vara önskvärt, att dennes förordnande såsom rullföringsbefälhavare icke förnyas. Upphör sålunda hans förordnande såsom rullföringsbefälhavare, kommer han därefter att allenast vara berättigad att uppbära den honom tillkommande löjtnantspensionen å tillhopa 2,916 kronor årligen. Med hänsyn till vad arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse anfört beträffande uppkomsten av den sjukdom, som förhindrat Engbloms befordran till kapten på stat, finner jag skäligt och billigt, att någon förhöjning i nämnda pension då beredes honom. Förhöjningens storlek torde böra så utmätas, att tilläggspensionen, vilken lärer böra anvisas att utgå av allmänna indragningsstaten, tillika med nu till Engblom utgående pensionsförmåner kommer att något understiga de sammanlagda pensionsförmåner — 4,512 kronor —, som tillkomma innehavare av kaptensbeställning vid avgång ur tjänst efter uppnåendet av för pensions och fyllnadspensions erhållande stadgad levnads- och tjänstålder.

Beträffande utredningen i övrigt hänvisar utskottet till propositionen.

Utskottet. I likhet med statskontoret finner utskottet det innebära betänkligheter att bereda en befattningshavare högre ålderspension än som svarar mot den lönegrad, efter vilken hans avlöning utgått. På grund härav har utskottet ur principiell synpunkt måst ställa sig synnerligen tveksamt mot Kungl. Maj:ts förevarande förslag. Ett bifall till detsamma skulle enligt utskottets mening kunna medföra konsekvenser av icke önskvärd art. Härtill kommer, att någon närmare utredning icke förebragts angående Engbloms nuvarande hälsotillstånd och möjligheterna för honom att fortfarande tills vidare tjänstgöra såsom rullföringsbefälhavare. Utskottet vill framhålla att, därest det skulle visa sig att Engblom skulle ännu någon tid kunna

uppehålla nämnda befattning och alltså efter avskedstagandet kunna, utöver sin tjänstetid på stat, räkna tjänstår såsom rullföringsbefälhavare, frågan om tilläggspension åt honom givetvis skulle, med hänsyn jämväl till vad som anförts angående sannolika anledningen till utbrottet av hans sjukdom, komma i ett i viss mån annat läge. I sakens nuvarande läge har utskottet ansett sig icke kunna tillstyrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag.

På grund av det anförda får utskottet hemställa,

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition icke må av riksdagen bifallas.

31:o.

Ang. pension åt förre timlönaren O. G. Johansson.

I en till riksdagen avlåten, den 18 februari 1927 dagtecknad proposition nr 128 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att förre timlönaren vid flottans varv i Stockholm *Oskar Gottfrid Johansson* må från och med den 1 februari 1926 under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 624 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas bland annat följande.

Hos Kungl. Maj:t har Johansson den 23 november 1925 anhållit att efter erhållet avsked den 30 januari 1926 komma i åtnjutande av pension, oaktat han icke innehade för pensions erhållande stadgad tjänstetid. Johansson, som berörda den 30 januari vid uppnådda 68 års ålder avgått ur tjänst, innehade då en tjänstetid av allenast något över 15 år. Han är änkling och för sitt uppehälle helt hänvisad till understöd av sina barn. Hans avlöning vid varvet hade under år 1924, frånsett dyrtidstillägg, uppgått till 2,870 kronor.

Marinförvaltningen har i utlåtande den 14 januari 1926, under framhållande att Johansson icke innehade den tjänstetid av minst 25 år, som erfordrades för pensions erhållande, erinrat hurusom riksdagen tidigare under liknande omständigheter tillerkänt en maskinreparatör vid flottans varv i Stockholm, som innehade en tjänstetid av allenast omkring 15 år, pension å allmänna indragningsstaten med ett årligt belopp av 350 kronor; och har ämbetsverket i förevarande fall tillstyrkt ett sådant pensionsbelopp.

Statskontoret har i utlåtande den 19 februari 1926, under hänvisning jämväl till av riksdagen förut lämnat medgivande, förklarat sig icke hava annat att erinra mot marinförvaltningens förslag, än att beloppet borde i vanlig ordning omräknas till s. k. ny pension, samt tillstyrkt en pension å 624 kronor.

Beträffande utredningen i övrigt får utskottet hänvisa till propositionen.

Utskottet.

Ehuru utskottet med hänsyn till Johanssons korta tjänstetid hyst någon tvekan att tillstyrka pension åt honom, har utskottet likväl, då riksdagen tidigare lämnat liknande medgivande, icke velat motsätta sig Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottet hemställer förty,

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition må vinna riksdagens bifall.

32:o.

I en till riksdagen den 18 februari 1927 avlåten proposition nr 135 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen under punkterna 1:o—25:o hemställt.

Allmänna synpunkter beträffande pensionering av viss arbetarpersonal.

Innan departementschefen ingått på behandling av de olika framställningar, som i berörda proposition avses och över vilka var för sig statskontoret under år 1926 avgivit särskilda utlåtanden, har departementschefen lämnat en redogörelse för vissa allmänna synpunkter beträffande pensionering av arbetare och med dem jämförliga anställningshavare inom statsförvaltningen, som av statskontoret angivits i ett av ämbetsverket den 23 december 1926 avgivet förnyat utlåtande över samtliga ifrågavarande framställningar.

Statskontoret har därvid anfört, bland annat, följande.

Vid avgivande av förslag till riksdagen om beviljande av pensioner åt arbetare och med dem jämförliga anställningshavare inom skilda grenar av statsförvaltningen liksom vid riksdagens avgörande av dylika frågor hade givetvis vid skilda tider olika grunder kommit till tillämpning. Sedan genom 1901 års olycksfallsersättningslag bestämts, att vid fullständig invaliditet en årlig livränta å 300 kronor skulle utgå, hade detta belopp också i regel beviljats såsom pension från allmänna indragningsstaten åt arbetare, som efter långvarig anställning hos staten nödgades avgå på grund av framskriden ålder eller sjuklighet. När nämnda lag sedermera ersatts av 1916 års olycksfallsförsäkringslag med dess friare prövning av ersättningsbeloppet vid full invaliditet, hade också i allmänhet inträtt en förhöjning vid beräknandet av de pensionsbelopp, som borde tillkomma arbetarpersonal; och i samma riktning hade även verkat den samtidigt inträffade avsevärda sänkningen av penningvärdet. Uder årens lopp hade så kommit till utveckling en norm för bestämmande av dylika pensioner; och beviljades enligt denna norm pensioner till arbetare med 500—700 kronor och till förmän med 700—900 kronor, allt efter anställningstidens längd. Dessa pensioner utgjorde nu, reglerade enligt kungörelsen den 18 juni 1925 (nr 280) med bestämmelser om ny pension för vissa pensionerade f. d. befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer, arbetarnas 900—1,116 kronor och förmännens 1,116—1,344 kronor.

Vad särskilt beträffade arbetare vid försvarsväsendet hade, efter tillkomsten av kungörelsen den 24 augusti 1920 (nr 645) angående pensionsförbättring åt vid marinen anställda daglönare, pensioner i ett stort antal fall blivit bestämda enligt grunderna i sagda kungörelse till belopp, som, reglerade enligt § 3 av kungörelsen den 18 juni 1925 (nr 280), utgjort för arbetare 816—1,152 kronor och för förmän 924—1,260 kronor.

I ett den 2 september 1925 avgivet utlåtande angående beredande av pension åt förre skomakeriförmannen J. E. Nydén hade statskontoret erinrat, att det i bestämmelserna om ny pension i nyssnämnda kungörelse den 18 juni 1925 förutsattes, att pensioner, som av riksdagen komme att beviljas efter år 1925, till beloppet så avpassades, att de kunde betraktas som nyreglerade. När det alltså gällde att i det då förevarande fallet föreslå ett belopp, som kunde anses lämpligt som nyreglerad pension, hade statskontoret ansett ledning för beloppets avpassande kunna hämtas från de såsom nyreglerade betecknade pensioner, som jämlikt de i kungörelse den 8 april 1925 (nr 87) fastställda grunder tillkomme viss icke-ordinarie personal vid statens hingstdepåer. Dessa pensioner utgjorde, för personal i arbetares ställning 600—900 kronor och för personal i förmans ställning 720—1,200 kronor allt efter tjänstetidens omfattning. Den av statskontoret i enlighet med berörda grunder beräknade pensionen för Nydén hade beviljats av riksdagen (skriv. nr 148/1926, p. 18), som tillika uttalat, att ifrågavarande grunder borde komma i tillämpning vid beviljande av pension till befattningshavare i liknande ställning.

Emellertid hade vid 1925 års riksdag behandlats en fråga om pension åt en kategori av befattningshavare av nu ifrågavarande slag, nämligen övertaliga civila löntagare vid armén och marinen. De av riksdagen godtagna grunderna för beviljande av förtidspension åt berörda personal återfunnes i kungörelse den 15 januari 1926 (nr 10). Enligt dessa grunder utginge pensionerna, reglerade på sätt föreskreves i § 3 av kungörelsen den 18 juni 1925 (nr 280) eller alltså med inberäkning av förhöjning I, med 816—1,152 kronor till arbetare och med 924—1,260 kronor till förmän.

Under år 1926 hade statskontoret avgivit utlåtanden i ett antal ärenden angående beredande av pension åt sådan personal, som här avsåges, utan att ärendena i fråga ännu blivit underställda riksdagens prövning. I de flesta av dessa utlåtanden hade statskontoret vid beräknandet av pensionens belopp tillämpat de i förenämnda kungörelse den 24 augusti 1920 (nr 645) angivna grunderna för bestämmande av pension åt daglönare.

Emellertid hade beträffande vissa av dessa förslag erinrats, att sålunda föreslagna pensionsbelopp understege de belopp, som i förtidspension skulle tillkommit motsvarande personal enligt förenämnda kungörelse den 15 januari 1926 (nr 10); och det hade därvid framhållits, att för personal vid försvarsverken, som måste avgå på grund av hög ålder eller sjukdom och därvid föresloges till pension från allmänna indragningsstaten, det måste synas orättvist, om de bekomme lägre pensionsbelopp än som tillkomme likställd personal, som på grund av indragningarna vid försvarsväsendet bleve entledigad och kanske endast obetydligt överskridit 50 år och ännu vore i stånd att med arbete försörja sig.

Då statskontoret icke kunde annat än erkänna riktigheten av vad sålunda anmärkts, hade statskontoret ansett sig böra till förnyad prövning upptaga frågan om storleken av de pensioner, som omhandlats i förenämnda utlåtanden: och hade statskontoret därvid i avseende å den princip, som skäligen borde komma i tillämpning vid bestämmandet av pen-

sioner av förevarande slag, ansett sig böra till en början närmare undersöka skiljaktigheterna mellan de grunder för pensionering av likställd personal, som senast prövats och godkänts av riksdagen, eller sålunda de grunder, som återfunnes i kungörelserna den 8 april 1925 (nr 87) och den 15 januari 1926 (nr 10).

Vid en jämförelse mellan sistnämnda två kungörelser framginge, att de pensioner, som finge utgå enligt den förra, vore avsevärt mindre än pensioner, beviljade enligt den senare; i själva verket vore de också — såsom framginge av en vid statskontorets utlåtande fogad tabell — till beloppet lägre än de pensioner, som av riksdagen tidigare beviljats. Vad sålunda framkommit föranledde statskontoret att ej längre vidhålla sitt förslag, att de i kungörelsen den 8 april 1925 (nr 87) intagna grunderna skulle tillämpas vid bestämmande av pensioner av nu ifrågavarande slag, utan ville statskontoret i stället föreslå, att föreskrifterna angående förtidspension i kungörelsen den 15 januari 1926 (nr 10) skulle komma till användning. De enligt denna senare kungörelse utgående pensionerna stämde till beloppet bättre med de pensioner, som tidigare beviljats åt sådana befattningshavare, som nu vore i fråga. Härtill komme, att denna kungörelse avsåge pensionering av många olika och delvis mycket stora kårer av arbetare och att den alltså i motsats till kungörelsen den 8 april 1925 (nr 87) redan haft och komme att få en synnerligen omfattande tillämpning.

I detta sammanhang ville statskontoret framhålla, att den avlöning, efter vilken pensionsbeloppen i kungörelsen den 8 april 1925 (nr 87) om pension åt viss icke-ordinarie personal vid hingstdepåerna avpassats, visserligen betecknats såsom nyreglerad, men att denna avlöning numera befunnits alltför låg. Till följd därav hade förslag till ny löneregleringutarbetats, och torde detsamma vara avsett att föreläggas 1927 års riksdag, i sammanhang varmed det torde vara ofrånkomligt att även bestämma högre pensionsbelopp för nämnda personal.

Vad hittills anförts gällde i främsta rummet pensioneringen av manlig personal.

I fråga om kvinnliga arbetare hade pensionerna beräknats efter mera enhetliga grunder. De hade sedan åtskilliga år tillbaka bestämts efter en skala uppgjord med stöd av föreskrifterna i kungörelsen den 24 augusti 1920 (nr 645). Enligt denna skala hade pensionerna beräknats till 300 kronor vid 15 års tjänstgöring med tillägg av 10 kronor för varje år därutöver, dock högst 500 kronor. Reglerade enligt § 3 av kungörelsen den 18 juni 1925 (nr 280) hade dessa pensioner utgjort lägst 564 kronor och högst 816 kronor.

Även kvinnlig personal av nu ifrågavarande slag syntes enligt statskontorets mening böra få sina pensioner beräknade efter de av riksdagen senast fastställda grunderna för pensionering av arbetare och likställda, d. v. s. efter förskrifterna i kungörelsen den 15 januari 1926 (nr 10); och skulle i så fall pensionsbeloppen komma att för arbeterskor bliva lägst 624 kronor och högst 876 kronor.

Vad statskontoret ovan anfört innebure emellertid ej att statskontoret ansåge de föreslagna pensioneringsgrunderna böra undantagslöst tillämpas. Viss avvikelse torde av skilda anledningar böra förekomma, såsom fallet ock varit i fråga om tillämpningen av de hittills använda pensioneringsgrunderna.

Vad beträffade icke yrkesutbildade arbetare, såsom fästningsbyggnadsarbetare och grovarbetare i allmänhet, hade vid dessas pensionering sedan

ett antal år tillbaka föreskrifterna i kungörelsen den 8 november 1918 (nr 859) angående pensionering av arbetare vid statens järnvägsbyggnader och statens vattenfallsverks byggnadsavdelning ansetts böra tillämpas. Dessa pensioner, reglerade enligt kungörelsen den 18 juni 1925 (nr 280), hade uppgått till lägst 852 kronor (vid 25 tjänstår) och högst 996 kronor. För denna personal syntes de för yrkesutbildade arbetare avsedda pensionsbeloppen i kungörelsen den 15 januari 1926 (nr 10) väl högt tilltagna. Dylika arbetare torde därför alltfort böra pensioneras i enlighet med hittills tillämpade grunder. Likaså torde stallbetjänter vid andra institutioner än hingstdepåerna fortfarande tillsvidare böra pensioneras enligt kungörelsen den 8 april 1925 (nr 87).

För vissa arbeterskor med arbete, för vilket yrkesutbildning ej erfordrades, t. ex. städerskor, torde hittills tillämpade lägre pensioneringsgrunder böra komma till användning.

Vidare borde givetvis vid bestämmande av pensioner åt ifrågavarande personal tillses, att pensionsbeloppet, bestämt enligt de ovan föreslagna grunderna, ej bleve högre än att det stode i rimligt förhållande till den under tjänstetiden uppburna avlöningen.

Den i statskontorets utlåtande åberopade tabellen är av följande utseende:

Tabell

utvisande de pensionsbelopp, som efter nedan angivna beräkningsgrunder skulle tillkomma pensionerad arbetarpersonal.

Samtliga pensioner nyreglerade enligt kungörelsen den 18 juni 1925 nr 280.

	Tjänst-år	Äldre pension (före 1920)	Kung. 859/18 (järnvägsarbetare m. fl.)	Kung. 645/20 (daglönare vid marinen)	Kung. 87/25 (hingstdepåerna)	Kung. 10/26 (förtidspension)
Arbetare	15	[1] 732	—	—	—	816
	20	[1] 900	—	—	—	924
	25	900	852	816	600	1,044
	30	996	900	924	750	1,152
	35	996	948	1,044	900	1,152
	40	1,116	996	1,152	900	1,152
Förmän	15	—	—	—	—	924
	20	[1] 1,116	—	—	—	1,044
	25	1,116	852	924	720	1,152
	30	1,224	900	1,044	870	1,260
	35	1,344	948	1,152	1,020	1,260
	40	1,452	996	1,260	1,200	1,260

I anslutning till vad i berörda utlåtande anförts har statskontoret hemställt, att vissa av ämbetsverket i dess tidigare utlåtanden över ifrågavarande framställningar föreslagna pensionsbelopp måtte omräknas i enlighet med nyss angivna grunder, d. v. s. i allmänhet — där ej särskilda skäl föranledde till undantag — efter de grunder, som gällde beträffande förtidspension åt viss övertalig personal vid försvarsväsendet.

Departementschefen har för sin del biträtt vad statskontoret i de särskilda fallen hemställt.

[1] Endast undantagsvis beviljad.

Utskottet.

Utskottet vill erinra att — på sätt jämväl framgår av statskontorets berörda utlåtande den 23 december 1926 — pensioner åt anställningshavare utav de kategorier, vilka avses i förevarande proposition, hittills i allmänhet plägat beviljas efter en mera fri prövning av omständigheterna i varje särskilt fall. Härvid hava visserligen, utan direkt anknytning till för likartade befattningshavarkategorier gällande författningsbestämmelser, så småningom kommit att tillämpas normer, enligt vilka pensionsbeloppen för olika grupper av anställningshavare inom vissa gränser avvägts med hänsyn huvudsakligen till tjänstårens antal. I en del fall hava under de senaste åren pensionsbeloppen avpassats i överensstämmelse med grunder, som författningsenligt gälla för vissa motsvarande befattningshavargrupper i statstjänst, t. ex. de i förberörda kungörelse den 24 augusti 1920 (nr 645) intagna föreskrifterna angående pensionering av vid marinen anställda daglönare.

Statskontoret har nu på anförda skäl ansett, att beträffande ålderspensionering av ifrågavarande anställningshavare borde såsom regel tillämpas de grunder, vilka enligt kungörelsen den 15 januari 1926 (nr 10) gälla i fråga om förtidspension åt vissa övertaliga civila löntagare vid armén och marinen.

Med avseende å den ståndpunkt, som sålunda av statskontoret intagits och vilken av departementschefen synes hava godkänts, vill utskottet erinra, att frågan om generella bestämmelser rörande pensionering av till arbetarpersonal hänförliga anställningshavare vid såväl försvarsväsendet som allmänna civilförvaltningen för närvarande är föremål för utredning inom finansdepartementet och att framställning till riksdagen i detta ämne sålunda lärer vara att förvänta inom en nära framtid. Vid sådant förhållande och då de i nyssnämnda kungörelse den 15 januari 1926 innefattade grunderna torde få anses avvägda med hänsyn till de särskilda omständigheter, som föranlett entledigande av den i kungörelsen avsedda personalen, har utskottet ansett det vara mindre lämpligt att såsom regel taga berörda grunder till utgångspunkt vid bestämmande av pensioner till här ifrågavarande befattningshavare. Intill dess en genom författningsbestämmelser reglerad pensionering på detta område kommit till stånd, synes det vara riktigast att vid pensionsbeloppens bestämmande fortfarande tillämpa en mera fri prövning av omständigheterna i varje särskilt fall, detta så mycket mera som de av statskontoret föreslagna nya beräkningsgrunderna stundom synas leda till ojämnheter i förhållande till pensionsbestämmelser, vilka enligt författning gälla för vissa befattningshavargrupper, exempelvis för marinens daglönare.

Emellertid har en inom utskottet verkställd utredning visat, att flertalet av de pensionsbelopp, som i enlighet med statskontorets förslag ifrågasatts för de i förevarande proposition avsedda anställningshavarna, endast i ringa mån avvika från vad som enligt hittills i allmänhet tillämpad praxis kunde anses böra beviljas. På grund härav har utskottet även

med de utgångspunkter, från vilka utskottet enligt vad nyss antytts bedömt de föreliggande frågorna, i det övervägande antalet fall anslutit sig till vad Kungl. Maj:t föreslagit. I vissa fall åter, där de tillämpade beräkningsgrunderna lett till resultat som enligt utskottets mening alltför mycket skilja sig från tidigare praxis, har utskottet funnit sig böra förorda jämkning i Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottet vill slutligen anmärka, att vad här uttalats jämväl äger tillämpning å de i Kungl. Maj:ts proposition nr 153 innefattade framställningarna, rörande vilka utskottet längre fram i detta utlåtande yttrar sig.

Utskottet övergår härefter till behandling av de särskilda i nu förevarande proposition intagna framställningarna.

Ang. pension åt andre verkmästaren K. A. Malmsten.

I punkten 1:o av berörda proposition nr 135 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att andre verkmästaren vid Åkers krutbruk *Karl August (Andersson) Malmsten* må från och med månaden näst efter den, varunder avgång från tjänsten äger rum, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 2,544 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Malmsten, som är född den 30 september 1865, den 1 oktober 1894 anställts såsom arbetare vid Åkers krutbruk, den 30 november 1904 befordrats till förman vid krutbruket och alltsedan den 1 januari 1916 varit tillförordnad verkmästare av andra klass därstädes; att han utnämnts till svärdsman den 12 mars 1922; samt att han sedan den 1 januari 1922 uppburit avlöning enligt 12 löneklassen i 4 lönegraden, löneplan C, i gällande avlöningsreglemente för officerare och underofficerare samt civilmilitära beställningshavare på aktiv stat m. fl. vid armén och marinen den 29 juni 1921.

Statskontoret har i utlåtande den 1 mars 1926 föreslagit, att Malmsten skulle tillerkännas pension med 2,052 kronor, motsvarande pension till oreglerat belopp av 1,700 kronor. I utlåtandet den 23 december 1926 har statskontoret, med tillämpning av grunderna i kungörelsen den 15 januari 1926 (nr 10), föreslagit ett pensionsbelopp av 2,544 kronor.

I fråga om utredningen i övrigt får utskottet hänvisa till propositionen.

Utskottet.

Det av Kungl. Maj:t föreslagna pensionsbeloppet har synts utskottet vara väl högt i förhållande till vad tidigare i liknande fall plägat beviljas. Med utgångspunkt från Malmstens avlöning och med iakttagande av att han icke erlagt pensionsavgifter samt endast kan räkna omkring 32 tjänstår har utskottet funnit sig böra förorda ett pensionsbelopp av 2,200 kronor eller, efter jämkning till närmaste med 12 helt delbara tal, 2,196 kronor årligen.

På grund av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande framställning, må medgiva, att andre verk-

mästaren vid Åkers krutbruk Karl August (Andersson) Malmsten må från och med månaden näst efter den, varunder avgång från tjänsten äger rum, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 2,196 kronor.

33:o.

Ang. pension åt förre andre maskinisten O. A. Wangström.

Uti punkten 2:o av förevarande proposition har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att förre andre maskinisten vid arméns intendenturförråd i Boden *Olof Albert Wangström* må från och med den 1 oktober 1926 under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 1,620 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Wangström, som är född den 28 februari 1866, tjänstgjort såsom maskinist vid Norrbottens regemente från och med den 27 september 1907 till den 15 juli 1912, då han anställts såsom andre maskinist vid intendenturförrådet i Boden; att han på grund av sjukdom (lungemfysem och hjärtsjukdom), till vars utveckling tjänstgöringen med sannolikhet i hög grad bidragit, är oförmögen till allt tyngre arbete och ej längre kan bestrida sin tjänst samt att denna oförmåga är bestående för framtiden; att han på ett synnerligen mönstergillt sätt skött sin tjänst och städse iakttagit en hedrande vandel; samt att han under de senare åren vid intendenturförrådet åtnjutit, förutom fri bostad med vedbrand och lyse, kontant avlöning, som, frånsett dyrtidstillägg, uppgått till i medeltal omkring 2,000 kronor för år.

Statskontoret, som i utlåtande den 18 februari 1926 föreslagit ett pensionsbelopp av 1,008 kronor, har i utlåtandet den 23 december 1926 hemställt, att Wangström måtte beredas en årlig pension av 1,620 kronor.

Beträffande utredningen i övrigt må hänvisas till propositionen.

Utskottet.

Med hänsyn till Wangströms tjänstetid och arten av hans anställning har det utav Kungl. Maj:t föreslagna pensionsbeloppet synts utskottet alltför högt. Det av statskontoret i dess första utlåtande i ärendet ifrågasatta beloppet av 1,008 kronor har utskottet däremot i betraktande av föreliggande omständigheter funnit väl avvägt.

På grund härav får utskottet hemställa,

att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande framställning, må medgiva, att förre andre maskinisten vid arméns intendenturförråd i Boden Olof Albert Wangström må från och med den 1 oktober 1926 under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 1,008 kronor.

34:o.

Ang. pension åt förre skomakarmästaren P. M. Svensson Sandström.

Kungl. Maj:t föreslår i punkten 3:o av samma proposition riksdagen medgiva, att förre skomakarmästaren vid Kronobergs regemente *Peter Magnus Svensson Sandström* må från och med den 1 februari 1926 under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 1,224 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Sandström, som är född den 6 september 1863, varit anställd såsom skomakarmästare vid Kronobergs regementes intendenturverkstäder under tiden 1 april 1897—31 januari 1926; att han på grund av åderförkalkning är så gott som oförmögen till allt arbete; att han under de senare åren vid regementet uppburit en avlöning, som frånsett dyrtidstillägg uppgått till i medeltal omkring 2,340 kronor för år; samt att han på ett mönstergillt sätt bestritt sina åligganden och städse, såväl i som utom tjänsten, visat ett hedrande uppförande.

I fråga om vidare utredning i ärendet hänvisar utskottet till propositionen.

Kungl. Maj:ts här avsedda förslag har ej givit utskottet anledning till erinran, i följd varav utskottet hemställer,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

35:o.

Ang. pension åt förre skräddarmästaren J. Käll.

Under punkten 4:o har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att förre skräddarmästaren vid Kronobergs regementes intendenturverkstäder *Johannes Käll* må från och med den 1 april 1926 under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 1,260 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Käll är född den 12 mars 1867; att han, som under tiden 17 maj 1888—1 februari 1902 varit soldat vid Kronobergs regemente, efter att under en tid av omkring 10 år hava varit anställd såsom skrädderiarbetare vid regementet, sedan den 1 april 1897 tjänstgjort såsom förman vid regementets intendenturverkstäder, vilken sistnämnda befattning han emellertid lämnat med utgången av mars månad 1926; att han under de senare åren vid regementet uppburit en avlöning, som, frånsett dyrtidstillägg, uppgått till i medeltal 2,340 kronor för år; att han på grund av sockersjuka och yrkesneuros i höger hand och arm för all framtid torde vara oförmögen att sköta sin tjänst; att han på ett tillfredsställande sätt fyllt sina åligganden och såväl i som utom tjänsten ådagalagt ett hedrande uppförande; samt att han icke åtnjuter underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa.

I övrigt må beträffande utredningen hänvisas till propositionen.

Utskottet, som icke haft något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, får hemställa,

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning må vinna riksdagens bifall.

36:o.

Ang. pension åt slöjdförmannen P. E. Sand.

I punkten 5:o har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att slöjdförmannen vid Upplands infanteriregementes intendenturverkstäder *Per Erik Sand* må från och med månaden näst efter den, varunder han entledigas från sin anställning vid regementet, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära årlig pension till så stort belopp, att densamma, tillika med vad av honom åtnjutes från Vadstena krigsmanshuskassa, kommer att uppgå till sammanlagt 1,260 kronor årligen.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Sand, som är född den 24 oktober 1854, under tiden 9 april 1875—8 juni 1910 varit soldat och underbefäl vid Rasbo kompani av ovannämnda regemente; att han från och med den 1 januari 1905 till och med den 31 december 1915 varit anställd vid regementets huvudförråd och den 1 januari 1916 vunnit anställning såsom slöjdförman vid regementet, vilken anställning han fortfarande innehar; att han enligt utfärdat läkarbetyg på grund av sjukdom numera är urståndsatt att försörja sig genom arbete; att han under de senare åren vid regementet uppburit en avlöning, som, frånsett dyrtidstillägg, uppgått till 1,800 kronor för år, varjämte han i årligt understöd åtnjuter: från Vadstena krigsmanshuskassa 260 kronor, från korprals- och soldatpensionskassan 15 kronor och från invalidhusfonden likaledes 15 kronor; samt att han fullgjort sina olika tjänstuppdrag på ett berömvärt sätt.

Utskottet tillåter sig att med avseende å utredningen i övrigt åberopa vad propositionen innehåller.

Med biträdande av Kungl. Maj:ts förevarande förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

37:o.

Ang. pension åt förre fodermarsken J. E. Nordström.

Under punkten 6:o har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att förre fodermarsken vid Utnäslöts remontdepå *Johan Emrik Nordström* i stället för honom tillkommande avskedsersättning må från och med den 1 oktober 1926 under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 1,260 kronor, att åtnjutas enligt föreskrifterna i kungörelsen den 15 januari 1926 (nr 10).

Nordström har hos Kungl. Maj:t anhållit att vid avgång ur tjänst i samband med remontdepåns indragning komma i åtnjutande av pension i stället för avskedsersättning enligt kungörelsen den 15 januari 1926 (nr 10) angående förtidspension och avskedsersättning åt vissa övertaliga civila löntagare vid armén och marinen.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Nordström, som är född den 18 augusti 1877, varit anställd såsom hästskötare vid Ottenby remontdepå under tiden 15 maj 1895—27 december 1903 samt såsom fodermarsk vid Utnäslöts remontdepå från den 1 januari 1904 till sistnämnda depås indragning den 30 september 1926; att hans avlöningsförmåner såsom fodermarsk under tiden 1 april 1925—31 mars 1926 uppgått till omkring 2,700 kronor; att han lider av kronisk njurinflammation, i följd varav hans arbetsförmåga är i hög grad nedsatt; samt att han städse på ett synnerligen förtjänstfullt sätt fullgjort sitt arbete i kronans tjänst.

I ärendet hava *arméförvaltningens intendents- och civila departement* anfört, att enär Nordström vid avgången ur tjänst ännu icke uppnått den för erhållande av förtidspension jämlikt § 4 av kungörelsen den 15 januari 1926 stadgade levnadsåldern av 50 år, departementen ansåge sig icke kunna tillstyrka bifall till ansökningen.

Nordström, som vid tiden för avskedet innehaft anställning i statens tjänst i över 31 år och vars avlöningsförmåner under tiden 1 april 1925—31 mars 1926 enligt uppgift uppginge till sammanlagt 2,680 kronor 20 öre, syntes jämlikt § 6 av nämnda kungörelse vid avgång ur tjänst vara berättigad till en avskedsersättning av 6,800 kronor.

Statskontoret har anfört, att då Nordströms arbetsförmåga enligt läkarintyg vore i mycket hög grad nedsatt, beträffande honom föreläge sådana omständigheter, som plägade giva anledning till framställning hos riksdagen om beviljande av pension. På grund härav och då det syntes vara med billighet överensstämmande, att ett årligt understöd bereddes Nordström till sådant belopp, som skulle hava tillkommit honom enligt nämnda kungörelse, därest han vid avgång ur tjänst uppnått 50 levnadsår, finge statskontoret hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att Nordström i stället för honom tillkommande avskedsersättning måtte från och med den 1 oktober 1926 under sin återstående livstid uppbära pension till belopp av (1,080 + 190 avrundat till) 1,260 kronor årligen att utgå från allmänna indragningsstaten och åtnjutas enligt föreskrifterna i nyssnämnda kungörelse den 15 januari 1926 (nr 10).

Beträffande utredningen i övrigt hänvisas till propositionen.

Utskottet. Med hänsyn till de särskilda omständigheter, som i ärendet blivit åberopade, har utskottet ansett sig böra tillstyrka, att Nordström beredes pension i stället för avskedsersättning. Vidkommande storleken av pensionen har utskottet emellertid funnit sig icke kunna förorda, att densamma skulle bestämmas till samma belopp, som skulle hava tillkommit

Nordström, därest han uppfyllt de författningsenliga villkoren för erhållande av förtidspension. Utskottet har i stället velat såsom skäligt belopp föreslå 1,056 kronor årligen.

På grund av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande framställning, må medgiva, att förre fodermarsken vid Utnäslöts remontdepå Johan Emrik Nordström i stället för honom tillkommande avskedsersättning må från och med den 1 oktober 1926 under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 1,056 kronor, att åtnjutas enligt föreskrifterna i kungörelsen den 15 januari 1926 (nr 10).

38:o.

Ang. pension åt förre arbetaren J. R. Rylén.

I punkten 7:o har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att förre arbetaren vid Åkers krutbruk *Johan Robert Rylén* må från och med den 1 april 1926 under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 1,152 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Rylén, som är född den 24 februari 1846, varit anställd vid Åkers krutbruk sedan den 1 april 1880; att han på grund av nedsatta krafter och allmänna åldersförändringar ej längre är arbetsför; att han, förutom fri bostad med vedbrand, under år 1924 vid krutbruket uppburit en kontant avlöning av omkring 1,600 kronor; samt att han under anställningstiden sig utmärkt väl förhållit.

I fråga om vidare utredning i ärendet hänvisar utskottet till propositionen.

Utskottet.

Utskottet har med hänsyn till Ryléns långa tjänstetid icke funnit anledning till erinran mot vad Kungl. Maj:t föreslagit och får sålunda hemställa,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

39:o.

Ang. pension åt förre arbetaren N. J. Öberg.

Kungl. Maj:t har i punkten 8:o föreslagit riksdagen medgiva, att förre arbetaren vid Åkers krutbruk *Nils Julius Öberg* må från och med den 1 mars 1926 under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 1,152 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Öberg, som är född den 19 juli 1866, varit anställd vid Åkers krutbruk sedan den 1 oktober 1894; att han på grund av sjuklighet numera är mindre arbetsför; att han under år 1924, förutom fri bostad med vedbrand samt planteringsland, uppburit en kontant avlöning av omkring 2,300 kronor; samt att han under anställningstiden sig utmärkt väl förhållit.

I fråga om utredningen i övrigt hänvisar utskottet till propositionen.

Utskottet. Då Öbergs tjänstetid uppgår till endast omkring 31 år, har utskottet ansett sig ej böra tillstyrka, att honom skulle beredas pension till så högt belopp som det av Kungl. Maj:t föreslagna. I närmare anslutning till hittills tillämpad praxis förordar utskottet, att pensionsbeloppet bestämmes till 996 kronor årligen.

Utskottet får sålunda hemställa,

att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande framställning, må medgiva, att förre arbetaren vid Åkers krutbruk Nils Julius Öberg må från och med den 1 mars 1926 under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 996 kronor.

40:o.

Ang. pension åt förre arbetaren G. O. Eriksson. Kungl. Maj:t har uti punkten 9:o föreslagit riksdagen medgiva, att förre arbetaren vid Åkers krutbruk *Gustaf Oskar Eriksson* må från och med den 1 maj 1926 under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 1,152 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Eriksson, som är född den 13 december 1857, innehaft anställning såsom reparatör vid krutbruket sedan den 31 januari 1896; att han på grund av sjukdom (muskelreumatism) och allmänna åldersförändringar ej längre kan betraktas såsom arbetsför; att hans arbetsinkomst vid krutbruket under år 1925 uppgått till omkring 2,000 kronor; samt att han under anställningstiden sig utmärkt väl förhållit.

Beträffande utredningen i övrigt hänvisas till propositionen.

Åberopande vad under nästföregående punkt anförts hemställer utskottet,

att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande framställning, må medgiva, att förre arbetaren vid Åkers krutbruk Gustaf Oskar Eriksson må från och med den 1 maj 1926 under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 996 kronor.

41:o.

I punkten 10:o föreslår Kungl. Maj:t riksdagen medgiva, att arbetaren vid Bodens tygstation *Carl Magnus Markström* må från och med månaden näst efter den, varunder han entledigas från sin anställning vid tygstationen, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 1,152 kronor.

Ang. pension åt arbetaren C. M. Markström.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Markström är född den 4 december 1862; att han under åren 1890—1894 haft anställning såsom arbetare vid statens järnvägars arbeten å norra stambanan, under åren 1895—1903 arbetat hos entreprenörer, som omhänderhaft arbeten för statens järnvägars räkning å skilda orter, under åren 1904—1908 varit anställd såsom fortifikationsarbetare vid arbeten för arméns räkning i Boden, från och med år 1909 till och med den 31 december 1915 tjänstgjort såsom tygarbetare vid Bodens tygstation, under tiden 1 januari 1916—1 februari 1921 varit skjutfältsarbetare vid Bodens artilleriregemente och fortifikationen samt från och med den 2 februari 1921 innehaft anställning vid Bodens tygstation; att hans avlöningsförmåner under åren 1923—1925 i medeltal uppgått till omkring 2,700 kronor för år; att han på grund av sjuklighet och en i tjänsten år 1910 ådragen höftskada är mindre arbetsför; samt att han fullgjort sina tjänståligganden till full belåtenhet och ådagalagt en klanderfri vandel.

För vidare utredning i ärendet hänvisar utskottet till propositionen.

Kungl. Maj:ts förslag har ej föranlett erinran från utskottets sida, varför utskottet hemställer,

att Kungl. Maj:ts förevarande framställning må vinna riksdagens bifall.

42:o.

Under punkten 11:o föreslår Kungl. Maj:t riksdagen medgiva, att arbetaren vid Bodens tygstation *Johan Erik Johansson* må från och med månaden näst efter den, varunder han entligas från sin anställning vid tygstationen, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 1,152 kronor.

Ang. pension åt arbetaren J. E. Johansson.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Johansson är född den 17 maj 1867; att han, som under åren 1894—1902 tjänstgjort såsom bromsare vid statens järnvägar, därefter till och med år 1913 varit anställd såsom fortifikationsarbetare i Boden samt från och med år 1914 såsom arbetare vid Bodens tygstation; att han under de senare åren av sin anställning vid tygstationen uppburit en avlöning av i medeltal omkring 2,100 kronor för

år; att han lider av astma och muskelreumatism, varjämte hans kroppskrafter äro avsevärt nedsatta, i följd varav hans arbetsförmåga måste anses vara i mycket hög grad minskad; att han under åren 1914—1924 i egenskap av nattvakt vid Bodens tygstation haft en ansträngande tjänstgöring, vilken bidragit att nedsätta kroppskrafterna; att han under sin anställning i statens tjänst fullgjort sina åligganden utan anmärkning; att han lever i knappa omständigheter och för sitt uppehälle uteslutande är hänvisad till den inkomst, han genom sitt arbete kan förvärva; samt att hans hustru på grund av lamhet sedan ett tiotal år tillbaka icke kunnat utföra något arbete i hemmet.

I övrigt tillåter sig utskottet att hänvisa till propositionen.

Utskottet. Under hänvisning till vad utskottet under punkten 39:o här ovan anfört förordar utskottet, att pensionsbeloppet i det nu avsedda fallet bestämmes till 996 kronor; och får utskottet alltså hemställa,

att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande framställning, må medgiva, att arbetaren vid Bodens tygstation Johan Erik Johansson må från och med månaden näst efter den, varunder han entledigas från sin anställning vid tygstationen, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 996 kronor.

43:o.

Ang. pension åt sadelmakaren G. F. W. Bastian.

Uti punkten 12:o föreslår Kungl. Maj:t riksdagen medgiva, att sadelmakaren vid Norrlands artilleriregementes tyganstalt *Gottfrid Fritiof Wilhelm Bastian* må från och med månaden näst efter den, varunder han entledigas från sin anställning vid regementet, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 1,056 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Bastian är född den 28 september 1849; att han alltsedan den 8 maj 1900 varit anställd såsom sadelmakare vid Norrlands artilleriregementes tyganstalt; att han under de senare åren vid regementet uppburit en avlöning, som, frånsett dyrtidstillägg, uppgått till 6 kronor 80 öre för dag; att han på grund av åderförkalkning och nedsatt synskärpa är mindre arbetsför; samt att han under hela sin anställningstid vid regementet utfört sitt arbete synnerligen pliktroget och på ett för regementet fördelaktigt sätt.

För vidare utredning i ärendet tillåter sig utskottet att hänvisa till propositionen.

Utskottet. Med hänsyn till Bastians tjänstetid har utskottet ansett det föreslagna

pensionsbeloppet böra reduceras till 900 kronor. På grund härav får utskottet hemställa,

att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande framställning, må medgiva, att sadelmakaren vid Norrlands artilleriregementes tyganstalt Gottfrid Fritiof Wilhelm Bastian må från och med månaden näst efter den, varunder han entledigas från sin anställning vid regementet, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 900 kronor.

44:o.

Ang. pension åt förre vaktaren P. Andersson.

Kungl. Maj:t har i punkten 13:o av förevarande proposition föreslagit riksdagen medgiva, att förre vaktaren vid Råbelövs kruthus *Per Andersson* må från och med den 1 november 1925 under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 480 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Andersson, som är född den 30 oktober 1856, varit anställd såsom vaktare vid Råbelövs kruthus från och med den 1 augusti 1894 till och med den 31 oktober 1925; att han, som år 1925 tilldelades silvermedalj för nit och redlighet i rikets tjänst, under hela sin tjänstetid skött sina åligganden utan anmärkning; att han på grund av sin höga ålder är mindre arbetsför och därför saknar förmåga att förtjäna sitt tillräckliga uppehälle; samt att han såsom vaktare vid kruthuset uppburet en avlöning av 468 kronor för år jämte dyrtidstillägg därå ävensom åtnjutit fri bostad.

I övrigt hänvisas till den i propositionen förebragta utredningen.

Utskottet biträder Kungl. Maj:ts här avsedda förslag och hemställer sålunda,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

45:o.

Ang. pension åt förre vaktaren J. A. Norlin.

Under punkten 14:o har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att förre vaktaren vid Ridö krutdepå *Johan Axel Norlin* må från och med den 1 juli 1926 under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 600 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Norlin, som är född den 12 oktober 1857, sedan hösten år 1887 arbetat vid Ridö krutdepå samt från

september månad år 1904 varit anställd som vaktare därstädes; att han på grund av sjukdom och ålderdomssvaghet tidtals är oförmögen att behörigen fullgöra sin tjänst; att han under de senaste åren såsom vaktare uppburit en avlöning, som frånsett dyrtidstillägg utgjort omkring 580 kronor för år, ävensom åtnjutit fri bostad med vedbrand; samt att han under anställningstiden skött sitt arbete på ett synnerligen plikttroget sätt.

Beträffande utredningen i övrigt hänvisar utskottet till propositionen.

Utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag, får på grund härav hemställa,

att Kungl. Maj:ts förevarande framställning må vinna riksdagens bifall.

46:o.

Ang. pension åt förre arbetaren F. E. Andersson.

I punkten 15:o av merberörda proposition nr 135 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att förre arbetaren vid Borghamns kalkstensbrott *Frithiof Edvard Andersson* må från och med den 1 januari 1926 under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 732 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Andersson, som är född den 19 februari 1872, varit anställd vid Borghamns kalkstensbrott under sammanlagt omkring 21 år, därav omkring 17 år då stenbrottet stått under fortifikationsdepartementets förvaltning och omkring 4 år då detsamma förvaltats av domänstyrelsen samt byggnadsstyrelsen därstädes bedrivit brytning av sten; att han under större delen av anställningstiden varit använd såsom förman; att han med plikttrohet och ordentlighet fullgjort sina tjänsteåligganden och iakttagit en hedrande vandel; att han lider av kronisk luftrörskatarr och högersidig ljumskbråck och med anledning därav har nedsatt arbetsförmåga, i synnerhet beträffande tyngre kroppsarbete; samt att han har sjuklig hustru att försörja och icke äger nämnvärda tillgångar.

Beträffande utredningen i övrigt åberopas vad propositionen innehåller.

Utskottet, som icke velat motsätta sig bifall till Kungl. Maj:ts förevarande förslag, får hemställa,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts föreliggande framställning.

47:o.

Ang. pension åt förre faktoristädaren A. Andersson.

Kungl. Maj:t har uti punkten 16:o föreslagit riksdagen medgiva, att förre städaren vid Carl Gustafs stads gevärsfaktori *Axel Andersson* må från och med den 1 maj 1926 under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 852 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Andersson, som är född den 19 augusti 1855, varit anställd vid gevärsfaktoriet såsom brand- och vattenvakt under tiden 1 oktober 1883—1 juni 1888 och såsom städare under tiden 4 januari 1899—30 april 1926; att han på grund av åderförkalkning är oförmögen att genom arbete försörja sig; att hans arbetsinkomst vid faktoriet under år 1925, frånsett dyrtidstillägg, utgjort omkring 2,600 kronor; samt att han städse ådagalagt ett hedrande uppförande.

Statskontoret har anfört, att för Andersson såsom icke yrkesutbildad arbetare icke syntes böra beräknas högre oreglerad pension än 450 kronor. På grund härav och då pensionerna numera borde avpassas så, att de i avseende å rätt till dyrtidstillägg kunde betraktas såsom nyreglerade, vilket i detta fall skulle föranleda till ett pensionsbelopp av 852 kronor, hemställde statskontoret, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att Andersson finge från och med månaden näst efter den, vari han entledigades från sin anställning, under sin återstående livstid åtnjuta pension från allmänna indragningsstaten till belopp av 852 kronor årligen.

Beträffande utredningen i övrigt hänvisas till propositionen.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft en inom andra kammaren av herrar *Jonsson* och *Laurén* väckt motion nr 305, vari hemställts, »att riksdagen behagade besluta sådan ändring i Kungl. Maj:ts ovannämnda proposition nr 135, punkt 16:o), att pensionen till städaren Axel Andersson måtte utgå med ett belopp av 1,152 kronor». *Motion II: 305.*

I motionen har anförts, bland annat, att städaren Andersson under senare delen av sin tjänstetid varit att betrakta såsom ett slags förman för städarna samt att, då Kungl. Maj:t i en senare avlåten proposition nr 153 för vissa arbetare vid gevärsfaktoriet föreslagit ett pensionsbelopp av 1,152 kronor, Andersson, som haft större ansvar än flertalet i sistnämnda proposition avsedda arbetare, billigtvis borde tillerkännas pension med samma belopp.

I fråga om motiveringen i övrigt hänvisar utskottet till motionen.

Utskottet, som finner det vara billigt att pension beviljas städaren Andersson, har med hänsyn till av riksdagen i liknande fall i allmänhet tillämpade grunder funnit anledning saknas att i fråga om pensionsbeloppet tillstyrka avvikelse från vad Kungl. Maj:t föreslagit. *Utskottet.*

Utskottet hemställer sålunda,

> att riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande framställning och med avslag å berörda motion II: 305, må medgiva, att förre städaren vid Carl Gustafs stads gevärsfaktori Axel Andersson må från och med den 1 maj 1926 under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 852 kronor.

48:o.

Ang. pension åt förre skrädderi-arbetaren K. A. Blad.

I punkten 17:o föreslår Kungl. Maj:t riksdagen medgiva, att förre skrädderiarbetaren vid Gotlands artillerikårs intendenturverkstäder *Karl August Blad* må från och med den 1 januari 1926 under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 1,152 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Blad är född den 21 april 1855; att han under tiden 6 december 1873—23 november 1887 tjänat som soldat vid Kronobergs regemente; att han från och med den 1 mars 1903 till och med den 22 juli 1924 varit anställd såsom arbetare dels vid Gotlands truppers skädderiverkstäder i Tingstäde, dels vid Gotlands artillerikårs skrädderiverkstäder i Visby; att han lider av åderförkalkning och på grund därav är samt sannolikt för framtiden kommer att förbliva fullständigt oförmögen till arbete; att han under de senare åren av sin anställning i kronans tjänst uppburit en avlöning som — frånsett dyrtidstillägg — uppgått till i medeltal omkring 2,000 kronor för år; samt att han visat sig såsom en driftig och duglig arbetare och fullgjort sina åligganden till vederbörandes fulla belåtenhet.

I fråga om utredningen i övrigt tillåter sig utskottet att hänvisa till propositionen.

Då utskottet med hänsyn till Blads tjänstetid icke funnit något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, får utskottet hemställa,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

49:o.

Ang. pension åt förrådsarbetaren E. W. Åkerlund.

Under punkten 18:o har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att arbetaren vid arméns intendenturförråd i Stockholm *Erik Wilhelm Åkerlund* må från och med månaden näst efter den, varunder han entledigas från sin anställning vid intendenturförrådet, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig penson av 1,152 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Åkerlund är född den 18 maj 1856; att han, efter att under en tid av 11 år hava varit fast anställd vid Svea livgarde, alltsedan den 1 januari 1889 innehaft anställning såsom arbetare vid arméns intendenturförråd i Stockholm; att han under de senare åren uppburit en avlöning, som — frånsett dyrtidstillägg — uppgått till i medeltal omkring 2,200 kronor för år; att han jämlikt lagen om allmän pensionsförsäkring den 30 juni 1913 uppbär en årlig pension av 24 kronor 20 öre; samt att han städse fullgjort sina tjänståligganden

på ett synnerligen plikttroget och förtjänstfullt sätt samt alltid fört en hedrande vandel.

Med avseende å vidare utredning i ärendet hänvisas till propositionen.

Med biträdande av Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning.

50:o.

Ang. pension åt arbetaren O. A. Andersson.

Kungl. Maj:t föreslår uti punkten 19:o riksdagen medgiva, att arbetaren vid Bohusläns regementes intendenturverkstäder *Olof Alfred Andersson* må från och med månaden näst efter den, varunder han entledigas från sin anställning vid regementet, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 1,152 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Andersson är född den 4 maj 1852; att han alltsedan år 1882 varit anställd såsom arbetare vid Bohusläns regementes intendenturverkstäder; att han under de senare åren vid regementet uppburit en avlöning, som — frånsett dyrtidstillägg — uppgått till i medeltal omkring 1,760 kronor för år; att hans arbetsförmåga på grund av sockersjuka och hög ålder är avsevärt nedsatt; samt att han under hela sin tjänstetid visat oförvitlighet, pålitlighet och duglighet.

I övrigt hänvisar utskottet beträffande utredningen till propositionen.

Utskottet tillstyrker bifall till Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag och hemställer förty,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

51:o.

Ang. pension åt förre daglönaren J. G. Petersson Åhlfeldt.

I punkten 20:o föreslås, att riksdagen må medgiva, att förre daglönaren vid flottans varv i Karlskrona *Johan Gottfrid Petersson Åhlfeldt* må från och med den 1 januari 1927 under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 696 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Åhlfeldt, som är född den 4 november 1868, varit anställd såsom daglönare vid flottans varv i Karlskrona under tiden 10 juli 1902—23 augusti 1903 och 15 augusti 1904—30 september 1919; att han före sin anställning såsom daglönare tjänstgjort såsom båtsman, från vilken beställning han erhållit avsked den 23 mars 1897 efter en tjänstetid av $10\,^{3}/_{12}$ år, varav omkring 8 år från tjugo

års ålder; att han för genom olycksfall ådragen kroppsskada tillerkänts årlig livränta från riksförsäkringsanstalten för tiden 25 februari 1919—24 februari 1920 med 168 kronor för år räknat, därvid skadan under nämnda tid ansetts medföra nedsättning i hans arbetsförmåga med 14 procent; att han lider av hjärtsjukdom och åderförkalkning, på grund varav hans arbetsförmåga är i mycket hög grad nedsatt, vilken nedsättning kan betraktas såsom sannolikt för framtiden bestående; samt att han, som de senare åren varit bevillningstaxerad för endast en halv bevillningskrona, har 4 barn under 16 år att försörja.

Utskottet tillåter sig att i övrigt hänvisa till propositionen.

Utskottet. Med hänsyn till de i förevarande fall åberopade särskilda omständigheterna har utskottet funnit det vara billigt, att någon pension av allmänna medel beredes Åhlfeldt. Vad angår storleken av denna pension vill utskottet i betraktande av Åhlfeldts sammanlagda, omkring 26-åriga anställningstid i kronans tjänst ifrågasätta någon höjning i det av Kungl. Maj:t föreslagna beloppet. Utskottet har för sin del ansett sig böra förorda ett pensionsbelopp av 816 kronor.

På grund av det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande framställning, må medgiva, att förre daglönaren vid flottans varv i Karlskrona Johan Gottfrid Petersson Åhlfeldt må från och med den 1 januari 1927 under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 816 kronor.

52:o.

Ang. pension åt förra arbeterskan A. Thunblad, född Karlsson. I punkten 21:o har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att förra arbeterskan vid ammunitionsfabriken *Amanda Thunblad*, född Karlsson, må från och med den 1 januari 1926 under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära pension till sådant belopp, att pensionen jämte den livränta, som tillkommer henne från riksförsäkringsanstalten, uppgår till 876 kronor för år, med rätt för henne att å nämnda belopp åtnjuta dyrtidstillägg enligt vad rörande sådant tillägg åt pensionerade f. d. befattningshavare i statens tjänst är eller kan varda stadgat.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Amanda Thunblad är född den 5 mars 1878; att hon den 18 oktober 1897 anställts vid ammunitionsfabriken; att hon den 16 juli 1918 skadats genom olycksfall under arbete vid fabriken och i anledning därav tillerkänts omförmälda livränta; samt att hon under sin anställningstid vid fabriken städse plikttroget och med ordning fullgjort sina åligganden.

Beträffande utredningen i övrigt får utskottet åberopa vad i propositionen innehålles.

Utskottet.

Då Thunblad drabbats av olycksfall i arbete, synes det vara billigt att hon tillerkännes pension till belopp, som jämte henne tillkommande livränta uppgår till vad skäligen bort beviljas henne, därest hon kvarstått i tjänst intill uppnådd pensionsålder och då kunnat räkna tillräckligt antal tjänstår för erhållande av hel pension. Mot vad Kungl. Maj:t i sådant syfte föreslagit har utskottet icke annat att erinra än att tillräcklig anledning ej synes föreligga att i detta fall medgiva högre sammanlagd förmån än vad som hittills plägat beviljas kvinnliga daglönare med 30 tjänstår eller 852 kronor.

På grund av det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande framställning, må medgiva, att förra arbeterskan vid ammunitionsfabriken Amanda Thunblad, född Karlsson, må från och med den 1 januari 1926 under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära pension till sådant belopp, att pensionen jämte den livränta, som tillkommer henne från riksförsäkringsanstalten, uppgår till 852 kronor för år, med rätt för henne att å nämnda belopp åtnjuta dyrtidstillägg enligt vad rörande sådant tillägg åt pensionerade f. d. befattningshavare i statens tjänst är eller kan varda stadgat.

53:o.

Ang. pension åt portvakten I. M. Holmqvist, född Pettersson.

Kungl. Maj:t har i punkten 22:o föreslagit riksdagen medgiva, att portvakten vid Stockholms tygstation, änkan *Ida Maria Holmqvist*, född Pettersson, må från och med månaden näst efter den, varunder hon entledigas från sin anställning vid tygstationen, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 600 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att änkan Holmqvist är född den 22 mars 1856; att hon alltsedan den 5 september 1896 varit anställd som portvakt vid Stockholms tygstation; att hon i denna egenskap — förutom fri bostad med lyse och vedbrand — åtnjutit en kontant avlöning, under år 1924 av 781 kronor och under år 1925 av 819 kronor; samt att hon numera börjat lida av ålderdomssvaghet.

I övrigt hänvisas beträffande utredningen till propositionen.

Kungl. Maj:ts förslag har ej givit utskottet anledning till erinran, varför utskottet hemställer,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts föreliggande framställning.

54:o.

Ang. pension åt förra kokerskan A. J. Nilsson.

I punkten 23:o föreslår Kungl. Maj:t riksdagen medgiva, att förra kokerskan vid Norrlands artilleriregemente *Anna Juliana Nilsson* må från och med den 1 januari 1926 under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 648 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Anna Juliana Nilsson, som är född den 1 augusti 1872, varit anställd såsom kokerska vid Norrlands artilleriregemente från och med den 23 januari 1908 till och med den 30 november 1923, då hon efter uppsägning lämnat anställningen; att hon enligt utfärdat läkarintyg på grund av sjukdom (åderbråck och kronisk ledgångsreumatism), till vars uppkomst och utveckling de lokala förhållandena under tjänstgöringen med sannolikhet bidragit, fått sin arbetsförmåga betydligt nedsatt och ibland är fullständigt oförmögen till arbete; att hon under sin anställningstid vid regementet utfört sina åligganden plikttroget och efter bästa förmåga ävensom vid alla tillfällen iakttagit ett hedrande uppförande; samt att hon såsom kokerska vid regementet under de senaste åren åtnjutit, förutom fri bostad jämte kost, ett arvode, som, frånsett dyrtidstillägg, uppgått till 660 kronor för år.

I övrigt må beträffande utredningen hänvisas till propositionen.

Utskottet, som icke har något att invända mot vad Kungl. Maj:t föreslagit, hemställer,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning.

55:o.

Ang. pension åt förra sömmerskan J. E. Karlman, född Holmström.

Under punkten 24:o föreslås, att riksdagen må medgiva, att förra sömmerskan vid Västerbottens regementes intendenturverkstäder *Johanna Eugenia Karlman*, född Holmström, må från och med den 1 oktober 1925 under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 816 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att sömmerskan Karlman, som är född den 16 maj 1866, varit anställd vid Västerbottens regementes in-

tendenturverkstäder såsom sömmerska från och med den 1 maj 1889 till och med den 30 september 1925, med undantag dock för tiden 1 oktober 1912—31 december 1916, varunder hon innehaft anställning vid arméns intendenturförråd i Boden; att hennes arbetsförmåga på grund av kronisk muskelreumatism är betydligt nedsatt; att hon städse fullgjort sitt arbete vid regementet på ett mycket förtjänstfullt sätt; att hon under de senare åren vid regementet uppburit en avlöning, som, frånsett dyrtidstillägg, uppgått till i medeltal omkring 1,070 kronor för år; samt att hon är gift med förre förrådsvaktmästaren J. G. Karlman, vilken åtnjuter årlig pension från arméns pensionskassa med 1,872 kronor jämte dyrtidstillägg.

Utskottet hänvisar i övrigt till propositionen.

Med biträdande av Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

56:o.

Ang. pension åt sömmerskan K. Johansson.

Uti punkten 25:o av förevarande proposition nr 135 har Kungl. Maj:t slutligen föreslagit riksdagen medgiva, att sömmerskan vid Norrlands artilleriregementes intendenturverkstäder *Kristina Johansson* må från och med månaden näst efter den, varunder hon entledigas från sin anställning vid regementet, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 804 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Kristina Johansson är född den 23 juni 1862; att hon alltsedan den 1 maj 1901 varit anställd såsom sömmerska vid Norrlands artilleriregementes intendenturverkstäder; att hon lider av kronisk ledgångsreumatism och kronisk magkatarr och på grund därav är mindre arbetsför; att hon under de senare åren vid regementet uppburit en avlöning, som — frånsett dyrtidstillägg — uppgått till i medeltal omkring 1,130 kronor för år; samt att hon utfört henne åliggande arbete synnerligen plikttroget och förtjänstfullt ävensom i övrigt ådagalagt ett hedrande uppförande såväl i som utom tjänsten.

Med avseende å vidare utredning i ärendet hänvisar utskottet till propositionen.

Då Kungl. Maj:ts här avsedda förslag icke givit utskottet anledning till anmärkning, får utskottet hemställa,

att Kungl. Maj:ts förevarande framställning må vinna riksdagens bifall.

57:o.

Ang. pension åt skräddarmästaren H. A. Friström.

I en till riksdagen avlåten, den 24 februari 1927 dagtecknad proposition nr 153 har Kungl. Maj:t vidare, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för samma dag, i punkten 1:o föreslagit riksdagen medgiva, att förmannen vid fälttelegrafkårens intendenturverkstäder, skräddarmästaren *Hjalmar August Friström* må från och med månaden näst efter den, varunder han entledigas från sin anställning vid kåren, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 480 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Friström, som är född den 9 december 1860, under tiden 1 februari 1911—24 mars 1913 innehaft anställning såsom skädderiarbetare vid Svea ingenjörkår; att han alltsedan den 26 mars 1913 varit anställd såsom förman och besiktningsman vid fälttelegrafkårens skrädderiverkstad; att han på grund av sjukdom är mindre arbetsför; att nedsättningen av hans arbetsförmåga kan betraktas såsom sannolikt för framtiden bestående; att han under de senare åren vid kåren uppburit en avlöning, som — frånsett dyrtidstillägg — uppgått till i medeltal omkring 996 kronor för år, samt att han på ett mycket tillfredsställande sätt fullgjort sina tjänståligganden vid kåren och städse iakttagit ett oklanderligt uppförande.

Med avseende å utredningen i övrigt får utskottet hänvisa till propositionen.

Utskottet biträder vad Kungl. Maj:t i förevarande ärende föreslagit och får alltså hemställa,

att Kungl. Maj:ts föreliggande framställning må av riksdagen bifallas.

58:o.

Ang. pension åt förmannen J. A. J:son Lundqvist.

I punkten 2:o av förevarande proposition har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att förmannen vid Göta artilleriregementes tygverkstäders laboratorium *Johan Alfred Johansson Lundqvist* må från och med månaden näst efter den, varunder han entledigas från sin anställning vid regementet, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 1,440 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Lundqvist, som är född den 5 augusti 1854, sedan den 14 juli 1877 oavbrutet varit i regementets och tyganstaltens tjänst; att hans förmåga att genom arbete försörja sig är nedsatt på grund av sjukdom och hög ålder; samt att han för lång och

trogen tjänst tilldelats medalj i silver för nit och redlighet i rikets tjänst samt patriotiska sällskapets stora silvermedalj.

I övrigt får utskottet beträffande utredningen i ärendet hänvisa till propositionen.

Med hänsyn till Lundqvists ovanligt långa anställningstid av omkring 50 år har utskottet icke haft något att erinra mot det föreslagna pensionsbeloppet. Utskottet hemställer sålunda, *Utskottet.*

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

59:o.

Kungl. Maj:t har i punkten 3:o av förevarande proposition föreslagit riksdagen medgiva, att fortifikationsarbetaren vid Karlskrona fästnings fortifikationsförvaltning *Carl Oskar Olsson* må från och med månaden näst efter den, varunder han entledigas från sin anställning vid fortifikationsförvaltningen, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 792 kronor. *Ang. pension åt fortifikationsarbetaren C. O. Olsson.*

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Olsson, som är född den 16 maj 1852, från och med år 1907 oavbrutet varit anställd vid fortifikationsförvaltningen i Karlskrona; att hans arbetsförmåga på grund av ålder och sjuklighet är i hög grad nedsatt; samt att han är gift och år 1926 är taxerad till bevillning för 150 kronors inkomst av kapital och 2,440 kronors inkomst av arbetsanställning.

Beträffande utredningen i övrigt får utskottet hänvisa till propositionen.

Under åberopande av utredningen i ärendet hemställer utskottet,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

60:o.

Kungl. Maj:t föreslår i punkten 4:o av samma proposition riksdagen medgiva, att förre fortifikationsarbetaren vid Karlskrona fästnings fortifikationsförvaltning *Jonas August Pettersson* må från och med den 1 januari 1927 under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 792 kronor. *Ang. pension åt förre fortifikationsarbetaren J. A. Pettersson.*

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Pettersson, som är född den 20 april 1866, från och med år 1896 med vissa mellantider varit anställd vid fortifikationsförvaltningen i Karlskrona; att han den 13 mars 1926 avgått ur tjänst efter en sammanlagd tjänstetid av 21 år 6 månader;

att hans arbetsförmåga på grund av ålder och sjuklighet är i hög grad nedsatt; samt att han är gift och har försörjningsplikt mot, förutom hustrun, ett minderårigt barn.

I fråga om utredningen i övrigt hänvisar utskottet till propositionen.

Motion II:2. I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft en inom andra kammaren under nr 2 väckt motion, vari herr *Holmgren* hemställt, »att riksdagen ville medgiva, att förre arbetsförmannen vid Karlskrona fästnings fortifikationsförvaltning Johan August Pettersson må från och med den 1 januari 1927 under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension till skäligt belopp».

Beträffande motionärens motivering får utskottet hänvisa till motionen med därvid fogade bilagor.

Utskottet. Utskottet, som tillstyrker att pension beviljas fortifikationsarbetaren Pettersson, har beträffande pensionsbeloppets storlek icke funnit något att anmärka mot Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottet hemställer,

att riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning och i anledning av berörda motion II:2, må medgiva, att förre fortifikationsarbetaren vid Karlskrona fästnings fortifikationsförvaltning Jonas August Pettersson må från och med den 1 januari 1927 under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 792 kronor.

61:o.

Ang. pension åt tygarbetaren A. Ärbar. Uti punkten 5:o av propositionen nr 153 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att tygarbetaren vid Bodens tygstation *August Ärbar* må från och med månaden näst efter den, varunder han entledigas från sin anställning vid tygstationen, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension till så stort belopp, att densamma, jämte vad han åtnjuter i understöd från Vadstena krigsmanshuskassa, kommer att uppgå till 1,152 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Ärbar, som är född den 6 januari 1867 och under tiden 5 maj 1887—14 september 1923 tjänat som soldat vid Norrbottens regemente, varit anställd dels såsom fortifikationsarbetare vid fästningsbyggnaderna i Boden under tiden 13 november 1901—31 maj 1908, dels alltsedan den 1 juni 1908 såsom tjänstförrättande tyghantverkare vid tygstationen därstädes; att hans arbetsinkomst från tygstationen under de senare åren utgjort i medeltal omkring 3,250 kronor för år; att han, utöver underhåll av 61 kronor årligen från Vadstena krigs-

manshuskassa i egenskap av förutvarande indelt soldat, helt är för sitt livsuppehälle hänvisad till vad han genom sitt arbete kan förvärva; att han lider av kronisk magsjukdom, varför hans arbetsförmåga är i väsentlig grad nedsatt; samt att han under sin tjänstetid städse skött sig på ett synnerligen förtjänstfullt sätt.

I övrigt åberopar utskottet vad propositionen innehåller.

Med tillstyrkande av bifall till Kungl. Maj:ts här avhandlade förslag hemställer utskottet,

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning må av riksdagen bifallas.

62:o.

Ang. pension åt tygarbetaren K. J. Harnesk.

Kungl. Maj:t har i punkten 6:o föreslagit riksdagen medgiva, att tygarbetaren vid Bodens tygstation *Karl Johan Harnesk* må från och med månaden näst efter den, varunder han enledigas från sin anställning vid tygstationen, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 1,152 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Harnesk, som är född den 3 mars 1864, varit anställd såsom fortifikationsarbetare vid fästningsbyggnaderna i Boden under tiden 28 maj 1901—31 oktober 1912 samt från sistnämnda dag såsom förman för arbeten å Bodens skjutfält och såsom tygarbetare vid Bodens tygstation; att hans arbetsinkomst från tygstationen under de senare åren utgjort i medeltal omkring 3,030 kronor för år; att han för sitt uppehälle är helt beroende av sin arbetsförtjänst; att han genom olycksfall vid sprängning av projektiler å skjutfältet åsamkats en betydande synnedsättning å högra ögat och dessutom lider av emphysem å båda lungorna; samt att han under sin tjänstetid städse skött sina åligganden på ett mönstergillt sätt.

I fråga om utredningen i övrigt hänvisar utskottet till propositionen.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

63:o.

Ang. pension åt arbetaren J. G. Blomberg.

Under punkten 7:o föreslås, att riksdagen må medgiva, att skrädderiarbetaren vid intendenturkompaniets å Karlsborg intendenturverkstäder *Johan Gustaf Blomberg* må från och med månaden näst efter den, varunder han entledigas från sin anställning vid intendenturkompaniet, under sin åter-

stående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 1,068 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Blomberg, som är född den 15 februari 1858, varit anställd såsom skrädderiarbetare under åren 1887—1913 vid det under berörda tid till Karlsborg förlagda artilleritruppförbandet, från augusti månad år 1913 till augusti månad år 1918 vid Göta ingenjörkårs skrädderiverkstad och från den 8 december 1920 vid intendenturkompaniets å Karlsborg intendenturverkstäder, vilken anställning han fortfarande innehar; att han under de senare åren vid intendenturkompaniet uppburit en avlöning, som med inräknande av dyrtidstillägg, uppgått till i medeltal omkring 1,345 kronor för år; att han på grund av åderförkalkning och genom ålder nedsatta kroppskrafter är oförmögen att fullgöra sitt arbete vid intendenturkompaniet ävensom att för framtiden försörja sig genom arbete; samt att han städse fullgjort sin tjänst med omsorg och flit.

I avseende å vidare utredning åberopar utskottet vad propositionen innehåller.

Då Kungl. Maj:ts förslag under denna punkt ej givit utskottet anledning till invändning, får utskottet hemställa,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

64:o.

Ang. pension åt arbetaren A. P. Gustafsson.

Uti punkten 8:o har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att arbetaren vid Karlsborgs tygstation *Anton Paulus Gustafsson* må från och med månaden näst efter den, varunder han entledigas från sin anställning vid tygstationen, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 1,260 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Gustafsson är född den 13 maj 1873; att han, som varit fast anställd vid Göta trängbataljon från den 1 november 1892 till och med den 13 september 1899, kom i tjänst vid Karlsborgs tygstation den 1 mars 1904 och sedan den 1 november 1913 fullgjort tyghantverkares tjänst såsom verkstadsföreståndare; att han under de senare åren vid tygstationen uppburit en avlöning av i medeltal omkring 3,080 kronor för år; att han lider av svårartat organiskt hjärtfel, varför han är oförmögen att vidare fullgöra det med hans anställning vid tygstationen förenade arbetet; att han under sin tjänstutövning på ett skickligt och yrkesmässigt sätt fullgjort alla sina åligganden och utom tjänsten visat ett mönstergillt uppträdande; samt att han, som är gift, saknar inkomst utöver vad han genom sitt arbete kan förvärva.

I övrigt hänvisas till den i propositionen förebragta utredningen.

Vad Kungl. Maj:t föreslagit föranleder icke invändning från utskottets sida, varför utskottet hemställer,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

65:o.

Ang. pension åt vissa arbetare vid Carl Gustafs stads gevärsfaktori.

Kungl. Maj:t har under punkten 9:o av berörda proposition nr 153 föreslagit riksdagen medgiva, att envar av nedan angivna arbetare vid Carl Gustafs stads gevärsfaktori må från och med månaden näst efter den, varunder han avgår från sin anställning vid gevärsfaktoriet, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära årlig pension med följande belopp, nämligen *Gottfrid Ax* 1,260 kronor, *Johan Valfrid Björnsson* 1,152 kronor, *Carl Arvid Carlsson* 1,152 kronor, *Carl August Dahlström* 1,152 kronor, *Frans Hjalmar Göransson* 1,152 kronor, *Alfred Johansson* 1,152 kronor, *Johan Arvid Jonsson* 1,152 kronor, *Johan August Larsson* 1,152 kronor, *Johan Axel Paulsson* 1,152 kronor, *Alfred Persson* 1,152 kronor, *Carl Gustaf Ramström* 1,152 kronor, *Claes Teodor Rosander* 1,152 kronor, *Adolf Vilhelm Axén* 1,128 kronor, *Johan Viktor Larsson* 1,128 kronor, *Anders Gustaf Eriksson* 1,128 kronor, *Göran Lindén* 1,128 kronor, *Carl Wilhelm Eriksson* 1,104 kronor, *Clas Albert Eriksson* 1,104 kronor, *Carl Johan Norstedt* 1,104 kronor, *Axel Edvard Ahlström* 972 kronor och *Carl Magnus Ericzon* 972 kronor.

Vad först beträffar Kungl. Maj:ts förslag rörande pension åt arbetaren *Gottfrid Ax*, har bemälde anställningshavare, enligt utskottet tillhandakommet meddelande, numera avlidit. I följd härav påkallar Kungl. Maj:ts framställning, i vad den angår Ax, icke någon riksdagens åtgärd; vilket utskottet skolat härigenom för riksdagen

anmäla.

I fråga om övriga under denna punkt avsedda anställningshavare inhämtas av handlingarna,

beträffande *Johan Valfrid Björnsson*, att han, som är född den 1 juni 1862, varit anställd vid gevärsfaktoriet från den 2 januari 1891; att hans medelinkomst därstädes under åren 1923—1925 utgjort 3,542 kronor för år; att hans arbetsförmåga på grund av sjukdom (tuberkulos) är avsevärt nedsatt och att denna nedsättning med sannolikhet är för framtiden bestående; samt att han och hans hustru sakna inkomst utöver vad de genom sitt arbete kunna förtjäna;

beträffande *Carl Arvid Carlsson*, att han, som är född den 21 december 1866, varit anställd vid gevärsfaktoriet under tiden 6 april 1891—13 juli 1896 samt sedermera från den 13 september 1898; att hans medelinkomst därstädes under åren 1923—1925 utgjort 3,185 kronor; att han på grund

av sjukdom (kronisk ledgångsreumatism) är oförmögen till arbete; samt att han saknar inkomst utöver vad han kan genom sitt arbete förtjäna;

beträffande *Carl August Dahlström*, att han, som är född den 7 november 1861, varit anställd vid gevärsfaktoriet under tiden 20 mars 1891—1 maj 1894 samt sedermera från den 19 september 1898; att hans medelinkomst därstädes under åren 1923—1925 utgjort 3,498 kronor för år; att han på grund av allmän kraftlöshet och åderförkalkning är oförmögen till arbete; samt att han för sitt eget och sin familjs uppehälle uteslutande är hänvisad till sin arbetsinkomst;

beträffande *Frans Hjalmar Göransson*, att han, som är född den 4 december 1862, varit anställd vid gevärsfaktoriet från den 1 mars 1891; att hans medelinkomst därstädes under åren 1923—1925 utgjort 2,736 kronor för år; att han lider av dövhet och åderförkalkning och är oförmögen till arbete; samt att han för sitt och sin hustrus uppehälle uteslutande är hänvisad till sin arbetsinkomst;

beträffande *Alfred Johansson*, att han, som är född den 13 maj 1863, varit anställd vid Göta livgarde under tiden 4 augusti 1881—4 augusti 1885 och 1 november 1887—1 augusti 1890 samt vid gevärsfaktoriet från den 2 juli 1897; att hans medelinkomst från faktoriet under åren 1923—1925 utgjort 2,828 kronor för år; att han lider av kronisk ledgångsreumatism och åderförkalkning och fördenskull är oförmögen till arbete; samt att han för sitt eget och sin familjs uppehälle uteslutande är hänvisad till sin arbetsinkomst;

beträffande *Johan Arvid Jonsson*, att han, som är född den 31 augusti 1865, varit anställd vid gevärsfaktoriet från den 14 mars 1891; att hans medelinkomst från gevärsfaktoriet under åren 1923—1925 utgjort 3,829 kronor för år; att han lider av åderförkalkning och förhöjt blodtryck samt därav följande betydlig nedsättning i arbetsförmågan; samt att han för sitt eget och sin hustrus uppehälle är hänvisad till vad han genom sitt arbete kan förvärva;

beträffande *Johan August Larsson*, att han, som är född den 4 februari 1865, varit anställd vid gevärsfaktoriet från den 19 maj 1891; att hans medelinkomst därifrån för åren 1923—1925 utgjort 3,192 kronor för år; att han på grund av sjukdom är oförmögen till arbete; samt att han för sitt eget och sin hustrus uppehälle är hänvisad till sin arbetsinkomst;

beträffande *Johan Axel Paulsson*, att han, som är född den 30 maj 1858, varit anställd vid Livgardet till häst under tiden 7 november 1881—7 november 1885 samt vid gevärsfaktoriet från den 30 april 1898; att hans medelinkomst från faktoriet under åren 1923—1925 utgjort 3,199 kronor för år; att han lider av åderförkalkning och därför är oförmögen att genom arbete försörja sig; samt att han för sitt eget och sin familjs uppehälle är hänvisad till sin arbetsinkomst;

beträffande *Alfred Persson*, att han, som är född den 10 juni 1862, varit anställd vid Svea artilleriregemente under tiden 16 november 1882—16 november 1886 och vid gevärsfaktoriet från den 12 september 1898; att hans medelinkomst från faktoriet under åren 1923—1925 utgjort 3,446 kronor för år; att han lider av åderförkalkning och därför är oförmögen att genom arbete försörja sig; samt att han för sitt eget, sin hustrus och en sjuk sons uppehälle är så gott som helt och hållet hänvisad till sin arbetsinkomst;

beträffande *Carl Gustaf Ramström*, att han, som är född den 11 april 1866, varit anställd vid gevärsfaktoriet från den 10 mars 1890; att hans

medelinkomst från gevärsfaktoriet för åren 1923—1925 utgjort 3,237 kronor för år; att han på grund av sin ålder fått sin arbetsförmåga väsentligt nedsatt; samt att han för sitt eget och sin hustrus uppehälle är hänvisad till sin arbetsinkomst;

beträffande *Claes Teodor Rosander*, att han, som är född den 10 april 1867, varit anställd vid gevärsfaktoriet från den 23 april 1891; att hans medelinkomst därifrån under åren 1923—1925 utgjort 2,586 kronor för år; att han sedan fyra år tillbaka lider av ischias, vilken sjukdom tidvis hindrat honom att utföra sitt arbete; samt att han för sitt eget och sin hustrus uppehälle i huvudsak är hänvisad till sin arbetsinkomst;

beträffande *Adolf Vilhelm Axén*, att han, som är född den 13 augusti 1866, varit anställd vid gevärsfaktoriet från den 1 april 1898; att hans medelinkomst därifrån för åren 1923—1925 utgjort 3,231 kronor för år; att han lider av dövhet och åderbråck; samt att han saknar inkomst utöver vad han kan genom sitt arbete förvärva;

beträffande *Johan Viktor Larsson*, att han, som är född den 30 december 1861, varit anställd vid gevärsfaktoriet från den 4 april 1898; att hans medelinkomst därifrån under åren 1923—1925 utgjort 3,060 kronor för år; att hans arbetsförmåga på grund av hans höga ålder är nedsatt; samt att han för sitt eget och sin hustrus uppehälle i huvudsak är hänvisad till sin arbetsinkomst;

beträffande *Anders Gustaf Eriksson*, att han, som är född den 4 november 1857, varit anställd vid gevärsfaktoriet från den 1 februari 1898; att hans medelinkomst därifrån under åren 1923—1925 utgjort 3,227 kronor för år; att hans arbetsförmåga på grund av ålderdomssvaghet med nedsättning av syn- och hörselförmågan samt reumatiska smärtor i benen är i väsentlig grad nedsatt; samt att han för sitt eget och sin hustrus uppehälle i huvudsak är hänvisad till vad han kan genom sitt arbete förvärva;

beträffande *Göran Lindén*, att han, som är född den 6 december 1863, varit anställd vid gevärsfaktoriet från den 11 maj 1898; att hans medelinkomst därifrån under åren 1923—1925 utgjort 3,046 kronor för år; att han lider av åderförkalkning och därför är oförmögen att genom arbete försörja sig; samt att han för sitt uppehälle är i huvudsak hänvisad till vad han kan genom sitt arbete förvärva;

beträffande *Carl Wilhelm Eriksson*, att han, som är född den 9 juli 1865, varit anställd vid gevärsfaktoriet från den 10 augusti 1898; att hans medelinkomst därifrån under åren 1923—1925 utgjort 2,293 kronor för år; att han lider av njur- och lungsjukdom samt tidtals varit och för framtiden sannolikt blir oförmögen till arbete; samt att han för sitt eget och sin familjs uppehälle är helt beroende av vad han genom sitt arbete kan förvärva;

beträffande *Clas Albert Eriksson*, att han, som är född den 30 juli 1863, varit anställd vid gevärsfaktoriet från den 8 maj 1899; att hans medelinkomst därifrån för åren 1923—1925 utgjort 2,983 kronor för år; att hans arbetsförmåga på grund av kronisk ledgångsreumatism är betydligt nedsatt; samt att han för sitt eget och sin hustrus uppehälle är hänvisad till vad han genom sitt arbete kan förvärva;

beträffande *Carl Johan Norstedt*, att han, som är född den 7 februari 1857, varit anställd vid gevärsfaktoriet från den 28 juni 1899; att hans medelinkomst därifrån för åren 1923—1925 utgjort 3,340 kronor för år; att han lider av allmän åderförkalkning samt starr å båda ögonen, varigenom hans arbetsförmåga är i betydlig grad nedsatt; samt att han för sitt eget

och sin hustrus uppehälle huvudsakligen är hänvisad till vad han genom sitt arbete kan förvärva;

beträffande *Axel Edvard Ahlström*, att han, som är född den 23 april 1871, varit anställd vid gevärsfaktoriet under tiden 19 februari 1891—3 augusti 1901 samt från den 7 januari 1915; att hans medelinkomst därifrån för åren 1923—1925 utgjort 3,361 kronor för år; att han på grund av nedsatt synförmåga är oförmögen till arbete; samt att han för sitt uppehälle är i väsentlig grad hänvisad till vad han genom sitt arbete kan förvärva;

beträffande *Carl Magnus Ericzon*, att han, som är född den 29 juni 1861, varit anställd vid gevärsfaktoriet under tiden 25 april 1891—19 september 1892 samt från den 13 november 1906; att hans medelinkomst från gevärsfaktoriet för åren 1923—1925 utgjort 2,738 kronor för år; att han lider av lung- och hjärtsjukdom och därför är i det närmaste oförmögen till arbete; samt att han saknar inkomst utöver vad han genom sitt arbete kan förvärva.

Vidare inhämtas av handlingarna, att samtliga ifrågavarande arbetare under sin tjänstetid gjort sig förtjänta av de allra bästa vitsord för nit, uppförande och skicklighet.

Utskottet. Av skäl, som framgå av vad utskottet under punkten 32:o i det föregående anfört, har utskottet beträffande vissa av de här avsedda befattningshavarna ansett jämkning böra ske i de av Kungl. Maj:t föreslagna pensionsbeloppen. Utskottet förordar sålunda, att pensionsbeloppet för en var av arbetarna Carlsson, Dahlström, Paulsson och Persson bestämmes till 996 kronor samt för en var av arbetarna Axén, J. V. Larsson, A. G. Eriksson, Lindén, C. W. Eriksson, C. A. Eriksson, Norstedt, Ahlström och C. M. Ericzon till 900 kronor årligen.

Mot vad Kungl. Maj:t föreslagit beträffande övriga i punkten avsedda anställningshavare har utskottet icke haft något att erinra.

Under åberopande av vad nu anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande framställning, må medgiva, att envar av nedan angivna arbetare vid Carl Gustafs stads gevärsfaktori må från och med månaden näst efter den, varunder han avgår från sin framställning vid gevärsfaktoriet under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära årlig pension med följande belopp, nämligen Johan Valfrid Björnsson, 1,152 kronor, Frans Hjalmar Göransson 1,152 kronor, Alfred Johansson 1,152 kronor, Johan Arvid Jonsson 1,152 kronor, Johan August Larsson 1,152 kronor, Carl Gustaf Ramström 1,152 kronor, Claes Teodor Rosander 1,152 kronor, Carl Arvid Carlsson 996 kronor, Carl August Dahlström 996 kronor, Johan Axel Paulsson 996 kronor, Alfred Persson 996 kronor, Adolf Wilhelm Axén 900 kronor, Johan Viktor Larsson 900 kronor, Anders Gustaf Eriksson 900 kronor, Göran Lindén

900 kronor, Carl Wilhelm Eriksson 900 kronor, Clas Albert Eriksson 900 kronor, Carl Johan Norstedt 900 kronor, Axel Edvard Ahlström 900 kronor och Carl Magnus Ericzon 900 kronor.

66:o.

Ang. pensioner åt en arbetare och två arbeterskor vid ammunitionsfabriken.

Uti punkten 10:o har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att envar av arbetaren vid ammunitionsfabriken *Frans Gustaf Jansson* samt arbeterskorna därstädes *Adina Josefina Gustafsson* och *Nises Kerstin Jonsson* må från och med månaden näst efter den, varunder avgång från tjänsten äger rum, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära årlig pension, Jansson med 1,152 kronor samt en var av Gustafsson och Jonsson med 876 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas

beträffande *Jansson*, att han, som är född den 11 maj 1873, varit anställd vid ammunitionsfabriken sedan den 15 januari 1894; att hans inkomst vid fabriken under de senare åren uppgått till i medeltal omkring 3,230 kronor för år; att hans arbetsförmåga på grund av sjukdom i förening med allmän kraftnedsättning är i väsentlig grad nedsatt; att han är medellös; samt att han under sin anställningstid iakttagit ett hedrande uppförande och visat god arbetsduglighet;

beträffande *Gustafsson*, att hon, som är född den 13 januari 1871, varit anställd vid ammunitionsfabriken sedan den 4 augusti 1893; att hennes inkomst därifrån under de senare åren uppgått till i medeltal omkring 1,730 kronor för år; att hennes arbetsförmåga på grund av sjukdom är i väsentlig grad nedsatt; att hon är medellös; samt att hon under sin anställningstid iakttagit ett hedrande uppförande och visat god arbetsduglighet; samt

beträffande *Jonsson*, att hon, som är född den 23 maj 1871, varit anställd vid ammunitionsfabriken sedan den 2 januari 1893; att hennes inkomst därifrån under de senare åren uppgått till i medeltal omkring 1,730 kronor för år; att hennes arbetsförmåga är i hög grad nedsatt; att hon är medellös; samt att hon under sin anställningstid iakttagit ett hedrande uppförande och visat god arbetsduglighet.

Beträffande utredningen i övrigt hänvisar utskottet till propositionen.

Utskottet.

Med hänsyn till vad utskottet i vissa liknande fall föreslagit har utskottet ansett sig böra förorda, att de under förevarande punkt ifrågasatta pensionsbeloppen i någon mån reduceras; och vill utskottet tillstyrka ett belopp av 996 kronor för Jansson samt ett belopp av 852 kronor för vardera av Gustafsson och Jonsson.

Utskottet får alltså hemställa,

att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande framställning, må medgiva, att envar av arbetaren vid ammunitionsfabriken Frans Gustaf Jansson samt arbeterskorna därstädes Adina Josefina Gustafsson och Nises Kerstin Jonsson må från och med månaden näst efter den, varunder avgång från tjänsten äger rum, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära årlig pension, Jansson med 996 kronor samt vardera av Gustafsson och Jonsson med 852 kronor.

67:o.

Ang. pension åt sömmerskan J. A. Lindberg, född Hall.

Under punkten 11:o av ifrågavarande proposition har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att sömmerskan vid Karlsborgs artillerikårs intendenturverkstäder, änkan *Johanna Amalia Lindberg*, född Hall, må från och med månaden näst efter den, varunder hon entledigas från sin anställning vid kåren, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 852 kronor.

Enligt utskottet tillhandakommet meddelande har bemälda Johanna Amalia Lindberg numera avlidit. I följd härav påkallar Kungl. Maj:ts föreliggande framställning icke någon riksdagens åtgärd; vilket utskottet härmed får för riksdagen

anmäla.

68:o.

Ang. pension åt t. f. verkmästaren J. E. Eriksson.

Kungl. Maj:t föreslår under punkten 12:o, att riksdagen må medgiva, att t. f. verkmästaren av 2:a klass vid Åkers krutbruk *Johan Erik Eriksson* må från och med månaden näst efter den, varunder han entledigas från sin anställning vid krutbruket, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 2,544 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Eriksson, som är född den 27 oktober 1867, den 8 oktober 1895 anställts som arbetare vid Åkers krutbruk, den 30 november 1904 befordrats till förman vid krutbruket och sedan den 1 januari 1916 varit förordnad såsom verkmästare av 2:a klass, samt att han sedan den 1 januari 1922 såsom t. f. verkmästare av 2:a klass uppburit avlöning enligt 12 löneklassen i 4 lönegraden, löneplan C, i gällande avlöningsreglemente för officerare och underofficerare samt civilmilitära beställningshavare på aktiv stat m. fl. vid armén och marinen.

Beträffande utredningen i övrigt tillåter sig utskottet att hänvisa till propositionen.

Utskottet.

I enlighet med vad utskottet under punkten 32:o i det föregående hemställt och under åberopande av vad där anförts angående pension åt andre verkmästaren K. A. Malmsten förordar utskottet, att pensionsbeloppet för verkmästaren Eriksson bestämmes till 2,196 kronor.

Utskottet får sålunda hemställa,

att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande framställning, må medgiva, att t. f. verkmästaren av 2:a klass vid Åkers krutbruk Johan Erik Eriksson må från och med månaden näst efter den, varunder han entledigas från sin anställning vid krutbruket, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 2,196 kronor.

69:o.

Ang. pension åt verkstadsföreståndaren G. M. Andersson.

Uti punkten 13:o har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att verkstadsföreståndaren vid Södermanlands regementes skrädderiverkstad *Gustaf Magnus Andersson* må från och med månaden näst efter den, varunder han entledigas från sin anställning vid regementet, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 1,224 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Andersson, som är född den 11 februari 1864, under åren 1898—1904 arbetat såsom daglönare vid Södermanlands regementes förråd samt från och med år 1905 varit föreståndare för regementets skrädderiverkstad, vilken anställning han fortfarande innehar; att han lider av vissa sjukdomar, på grund varav hans arbetsförmåga är i mycket hög grad nedsatt, och att denna nedsättning av arbetsförmågan kan betraktas såsom sannolikt för framtiden bestående; att han under de senare åren vid regementet uppburit en avlöning, som — frånsett dyrtidstillägg — uppgått till omkring 1,900 kronor för år; samt att han under hela sin tjänstetid på ett mycket dugligt och enastående plikttroget sätt utfört sina arbeten och åligganden vid regementet.

Med avseende å vidare utredning i ärendet hänvisas till propositionen.

Kungl. Maj:ts förslag har ej givit utskottet anledning till erinran, varför utskottet hemställer,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning.

70:o.

Ang. pension åt timmermannen S. A. Petersson Liljekvist.

Under punkten 14:o har föreslagits, att riksdagen må medgiva, att timmermannen vid Karlskrona fästnings fortifikationsförvaltning *Sven August Petersson Liljekvist* må från och med månaden näst efter den, varunder han entledigas från sin anställning vid fortifikationsförvaltningen, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 852 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Liljekvist, som är född den 21 januari 1863, under tiden 12 januari 1882—12 november 1886 tjänstgjort som båtsman vid flottan och från och med den 7 januari 1902 med vissa mellantider varit och allt fortfarande är anställd vid fortifikationsförvaltningen i Karlskrona; att hans sammanlagda tjänstetid i statens tjänst utgör omkring 26 år; att hans arbetsförmåga på grund av ålder och sjuklighet är i mycket hög grad nedsatt; att han har hustru och fem hemmavarande barn, av vilka ett under 16 år, och att familjen för sitt uppehälle huvudsakligen varit hänvisad till familjefaderns arbetsförtjänst.

I övrigt tillåter sig utskottet att hänvisa till propositionen.

Med biträdande av vad Kungl. Maj:t föreslagit hemställer utskottet,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

71:o.

Ang. pension åt skomakarmästaren E. T. Granell.

I punkten 15:o har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att skomakarmästaren vid Livregementets husarers intendenturverkstäder *Erik Teodor Granell* må från och med månaden näst efter den, varunder han entledigas från sin anställning vid regementet, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära årlig pension till så stort belopp, att pensionen jämte vad av honom åtnjutes från Vadstena krigsmanshuskassa uppgår till sammanlagt 1,260 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Granell, som är född den 21 september 1861, under tiden 19 januari 1881—23 augusti 1907 varit anställd såsom husar och underbefäl vid Livregementets husarer; att han alltsedan den 1 november 1905 innehaft anställning såsom förman vid nämnda regementes skomakeriverkstad, vilken anställning han fortfarande innehar; att hans förmåga att genom arbete försörja sig till följd av ålderdomssvaghet och åderförkalkning är väsentligt minskad; att han under de senare åren vid regementet uppburit en avlöning, som — frånsett dyrtidstillägg — uppgått till omkring 1,900 kronor för år, varjämte han i årligt understöd åt-

njuter: från Vadstena krigsmanshuskassa 160 kronor, jämte dyrtidstillägg därå med 150 kronor, samt från invalidhusfonden 15 kronor; samt att han på ett plikttroget och ordentligt sätt fullgjort sina tjänståligganden vid regementet.

Beträffande utredningen i övrigt hänvisar utskottet till vad i propositionen anförts.

Utskottet, som ej funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag, får hemställa,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

72:o.

Ang. pension åt skräddarmästaren S. Karlson.

Kungl. Maj:t föreslår i punkten 16:o riksdagen medgiva, att skräddarmästaren vid Livregementets husarers intendenturverkstäder *Sven Karlson* må från och med månaden näst efter den, varunder han entledigas från sin anställning vid regementet, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 1,260 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Karlson, som är född den 10 juni 1870, alltsedan år 1890 varit anställd såsom förman vid Livregementets husarers skrädderiverkstad, vilken anställning han fortfarande innehar; att han under de senare åren vid regementet uppburit en avlöning, som — förutom dyrtidstillägg — uppgått till i medeltal omkring 2,100 kronor för år; att han lider av sockersjuka sedan flera år tillbaka, vilken sjukdom medfört betydlig nedsättning av hans krafter och arbetsförmåga, och att ytterligare försämring i detta hänseende är att vänta; samt att han på ett plikttroget och ordentligt sätt fullgjort sina åligganden vid regementet.

I fråga om utredningen i övrigt åberopar utskottet vad i propositionen innehålles.

Utskottet hemställer,

att Kungl. Maj:ts förevarande framställning må vinna riksdagens bifall.

73:o.

Ang. pension åt förre vaktmästaren vid kommendantskapet i Stockholm C. J. Carlsson.

Uti punkten 17:o har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att förre vaktmästaren vid kommendantskapet i Stockholm *Carl Johan Carlsson* må — utan rubbning av vad han såsom förutvarande postbetjänt åtnjuter i pension, pensionstillägg och förhöjningar — från och med den 1 januari 1927 under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 744 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Carlsson, som är född den 11 maj 1839, år 1871 erhållit anställning i postverkets tjänst; att han sedan år 1906 i följd av berörda tjänst åtnjuter pension, vilken, ursprungligen å ett belopp av 600 kronor för år, för närvarande med pensionstillägg och pensionsförhöjningar men oavsett dyrtidstillägg utgår med 1,284 kronor årligen; att han sedan år 1878 varit anställd såsom vaktmästare vid kommendantskapet i Stockholm; att han i sistnämnda egenskap under de senare åren åtnjutit ett årligt arvode, frånsett dyrtidstillägg, av 1,320 kronor; samt att han skött sina åligganden med sällsport nit och trohet.

I övrigt får utskottet hänvisa till den i propositionen förebragta utredningen i ärendet.

Utskottet.

Då Carlsson under en tid av sammanlagt ej mindre än omkring 55 år varit anställd i statstjänst och därvid under omkring 20 år efter sin avgång ur postverkets tjänst uppehållit ifrågavarande vaktmästarbefattning, har utskottet ansett sig böra förorda, att en särskild pension beviljas honom utöver vad han äger uppbära på grund av sin anställning i postverket. Mot vad Kungl. Maj:t i sådant avseende föreslagit har utskottet icke haft något att invända.

På grund av det anförda hemställer utskottet,

att Kungl. Maj:ts förevarande framställning må av riksdagen bifallas.

74:o.

Ang. pension åt förre sergeanten J. A. Johannisson.

Under punkten 18:o av ifrågavarande proposition nr 153 har Kungl. Maj:t slutligen föreslagit riksdagen medgiva, att förre sergeanten i Livgardets till häst reserv *Johan August Johannisson* må från och med den 1 juli 1926 under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension till så stort belopp, att pensionen jämte vad av honom åtnjutes från Vadstena krigsmanshuskassa uppgår till sammanlagt 840 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Johannisson, som är född den 28 maj 1863, kommit i tjänst vid Livgardet till häst den 30 juli 1886, befordrats till vicekorpral den 31 juli 1893 samt till korpral den 26 juni 1894; att han från hösten år 1889 och intill avgången ur tjänst den 31 oktober 1911 uppehållit befattningen såsom hovslagarunderofficer; att han iakttagit skicklighet och nit i tjänsten; att han, som vid avskedet innehade en tjänstetid av 25 år 3 månader 1 dag, i samband med avskedet utnämnts till sergeant i regementet; att han från Vadstena krigsmanshuskassa uppbär ett årligt underhåll, inberäknat korpralstillägg men frånsett dyrtidstillägg, av 160 kronor; att han, enligt vad ett den 9 mars 1925 utfärdat läkarintyg utvisar, på grund av ledsjukdom är tillsvidare oför-

mögen till arbete; samt att han är i avsaknad av andra medel för sitt uppehälle än vad han åtnjuter från Vadstena krigsmanshuskassa.

Beträffande utredningen i övrigt hänvisas till propositionen.

Utskottet.

I betraktande av de särskilda omständigheter, som i detta fall föreligga, har utskottet funnit sig böra tillstyrka bifall till Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag. Utskottet hemställer sålunda,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts föreliggande framställning.

75:o.

Ang. årligt understöd åt f. d. husmodern Anna Gustava Hägg.

I en inom första kammaren av herr *Gabrielsson* väckt motion nr 13 har föreslagits, »att riksdagen måtte besluta tillerkänna f. d. husmodern vid kungl. Västerbottens regementes sjukhus *Anna Gustava Hägg* ett årligt understöd av 450 kronor.»

I fråga om de skäl, som av motionären åberopats till stöd för yrkandet, hänvisar utskottet till motionen jämte därvid fogade bilagor.

Av handlingarna framgår, att Anna Gustava Hägg, som är född den 8 februari 1858, varit anställd såsom husmoder, städerska och materialföreståndersk vid Västerbottens fältjägarkårs och regementes sjukhus å Gumboda hed och Vännäs läger under åren 1889—1908, från vilken anställning hon avgått i samband med inrättande av sjuksköterskebefattning vid regementet.

Utskottet.

Av utredningen framgår, att Anna Gustava Hägg redan år 1908 vid 50 års ålder avgått från sin berörda anställning och därefter icke varit i statens tjänst. Vid sådant förhållande har utskottet, som vill erinra att pension eller därmed jämförligt understöd hittills icke plägat beviljas under liknande omständigheter, ansett sig ej böra understödja motionärens förslag.

Utskottet hemställer sålunda,

att förevarande motion I:13 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

76:o.

Ang. pension åt f. daglönaren J. A. Lindström.

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren under nr 62 av herr *Leander* och den andra inom andra kammaren under nr 98 av herr *Holmgren* har hemställts, »att riksdagen ville medgiva, att pension till skäligt belopp måtte från och med den 1 januari 1927 och under hans återstående livstid å allmänna indragningsstaten utgå till f. d. daglönaren vid kronovarvet i Karlskrona *Johan Alfred Lindström.*

I fråga om vad som anförts till stöd för detta yrkande hänvisar utskottet till motionerna.

Av tillgängliga handlingar inhämtas, att Lindström, som är född den 4 juli 1875, efter anställning som artillerist vid dåvarande Karlskrona artillerikår under tiden 1 maj 1893—30 april 1901 antogs till daglönare vid flottans varv i Karlskrona den 22 oktober 1909 samt befordrades till förman den 16 oktober 1911.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 15 januari 1923 anhöll Lindström om avsked med pension på grund av sjukdom. Vid ansökningen var fogat ett av förste marinläkaren J. Lagerholm i Karlskrona den 22 oktober 1922 avgivet intyg av följande lydelse:

»Timlönaren vid kronovarvet nr 1582 Lindström, som lider av höggradig neurasteni, anser sig ha ådragit sig sin sjukdom genom arbete på varvet med varma terpentinångor m. m. och inkom han på sjukhuset från detta arbete med bland annat retningssymtom från urinblåsan. Att hans arbete förorsakat sjukdomen kan ej sägas, men väl att under hans arbete hans sjukdom förvärrats.»

Vid ansökningen var vidare bilagt ett den 10 januari 1923 dagtecknat intyg av legitimerade läkaren Yngvar Nilsson, som anförde följande:

»Kronovarvsarbetaren Johan Lindström, som av mig upprepade gånger undersökts, har därvid befunnits lida av en kronisk inflammation i högra mellanörat, med höggradig hörselnedsättning (dels av ledningshindertyp, dels av nervös typ) samt av en lindrigare hörselnedsättning å vänstra örat (av nervös typ), vilket härmed intygas.»

Sedan varvschefen vid flottans station i Karlskrona yttrat sig i ärendet, avgav *marinförvaltningen* den 22 februari 1923 utlåtande över Lindströms framställning och anförde därvid huvudsakligen följande:

Såsom varvschefen i sitt yttrande erinrat, erfordrades för rätt att komma i åtnjutande av pension ej mindre att hava tjänat staten under minst 25 år än även att antingen hava uppnått 65 levnadsår eller efter uppnådda 60 levnadsår befinnas vara på grund av försvagat hälsotillstånd eller nedsatta krafter mindre tjänlig till arbete i marinen eller ock efter uppnådd levnadsålder av 55 år befinnas av behörigen styrkt sjuklighet vara för framtiden oförmögen till utförande av arbete därstädes.

Av handlingarna framginge, att Lindström, vilken icke fyllde villkoren för erhållande av pension vare sig beträffande tjänstetid eller levnadsålder, respektive sjuklighet, önskade avsked för att komma i tillfälle erhålla ett med hänsyn till hans hälsotillstånd lämpligare arbete än det han bedreve.

1922 års riksdag hade visserligen beviljat pensioner till vissa vid flottans varv i Stockholm avskedade arbetare, vilka icke innehaft pensionsberättigande tjänstetid. Förutsättningarna för beviljande av pension syntes emellertid vara, bland annat, att vederbörande av ålder eller styrkt sjukdom vore oförmögen att vidare utföra arbete för staten. Då sådant förhållande icke här förelåge, vore marinförvaltningen förhindrad tillstyrka åtgärd i framställningens syfte.

Genom beslut den 9 mars 1923 fann Kungl. Maj:t den gjorda ansökningen icke föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

På egen begäran erhöll Lindström den 6 april 1923 avsked från sin anställning vid flottans varv.

I en till chefen för försvarsdepartementet ställd skrift den 19 januari 1926 gjorde Lindström sedermera ånyo framställning i fråga om pension. Han anförde därvid, att han begärt avsked, emedan han till följd av nervositet och andra sjukdomar ej kunde arbeta å fartygen, vartill han tidtals kommenderats. Han hade sedan dess till en del återvunnit hälsan, vartill arbete i trädgårdar under somrarna bidragit. Lindström hade sökt att åter komma i tjänst vid varvet men på grund av personalindragningar ej lyckats erhålla anställning. Han erinrade vidare, att till följd av den nya försvarsorganisationen övertaliga varvsarbetare med 15 tjänstår erhölle förtidspension.

Över sistnämnda framställning inhämtades utlåtande av *direktionen över flottans pensionskassa,* som efter en redogörelse för gällande bestämmelser beträffande pensionering av daglönare vid marinen framhöll att sökanden, som tjänat staten allenast $20^{10}/_{12}$ år, varav $19^{3}/_{12}$ år från 20 års ålder, samt innehade en levnadsålder av endast $50^{9}/_{12}$ år, icke vore berättigad till pension från flottans pensionskassa. Såvitt direktionen hade sig bekant, hade icke i något fall pension tillerkänts daglönare, som varken innehaft för pensions erhållande föreskrivet antal tjänstår eller levnadsår. Som sökanden därjämte meddelats avsked på egen därom framställd ansökan, syntes bestämmelserna om förtidspension ej tillämpliga i avseende å honom.

Genom beslut den 21 maj 1926 fann Kungl. Maj:t den senast gjorda framställningen icke föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Enligt ett till utskottet ingivet, av andre stadsläkaren i Karlskrona den 15 mars 1927 utfärdat intyg lider Lindström på grund av höggradig nervsvaghet (neurastenia) av nedsatt arbetsförmåga.

Utskottet.

Av utredningen i ärendet framgår, att Lindström vid endast omkring 47 års ålder själv begärt och erhållit avsked från sin anställning vid flottans varv i Karlskrona, oaktat han på grund av Kungl. Maj:ts beslut den 9 mars 1923 hade kännedom om, att han efter avskedet icke kunde påräkna pension. Utredningen visar därjämte, att Lindström varken i fråga om levnadsår eller tjänstår uppfyller stadgade villkor för erhållande av pension såsom daglönare vid marinen. Under sådana förhållanden bör det enligt utskottets mening icke ifrågakomma, att Lindström skulle beviljas pension av statsmedel. Utskottet avstyrker alltså bifall till motionärernas förslag och hemställer,

att förevarande motioner I:62 och II:98 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

77:o.

Ang. förhöjd pension åt f. ritaren J. O. Allard.

I en inom andra kammaren av herr *Holmgren* väckt motion nr 1 har hemställts, »att riksdagen ville besluta om förhöjning i förre ritaren vid ingenjördepartementet i Karlskrona *Johan Oscar Allards* pension till samma belopp, som för närvarande utgår till verkmästare.»

Beträffande motiveringen för yrkandet hänvisar utskottet till motionen med därvid fogade bilagor.

Av handlingar i ärendet framgår, att Allard, som är född den 7 maj 1847, antagits till ritare vid ingenjördepartementet vid flottans station i Karlskrona den 1 september 1887 ävensom att han genom beslut av 1921 års riksdag beviljats pension från allmänna indragningsstaten, att utgå från och med månaden näst efter den, varunder han entledigades från sin anställning. Då Allard, vilken hade anställning såsom månadslönare, icke uppbar arvode på stat utan åtnjöt avlöning från vederbörande arbetstitel, var han icke berättigad till delaktighet i flottans pensionskassa. Varvschefen vid flottans station i Karlskrona hemställde emellertid, att pension måtte beviljas honom, och föreslog med hänsyn till Allards avlöning, 2,700 kronor för år, ett pensionsbelopp av 1,700 kronor. Vederbörande myndigheter tillstyrkte vad sålunda föreslagits. Kungl. Maj:ts i enlighet med förslaget gjorda framställning till 1921 års riksdag (proposition nr 312) vann riksdagens bifall.

Enligt vad som upplysts har Allard avgått ur tjänst den 30 juni 1922.

Utskottet.

Av utredningen framgår, att Allard, vilken icke i likhet med vissa månadslönare på stat varit berättigad till pension från flottans pensionskassa, genom särskilt beslut av riksdagen tillerkänts pension, som i enlighet med förslag av vederbörande myndigheter tillmätts med hänsyn tagen till storleken av hans avlöning i tjänsten. Å pensionsbeloppet är han jämlikt riksdagens efter år 1921 fattade beslut i fråga om pensionstillägg, pensionsreglering och dyrtidstillägg berättigad att uppbära tillägg och förhöjningar, varigenom sammanlagda pensionsförmånen för närvarande torde uppgå till omkring 2,500 kronor för år. Under sådana förhållanden och då några skäl av beskaffenhet att i detta fall böra föranleda pensionsreglering utöver vad som gäller för pensionstagare i allmänhet ej blivit anförda, har utskottet funnit sig ej kunna tillstyrka någon åtgärd i motionens syfte.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att förevarande motion II:1 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

78:o.

Ang. pension åt sadelmakaren P. A. Sundvall.

I en inom andra kammaren väckt motion nr 18 har herr *Pettersson* i Köping hemställt, »att riksdagen måtte bevilja sadelmakaren vid Strömsholms hingstdepå och ridskolan vid Strömsholm *Per August Sundvall* under hans återstående livstid ett årligt understöd av 800 kronor att utgå från och med den 1 juli 1927.»

Beträffande den motivering, som anförts till stöd för förslaget i fråga, hänvisar utskottet till motionen med därvid fogade bilagor.

Av verkställd utredning framgår, att Sundvall, som är född den 15 december 1855 och alltså 71 år gammal, varit anställd såsom sadelmakare vid Strömsholms hingstdepå alltsedan år 1881 eller under 46 år. Från samma tid har han jämväl utfört sadelmakeriarbeten för den till Strömsholm förlagda ridskolans räkning, varjämte han verkställt sadelmakeriarbeten åt till ridskolan kommenderade officerare för dessas beridenhet. Sundvall har av hingstdepån åtnjutit fri bostad och verkstadslokal. Hans ersättning av statsmedel har under de senaste fem åren uppgått till i medeltal omkring 1,530 kronor för år, varjämte han av ridskolans officersklubb uppburit ersättning med i medeltal 1,700 kronor årligen. I ersättningsbeloppen har även ingått ersättning för arbetsmaterialier.

Sundvall, som för sitt arbete erhållit de bästa vitsord, är enligt läkarbetyg på grund av sjukdom oförmögen till vidare försörjning genom arbete och saknar, enligt vad i motionen uppgivits, medel till sitt framtida uppehälle.

Utskottet.

Med hänsyn till Sundvalls långvariga och väl vitsordade anställning i statens tjänst har utskottet ansett sig böra tillstyrka, att underhåll av allmänna medel beredes honom på hans ålderdom. Beloppet av detta underhåll har, då Sundvall varit anställd vid hingstdepån å Strömsholm, synts lämpligen böra avvägas efter de grunder, som enligt beslut av 1925 års riksdag gälla beträffande pensionering av viss icke-ordinarie personal vid statens hingstdepåer och stuteri. Då Sundvall härvid torde kunna likställas med stallbetjänt och nattvakt, skulle underhållsbeloppet enligt berörda grunder utgöra 900 kronor. Detta belopp synes böra anvisas å allmänna indragningsstaten och utgå från och med månaden näst efter den, vari Sundvall avgår från sin anställning.

Utskottet vill i detta sammanhang framhålla, att då det såsom här är fråga om en på arbete i statens tjänst grundad underhållsförmån, densamma lämpligen synes böra benämnas pension och ej årligt understöd.

På grund av det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen, i anledning av förevarande motion II:18, må medgiva, att sadelmakaren vid Strömsholms

hingstdepå Per August Sundvall må från och med månaden näst efter den, vari han avgår från sin anställning, å allmänna indragningsstaten under sin återstående livstid uppbära en årlig pension av 900 kronor.

79:o.

Ang. årligt understöd åt städerskan Ebba Sofia Lovisa Lundin.

I en inom andra kammaren av herr *Pettersson* i Köping väckt motion nr 19 har föreslagits, »att riksdagen måtte bevilja städerskan vid ridskolan å Strömsholm *Ebba Sofia Lovisa Lundin* under hennes återstående livstid ett årligt understöd av 400 kronor att utgå från och med den 1 juli 1927.»

Beträffande motiveringen för yrkandet får utskottet hänvisa till motionen med därvid fogade bilagor.

Av handlingarna i ärendet framgår, att Ebba Sofia Lovisa Lundin är född den 27 maj 1872 och sedan år 1903 haft arbete som städerska vid ridskolan å Strömsholm. Hon har därvid verkställt städning dels av de expeditions- m. fl. rum å Strömsholms slott, vilka äro upplåtna till ridskolan, dels av samtliga de till skolans elever upplåtna bostadsrummen å slottet. Hennes ersättning har under de senaste fem åren i medeltal utgjort av statsmedel omkring 340 kronor och av medel från ridskolans officersklubb omkring 1,275 kronor årligen. Enligt läkarbetyg synes hon vara oförmögen att vidare sköta sin ifrågavarande befattning.

Utskottet.

Av utredningen framgår, att städerskan Lundin endast i obetydlig omfattning synes hava utfört arbete för staten. Vid sådant förhållande har utskottet ansett sig icke böra förorda, att understöd av statsmedel skulle beviljas henne. Utskottet får sålunda avstyrka bifall till motionärens förslag och hemställer,

att förevarande motion II:19 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

80:o.

Ang. årligt understöd åt f. sömmerskan Anna Brännström, född Svensson.

I en inom andra kammaren av herr *Lindberg* väckt motion nr 56 har hemställts, »att riksdagen måtte bevilja förra sömmerskan vid Västerbottens regemente *Anna Brännström, född Svensson,* så länge hon lever ett årligt understöd av 500 kronor.»

Beträffande motiveringen för denna framställning hänvisar utskottet till motionen.

Tillgängliga handlingar utvisa, *att* Anna Brännström är född Svensson den 12 april 1870, *att* hon den 8 maj 1898 anställts såsom sömmerska vid Västerbottens regementes intendenturverkstäder, *att* hon den 20 maj 1923

ingått äktenskap med stenarbetaren J. Brännström i Vännäs, *att* hon den 14 juni sistnämnda år på egen begäran erhållit entledigande från sin anställning vid regementet *samt att* hon för sitt arbete vid regementet erhållit de bästa vitsord.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 28 juli 1923 gjorde *försvarsverkens civila personals förbund* hemställan om beredande av pension åt Anna Brännström från och med månaden näst efter den, då hon avgått från anställningen. Vid framställningen var fogat bland annat läkarbetyg, enligt vilket Brännströms arbetsförmåga på grund av vissa sjukdomar vore »i rätt hög grad nedsatt».

Chefen för Västerbottens regemente hemställde vidare i skrivelse den 27 augusti samma år om pension åt Brännström. Han meddelade därvid, jämte uppgift å hennes anställningstid, att Brännströms avlöning under åren 1918—1922 uppgått till i medeltal omkring 1,150 kronor för år räknat dyrtidstillägg. Vid sistnämnda framställning var fogat läkarbetyg, enligt vilket Brännström kunde anses vara mindre arbetsför, d. v. s. att hennes arbetsförmåga vore nedsatt till ungefär två tredjedelar av det normala.

Över ifrågavarande framställningar avgavs infordrat utlåtande den 16 oktober 1923 av *arméförvaltningens intendentsdepartement.* Med hänsyn såväl till Anna Brännströms i pensionshänseende jämförelsevis låga ålder som ock därtill, att hennes arbetsförmåga vore nedsatt med endast omkring en tredjedel av det normala, vadan hon sålunda borde kunna avsevärt bidraga till sitt uppehälle, samt i betraktande slutligen av att hon genom sitt äktenskap med stenarbetaren J. Brännström, vilken enligt intyg av vederbörande kommunalnämndsordförande vore ägare av en mindre jordbruksfastighet, erhållit en i viss mån ekonomiskt tryggad ställning, fann sig departementet icke kunna tillstyrka, att årligt understöd av statsmedel tillerkändes henne. Med hänsyn emellertid till hennes långa och väl vitsordade verksamhet i kronans tjänst syntes det vara med rättvisa och billighet överensstämmande, att hon av staten erhölle ett understöd för en gång i form av gratifikation. Vad beträffade storleken av en sådan gratifikation ansåge departementet ett belopp av 500 kronor vara skäligt.

På grund av det anförda hemställde intendentsdepartementet, att Kungl. Maj:t måtte tillerkänna förra sömmerskan Anna Brännström, född Svensson, en gratifikation för en gång av 500 kronor.

I ärendet avgavs infordrat utlåtande jämväl av *statskontoret,* som anförde, att det syntes ämbetsverket, som om knappast sådana omständigheter förelåge, att årligt understöd borde utverkas åt Brännström. Med hänsyn emellertid till att hon i 25 år varit anställd i statens tjänst, ville statskontoret tillstyrka bifall till det framställda förslaget om en gratifikation å 500 kronor.

Den 14 december 1923 beslöt Kungl. Maj:t i enlighet med vad de hörda myndigheterna hemställt.

Utskottet.

Då förra sömmerskan Brännström, på sätt av utredningen framgår, före uppnådd vanlig pensionsålder på egen begäran entledigats från sin anställning i samband med att hon ingått äktenskap, har utskottet ansett sig icke böra förorda, att pension eller årligt understöd skulle beredas henne. På grund härav får utskottet avstyrka bifall till den väckta motionen och hemställer förty,

att förevarande motion II : 56 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

81:o.

Ang. årligt understöd åt f. sömmerskan Hildur Kristina Emelie Sjögren.

I en inom andra kammaren väckt motion nr 57 har herr *Lindberg* hemställt, »att riksdagen måtte bevilja sömmerskan vid Västerbottens regemente *Hildur Kristina Emelie Sjögren* ett årligt understöd så länge hon lever av 500 kronor».

I avseende å motionärens motivering för sitt förslag tillåter sig utskottet att hänvisa till motionen.

Av utredning i ärendet framgår, *att* sömmerskan Sjögren är född den 26 mars 1889, *att* hon innehaft anställning som sömmerska vid Västerbottens regementes intendenturverkstad från och med den 1 februari 1910 till den 15 juni 1925, då hon på grund av sjukdom måst lämna anställningen, *att* hon fullgjort sina åligganden på ett fullt tillfredsställande sätt, visat sig punktlig och ordentlig samt alltid iakttagit ett hedrande uppförande *ävensom att* hon är medellös.

Chefen för Västerbottens regemente gjorde i skrivelse till Kungl. Maj:t den 4 oktober 1926 framställning om utverkande åt Sjögren av pension i en eller annan form. Han omförmälde därvid, att Sjögren, på hemställan av regementschefen, av arméförvaltningen beretts sjukavlöning under 6 månader efter det hon lämnat anställningen eller till och med den 15 december 1925 ävensom att hennes inkomster vid regementet under åren 1921—1924 uppgått till i medeltal omkring 1,010 kronor för år, dyrtidstillägg oberäknat. Vid framställningen var fogat läkarbetyg, varav framgick, att Sjögren på grund av inre sekretionssjukdom med struma och rubbningar i nervsystem och ämnesomsättning (Morbus Basedowi) jämte lymfkörtelsvulster i axelhålor och å halsen samt fistel vore fullständigt arbetsoförmögen ävensom att hon möjligen kunde något förbättras med medicinsk-kirurgisk behandling.

I avgivet utlåtande över berörda framställning anförde *arméförvaltningens intendents- och civila departement* följande.

Med hänsyn till sömmerskan Sjögrens i pensionshänseende alltför låga ålder, ej uppgående till 38 år, funne departementen sig icke kunna tillstyrka, att en årlig pension av statsmedel bereddes henne.

Då hon emellertid varit i statens tjänst anställd under en tid av mera än 15 år och under denna tid på ett fullt tillfredsställande sätt fullgjort sina tjänståligganden samt på grund av sjukdom måst lämna sin anställning vid regementet, ansåge departementen det vara med billigheten överensstämmande, att hon för det av henne för kronans räkning utförda arbetet erhölle ett understöd för en gång av statsmedel. Beträffande storleken av dylikt understöd hölle departementen före, att ett belopp av 500 kronor finge anses skäligt.

På grund av vad sålunda anförts hemställde departementen, att Kungl. Maj:t måtte tilldela sömmerskan Sjögren en gratifikation för en gång av 500 kronor.

Statskontoret, som jämväl yttrade sig i ärendet, anförde, att på grund av Sjögrens jämförelsevis låga levnadsålder och korta anställningstid framställningen för det dåvarande icke syntes böra föranleda annan Kungl. Maj:ts åtgärd än att handlingarna i ärendet överlämnades till pensionsstyrelsen för den åtgärd, sagda myndighet kunde finna sig böra vidtaga i anledning av Sjögrens sjukdom.

Genom beslut den 11 februari 1927 medgav Kungl. Maj:t, att till Hildur Sjögren finge, i anseende till hennes väl vitsordade verksamhet i kronans tjänst och övriga förekommande omständigheter, från lantförsvarets anslag till extra utgifter utbetalas en gratifikation för en gång av 500 kronor. Tillika förordnades, att de till ärendet hörande handlingarna skulle överlämnas till pensionsstyrelsen för den åtgärd, styrelsen kunde finna sig böra vidtaga i anledning av Sjögrens sjukdom.

Enligt vad utskottet inhämtat har *pensionsstyrelsen* — vars läkare uttalat, att Sjögren borde beredas vård å lasarettet i Umeå — i skrivelse till pensionsnämndens ordförande i Umeå stads pensionsdistrikt den 7 mars 1927 hemställt, att ordföranden ville föranstalta om att Sjögren, eventuellt på kommunens bekostnad, bereddes sådan vård. Skulle läkaren efter det vården avslutats anse, att goda utsikter förelåge att Sjögren genom vård å någon av styrelsens kuranstalter skulle kunna bliva till arbetsförmågan varaktigt återställd eller åtminstone väsentligt förbättrad, hade ordföranden att till styrelsen inkomma med ansökning därom.

Utskottet.

Såsom av utredningen framgår, har förra sömmerskan Sjögren tillerkänts en gratifikation av 500 kronor, varjämte åtgärder vidtagits för beredande av vård åt henne i syfte att om möjligt återställa eller väsentligen förbättra hennes arbetsförmåga. Vid sådant förhållande och då hon endast är 38 år gammal, anser även utskottet, att pension eller årligt understöd för närvarande ej bör beviljas henne utan att resultatet av de vidtagna åtgärderna bör avvaktas, innan fråga om sådan förmån upptages till prövning. Den föreliggande motionen torde sålunda icke böra föranleda någon riksdagens åtgärd.

Utskottet hemställer,

att förevarande motion II: 57 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

82:o.

Ang. årligt understöd åt förre fortifikationsarbetaren O. Sundström.

I en inom andra kammaren av herr *Samuelsson* väckt motion nr 58 har hemställts, »att riksdagen måtte besluta bevilja förre fortifikationsarbetaren *Oskar Sundström* utöver sin lilla pension från statens järnvägar ett årligt understöd att utgå från och med innevarande år».

Beträffande motiveringen för yrkandet hänvisar utskottet till motionen med därvid fogade bilagor.

Av nämnda bilagor jämte i övrigt tillgängliga handlingar framgår, att Sundström, som är född den 12 oktober 1860, under tiden 21 november 1901—6 november 1916 haft anställning såsom arbetare vid fästningsbyggnaden i Boden sammanlagt 12 år 11 månader samt att han därefter varit anställd som verkstadsarbetare vid statens järnvägar intill utgången av år 1926. Vid avgång ur statens järnvägars tjänst tillerkändes Sundström en årlig pension av 720 kronor, varav 132 kronor motsvara avgiftspension och återstoden utgör statspension samt av statsmedel utgående förhöjningar.

Över ifrågavarande motion har utskottet i föreskriven ordning införskaffat utlåtande av statskontoret, som i ärendet hört arméförvaltningens fortifikationsdepartement samt järnvägsstyrelsen.

Arméförvaltningens fortifikationsdepartement har yttrat följande:

»Enligt intyg av fortifikationsbefälhavaren i Boden har förre fortifikationsarbetaren Sundström, som enligt prästbevis är född den 12 oktober 1860 och således för närvarande 66 år gammal, tjänstgjort vid fästningsbyggnaden i Boden under sammanlagt 12 år 11 månader.

Därjämte har Sundström enligt uppgift av motionären haft anställning vid statens järnvägars verkstad i Boden under tio år och för denna anställning, sedan han på grund av hög ålder därifrån erhållit avsked, blivit tillerkänd en av motionären ej till beloppet angiven pension.

Med anledning av vad sålunda anförts får fortifikationsdepartementet härmed meddela, att departementet, under förutsättning att ovan nämnda uppgift om Sundströms anställning m. m. vid statens järnvägar, vilken uppgift departementet ej är i tillfälle att kontrollera, är riktig, anser billigt, att Sundström tillerkännes en tilläggspension till så stort belopp, att denna jämte pensionen från statens järnvägar uppgår till 540 kronor om året eller det belopp, som enligt av riksdagen på senaste tiden tillämpade grunder skulle i pension tillkomma en f. d. arbetare i statens tjänst, som hade att tillgodoräkna sig en sammanlagd tjänstetid av 22 år.»

Järnvägsstyrelsen anför:

»Bemälde Sundström erhöll avsked från sin anställning såsom verkstadsarbetare vid statens järnvägar med utgången av december månad 1926. Såsom delägare i statens järnvägars pensionskassa för pensionering av icke ordinarie personal tillerkändes honom, som då förvärvat 10 tjänstår, rätt att, räknat från och med den 1 januari 1927, åtnjuta en årlig pension av 720 kronor. Vid beräknandet av Sundströms tjänstår i pensionshänseende hade det, därest anspråk i sådant avseende framställts, på grund av stadgandena i § 11 av det den 29 juni 1917 för nämnda kassa fastställda reglemente icke kunnat ifrågakomma att tillgodoräkna honom den tid, han i egenskap av fortifikationsarbetare haft anställning vid Bodens fästningsbyggnad.

Då ett bifall till motionen skulle på sätt och vis innebära ett avsteg från de principer, varpå nämnda stadganden äro grundade, och tillika måste befaras medföra vittgående konsekvenser, har styrelsen funnit sig vara förhindrad tillstyrka bifall till motionen.»

För egen del har *statskontoret* uttalat följande:

»Vad beträffar förslaget att förre fortifikationsarbetaren Sundström skulle utöver honom tillkommande pension från statens järnvägar erhålla något årligt understöd på grund av föregående anställning såsom arbetare vid fästningsbyggnaden i Boden har arméförvaltningens fortifikationsdepartement ansett billigt, att Sundström erhåller en tilläggspension till så stort belopp, att denna jämte pensionen från statens järnvägar uppgår till 540 kronor om året eller det belopp, som enligt av riksdagen på senaste tiden tillämpade grunder skulle i pension tillkomma en f. d. arbetare i statens tjänst, som hade att tillgodoräkna sig en sammanlagd tjänstetid av 22 år. Järnvägsstyrelsen har, jämte meddelande att Sundström för de tio år han varit anställd vid statens järnvägar erhållit en pension till belopp av 720 kronor årligen att utgå från och med ingången av år 1927, då han avgick från sin anställning vid statens järnvägar, framhållit, att Sundströms föregående tjänstetid vid fästningsbyggnaden författningsenligt icke kunnat tillgodoräknas honom vid avpassande av nämnda pension, samt för sin del ansett betänkligt att i detta fall bereda någon tilläggspension. Statskontoret har inhämtat, att av den Sundström sålunda beviljade pensionen 345 kronor utgöra pensionens ursprungliga belopp, 180 kronor äro pensionstillägg enligt kungörelsen nr 360/1922 och återstoden består av pensionsförhöjningar enligt kungörelsen nr 280/1925. Då statskontoret anser billigt, att hänsyn i någon mån tages till Sundströms tidigare verksamhet såsom arbetare vid Bodens fästningsbyggnad och för sin del icke kan finna någon fara för betänkliga konsekvenser föreligga, vill det synas statskontoret, som om någon tilläggspension borde beviljas Sundström. Det av arméförvaltningens fortifikationsdepartement angivna beloppet, 540 kronor, som givetvis är att betrakta såsom oreglerad pension, motsvaras av en nyreglerad pension å 936 kronor. För sin del skulle statskontoret vilja ifrågasätta, huruvida icke i detta fall lämpligen borde ordnas så, att Sundström utöver den pension, han redan innehar, må från och med ingången av år 1927 uppbära en tilläggspension från allmänna indragningsstaten med årligt belopp av 180 kronor utan rätt att å denna tilläggspension åtnjuta någon som helst tilläggsförmån.»

Av utredningen framgår, att Sundström för sin tioåriga anställning i statens järnvägars tjänst tillerkänts ett pensionsbelopp av 720 kronor, till *Utskottet.*

övervägande del utgående av statsmedel. Utskottet vill framhålla att Sundström, därest han hela sin anställningstid i statstjänst, sammanlagt inemot 23 år, sysselsatts såsom fortifikationsarbetare, enligt av riksdagen under senare år tillämpade grunder skulle kunnat påräkna pension med högst 792 kronor för år räknat eller endast obetydligt högre belopp än den honom tillerkända pensionen. Under sådana förhållanden har utskottet funnit tillräcklig anledning saknas att förorda tilläggspension utöver den till Sundström författningsenligt utgående pensionsförmånen.

På grund av det anförda får utskottet hemställa,

att förevarande motion II:58 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

83:o.

Ang. pension åt f. grovarbetaren R. F. Lans.

I en inom andra kammaren väckt motion nr 234 har herr *Bäcklund* föreslagit »att riksdagen måtte medgiva, att förre grovarbetaren *Rickard Ferdinand Lans* må från och med den 1 januari 1927 under sin återstående livstid uppbära ett årligt understöd av 852 kronor.»

Beträffande motiveringen hänvisar utskottet till motionen.

Av tillgängliga handlingar framgår, att Lans, som är född den 1 augusti 1867, under åren 1884—1895, 1901—1905, 1916—1917, 1919—1920 samt 1924 varit anställd såsom arbetare vid Karlsborgs fästningsbyggnad, vid radiostationen därstädes samt vid ammunitionsfabrikens avdelning å samma plats med en effektiv anställningstid av tillhopa något över 17 år. Dessutom har han, enligt intyg, under sammanlagt minst 9 år varit i arbete hos en entreprenör, vilken under 40 års tid utfört arbeten för kronans räkning, dels under tider, då kronan ej haft sysselsättning för Lans, och dels vid tillfällen då han, ehuru anställd vid fästningsbyggnaden, »såsom lån» överflyttats i entreprenörens arbeten.

Av handlingarna framgår vidare, att Lans på grund av sjukdom är oförmögen till arbete samt att han är fullkomligt medellös.

Utskottet.

Då enligt utskottets mening på grund av åberopade omständigheter viss hänsyn torde böra tagas jämväl till den tid, varunder Lans varit sysselsatt vid entreprenadarbeten för statens räkning, har utskottet ansett skäl föreligga för att i detta fall tillstyrka underhåll av statsmedel. Beloppet av denna förmån har emellertid synts utskottet böra begränsas till 792 kronor årligen, att från och med den 1 januari 1927 utgå från allmänna indragningsstaten.

Under åberopande av det anförda och med hänvisning jämväl till vad under punkterna 93:o och 96:o i det följande anföres och hemställes i fråga

om där avhandlade framställningar får utskottet — som anser att den tillstyrkta förmånen i detta fall bör benämnas pension — hemställa,

att riksdagen, i anledning av förevarande motion II:234, må medgiva, att förre grovarbetaren Rickard Ferdinand Lans må från och med den 1 januari 1927 under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 792 kronor.

III. Ang. socialdepartementet.

84:o.

Ang. tilläggspension åt f. d. yrkesinspektören friherre A. F. J. A. Funck.

I en till riksdagen avlåten, den 4 februari 1927 dagtecknad proposition nr 91 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för samma dag, i punkten 1:o föreslagit riksdagen medgiva, att f. d. yrkesinspektören friherre *Axel Fredrik Johan August Funck* må, räknat från och med den 10 mars 1926, under sin återstående livstid uppbära, utöver honom författningsenligt tillerkänd pension, en tilläggspension å allmänna indragningsstaten till belopp av 1,128 kronor årligen.

Av handlingarna i ärendet framgår, att friherre Funck, som är född den 9 mars 1861, från och med den 15 januari 1909 varit anställd i yrkesinspektionens tjänst. Efter vissa förordnanden å yrkesinspektörsbefattning utnämndes Funck den 20 december 1912 att från och med den 1 januari 1913 — då yrkesinspektionen överfördes å ordinarie stat — vara yrkesinspektör i tredje distriktet. Från denna befattning erhöll han, som den 9 mars 1926 uppnått pensionsåldern, genom Kungl. Maj:ts beslut den 19 februari 1926 avsked från och med den 10 mars 1926.

I propositionen har erinrats, att frågan om pensionsålder och antalet tjänstår för erhållande av hel pension för yrkesinspektörer varit föremål för behandling av 1913 års riksdag i anledning av framställning av Kungl. Maj:t (proposition nr 288). Den s. k. yrkesfarekommittén, vars betänkande legat till grund för yrkesinspektionens ordnande, hade föreslagit, att nämnda befattningshavare skulle undantagas från pensionslagens allmänna regler i nyssnämnda avseenden och att för dem skulle i stället stadgas en pensionsålder av 62 år samt en tjänstålder för hel pension av 30 tjänstår. Efter ytterligare utredning förelades frågan för 1913 års riksdag. Under denna utredning hade av socialstyrelsen framhållits, att för rätt till hel pension borde bestämmas allenast 20 tjänstår. Statskontoret åter hade ansett, att fordran på minst 25 tjänstår borde kunna uppställas för hel pension åt yrkesinspektör, varvid statskontoret framhållit, att det visserligen icke kunde förnekas, att en del av dåvarande yrkesinspektörer där-

igenom skulle nödgas avgå med en jämförelsevis låg pension, men att denna av övergångsförhållanden föranledda olägenhet borde, därest eljest omständigheterna därtill kunde föranleda, avhjälpas genom framställning till riksdagen i varje särskilt fall. I propositionen upptogs statskontorets förslag, och därvid erinrades, att det visserligen vore riktigt att, om man utginge från de dåvarande yrkesinspektörernas antagningsålder, allenast 20 tjänstår syntes böra fordras, men att, då de yrkesinspektörer, som därefter komme att utnämnas, i genomsnitt syntes komma att hava lägre antagningsålder än de dåvarande, man icke syntes kunna stanna vid ett så begränsat antal tjänstår. Därest dåvarande tjänstinnehavare vid avgång från tjänsten vid 62 års ålder på grund av färre tjänstår än 25 ej skulle erhålla hel pension, ansågs det böra i varje särskilt fall prövas, huruvida framställning till riksdagen borde göras om beredande av tilllägg till pensionen.

Riksdagen biföll Kungl. Maj:ts förslag beträffande antalet tjänstår för hel pension men bestämde pensionsåldern för yrkesinspektör till 65 år.

Beträffande utredningen i övrigt hänvisar utskottet till propositionen.

Utskottet. Med hänsyn särskilt till de uttalanden, som i samband med ordnandet av yrkesinspektörernas pensionsförhållanden vid 1913 års riksdag gjordes angående förhöjning under viss förutsättning av pensionsförmånen för yrkesinspektör, som från och med den nuvarande yrkesinspektionens tillkomst varit i inspektionens tjänst, har utskottet ansett sig böra tillstyrka bifall till Kungl. Maj:ts föreliggande framställning. Utskottet vill därvid framhålla, att på grund av de utav föredragande departementschefen lämnade upplysningarna angående den ställning i pensionshänseende, som intages av redan avgångna och av ännu i tjänst varande yrkesinspektörer vilka utnämnts från och med yrkesinspektionens uppförande på ordinarie stat, ett bifall till förslaget icke lärer kunna medföra några ur ekonomisk synpunkt besvärliga konsekvenser.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

att Kungl. Maj:ts förevarande framställning må vinna riksdagens bifall.

85:o.

Ang. tilläggspension åt generaldirektören J. G. May. I punkten 2:o av förevarande proposition nr 91 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att generaldirektören och chefen för riksförsäkringsanstalten *John Gustaf May* må från och med dagen näst efter den, han efter uppnådd pensionsålder avgår från sin tjänst, under sin återstående livstid uppbära, utöver honom författningsenligt tillkommande pension, en tilläggspension å allmänna indragningsstaten till sådant belopp, att densamma jämte den författningsenligt utgående pensionen uppgår till 8,496 kronor årligen.

Befattningen såsom generaldirektör och chef för riksförsäkringsanstalten är hänförd till lönegraden 3 i avdelning A av löneplanen i avlöningsreglementet den 22 juni 1921 (nr 451; jfr 1925 nr 270) för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen. Till följd härav gäller — enligt kungörelse den 29 juni 1921 (nr 456) med bestämmelser för vissa tjänstemän vid statsdepartement och andra till den civila statsförvaltningen hörande verk i fråga om rätt till pension, sådan denna författning i här avsedd del lyder enligt kungörelse den 12 juni 1925 (nr 277) — för befattningen ett pensionsunderlag av 8,496 kronor. Beträffande skyldighet att från tjänsten avgå och rörande rätt till hel pension gälla de allmänna reglerna i 1907 års civila pensionslag. Skyldigheten att avgå inträder alltså vid uppnådd levnadsålder av 67 år, och för hel pension erfordras 35 tjänstår.

Generaldirektören May är född den 3 november 1860 och uppnår alltså den 3 november 1927 pensionsåldern. Han förordnades från och med den 1 september 1902 till överdirektör och chef för den då nyinrättade riksförsäkringsanstalten. Efter anstaltens omorganisation och uppförande på ordinarie stat med ingången av år 1917 utnämndes och förordnades May den 29 september 1916 att från och med den 1 januari 1917 vara generaldirektör och chef för anstalten. Vid inträdet i pensionsåldern torde han alltså kunna räkna 25 för pension beräkneliga tjänstår, i följd varav han skulle bliva berättigad till avkortad pension, motsvarande $^{25}/_{35}$ av pensionsunderlaget eller, efter vederbörlig avrundning, 6,072 kronor årligen.

Beträffande *tidigare behandling av frågan om pensionsrätt för riksförsäkringsanstaltens chef* har i propositionen erinrats om bland annat följande.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 15 till 1902 års riksdag angående inrättande av en riksförsäkringsanstalt föreslogs, att chefen för riksförsäkringsanstalten skulle, då han uppnått 65 levnads- och minst 10 tjänstår, vara förpliktad att med oavkortad lön såsom pension från tjänsten avgå. Till stöd för detta förslag erinrades om det skäl, som föranlett 1898 års riksdag att besluta en motsvarande bestämmelse beträffande antalet tjänstår för chefen för medicinalstyrelsen, nämligen att det vid valet av sådan chef kunde bliva nödvändigt att gå *utom statstjänstemännens led*, i följd varav lindrigare fordringar i fråga om antalet för pension behövliga tjänstår borde uppställas.

Då 1902 års riksdag emellertid icke biföll Kungl. Maj:ts förslag om riksförsäkringsanstaltens uppförande på ordinarie stat, upptog riksdagen icke till behandling frågan om pensionsrätt för anstaltens chef.

Sedan generaldirektören May år 1917 gjort framställning hos Kungl. Maj:t om medgivande, att den pension, som kunde tillkomma honom vid avgång från tjänsten, måtte beräknas till fulla beloppet av det för honom gällande pensionsunderlaget, anförde *statskontoret* i avgivet utlåtande bland annat att, om och i den mån liknande skäl, som föranlett förmånligare bestämmelser rörande pension för vissa generaldirektörer, kunde

anses föreligga i fråga om chefen för riksförsäkringsanstalten, en generell och alltså ej blott generaldirektörsämbetets dåvarande innehavare gällande bestämmelse i sådant avseende borde meddelas. Frågan inskränkte sig emellertid för det dåvarande till att avse en personlig rätt för generaldirektören May att vid blivande avgång från tjänsten erhålla hel pension, och då denna fråga icke lämpligen borde upptagas förrän inemot tidpunkten för hans avgång från tjänsten, hemställde statskontoret, att framställningen icke för det dåvarande skulle till någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd föranleda. Kungl. Maj:t beslöt i enlighet med statskontorets hemställan.

1921 års pensionskommitté berörde i sitt den 18 oktober 1924 avgivna betänkande med förslag till civil tjänstepensionslag frågan om antalet tjänstår för hel pension för riksförsäkringsanstaltens chef och anförde därom bland annat, att det inom kommittén tagits under övervägande, huruvida behov kunde anses föreligga att vidtaga en *nedsättning i antalet tjänstår för chefsbefattningarna vid pensionsstyrelsen och riksförsäkringsanstalten,* vilka ämbeten vid inrättandet av ifrågavarande ämbetsverk besatts med personer utom statstjänstemännens led. Då det emellertid finge anses osäkert, huruvida för framtiden behov av dylik rekrytering förelåge, och vad anginge de nuvarande innehavarna av ifrågavarande befattningar, frågan om omfattningen av deras pensionsrätt syntes, om så ansåges erforderligt, kunna göras till föremål för särskild prövning, hade kommittén ansett sig icke böra föreslå någon ändring i den för dessa befattningar gällande normala tjänstårssiffran.

I Kungl. Maj:ts proposition (nr 153) till 1925 års riksdag med förslag till civil tjänstepensionslag m. m. framlades förslag rörande tillgodoräknande i vissa fall och i viss omfattning av tjänstetid utom statens tjänst såsom tjänstår för statspension. I propositionen föreslogs nämligen ett stadgande (18 § 3 mom. av lagförslaget) av följande lydelse: »Efter prövning av Konungen i varje särskilt fall *må tjänsteman kunna förklaras berättigad att få såsom tjänstår för pension tillgodoräkna intill två tredjedelar av den tid, han utom statens tjänst* må hava utfört sådant arbete av direkt allmännyttig beskaffenhet, som kan anses hava varit till särskilt gagn för hans arbete i statstjänst.»

I bankoutskottets utlåtande över propositionen lämnades detta förslag utan erinran. Då riksdagens kamrar i fråga om antagande av civil tjänstepensionslag stannade i olika beslut, förföll emellertid frågan vid 1925 års riksdag.

Av utredningen framgår vidare, att generaldirektören May, då han år 1902 kallades till chef för riksförsäkringsanstalten, sedan omkring 21 år tillbaka varit anställd hos försäkringsaktiebolaget Fylgia.

Departementschefen har framhållit, bland annat, att Mays föregående tjänstgöring i en enskild anstalt för bland annnat olycksfallsförsäkring måste anses hava utgjort en förutsättning för hans förordnande till chef

för riksförsäkringsanstalten samt att det på grund härav syntes vara billigt, att nämnda föregående tjänstgöring i viss mån tillgodoräknades vid bestämmandet av Mays pension för statstjänsten.

Beträffande utredningen i övrigt får utskottet hänvisa till propositionen.

Utskottet.

Med hänsyn till de omständigheter, som åberopats i ärendet, har utskottet ansett skäl föreligga för beredande åt generaldirektören May av hel pension vid avgång ur tjänsten. Det förslag, som i sådant avseende framlagts av Kungl. Maj:t, har utskottet funnit sig böra tillstyrka.

Utskottet hemställer sålunda,

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning må av riksdagen bifallas.

86:o.

Över Kungl. Maj:ts i punkterna 3:o och 4:o av förevarande proposition gjorda framställningar angående årligt understöd åt amanuensen N. V. V. Kronbergs minderåriga barn samt angående pension åt överläkaren J. K. Wickströms änka avgiver utskottet utlåtande i annat sammanhang (utlåtande nr 38, punkterna 38—39); vilket utskottet skolat härigenom för riksdagen

anmäla.

87:o.

Ang. pension åt f. d. sköterskan Lydia Ottilia Åsberg.

I punkten 5:o av förevarande proposition föreslår Kungl. Maj:t riksdagen medgiva, att till f. d. sköterskan vid Kristinehamns hospital *Lydia Ottilia Åsberg* må, räknat från och med den 26 april 1926, under hennes återstående livstid å allmänna indragningsstaten utgå en årlig pension av 1,056 kronor.

Av ärendet tillhörande handlingar framgår, bland annat, att Åsberg, som anställdes i hospitalsväsendets tjänst såsom elev den 2 november 1916, den 2 november 1917 befordrades till sköterska. Vid hospitalpersonalens överförande på ordinarie stat från och med den 1 januari 1919 förordnades Åsberg såsom extra sköterska och konstituerades sedermera den 1 januari 1920 till sköterska. Denna befattning är placerad i 3:e lönegraden av den löneplan, som finnes intagen i § 9 av avlöningsreglementet den 22 juni 1921, sådant detta lyder enligt kungörelse den 6 juni 1925 (nr 270). För kvinnlig innehavare av befattning i sagda lönegrad är enligt 3 § i kungörelsen den 29 juni 1921 med bestämmelser för vissa tjänstemän vid statsdepartement och andra till den civila statsförvaltningen hörande verk i fråga om rätt till pension, sådan nämnda paragraf lyder enligt kungörelse den 12 juni 1925 (nr 277), pensionsunderlaget bestämt till 1,404 kronor.

Åsberg, som icke uppnått stadgad pensionsålder, lider enligt läkarbetyg av obotlig sinnessjukdom och hade den 26 april 1926 under fem på varandra följande år till följd härav varit ur stånd att tjänstgöra, varför hon enligt 6 § c) i 1907 års civila pensionslag blivit skyldig att från sistnämnda dag avgå från tjänsten.

Då Åsberg innehar endast omkring $9^1/_2$ tjänstår och sålunda icke uppfyller det i pensionslagen såsom förutsättning för rätt till s. k. sjukpension stadgade villkoret om minst 10 tjänstår, är hon icke berättigad till pension. Av den i propositionen lämnade redogörelsen beträffande tillkomsten av förevarande bestämmelser framgår emellertid, att nyssnämnda förutsättning för rätt till sjukpension ursprungligen ej varit avsedd samt att olämpligheten av berörda villkor — vilket tillkommit genom sammanjämkning av skiljaktiga beslut utav kamrarna vid 1907 års riksdag — redan vid samma riksdag uppmärksammats och inom riksdagen påpekats.

Beträffande utredningen i övrigt får utskottet hänvisa till propositionen.

Utskottet. Med anledning av vad i ärendet förekommit finner utskottet billigheten kräva, att pension i detta fall beviljas till belopp, motsvarande sjuttiofem procent av pensionsunderlaget eller, efter vederbörlig jämkning till med 12 helt delbart tal, 1,056 kronor årligen. Utskottet tillstyrker alltså bifall till Kungl. Maj:ts förslag och hemställer,

att Kungl. Maj:ts förevarande framställning må av riksdagen bifallas.

88:o.

Över Kungl. Maj:ts uti punkten 6:o av ifrågavarande proposition nr 91 framlagda förslag angående tilläggspension åt landshövdingen A. R. Hagens änka och minderårige son kommer utskottet att i annat sammanhang (utlåtande nr 38, punkten 40) yttra sig; vilket utskottet härmed velat för riksdagen

anmäla.

89:o.

Ang. pension åt polismannen J. Sjölin. I en till riksdagen avlåten, den 18 februari 1927 dagtecknad proposition nr 98 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva,

dels att polismannen *Johan Sjölin* må från och med månaden näst efter den, varunder han avgår från sin anställning såsom polisman, under sin återstående livstid från allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pen-

sion av statsmedel å 800 kronor, under villkor att pension till lika stort belopp utgår från landsting, kommuner eller enskilda;

dels ock att å ifrågavarande pension må utgå dyrtidstillägg enligt de grunder, som äro eller kunna varda fastställda för pensionerade f. d. befattningshavare i statens tjänst, med iakttagande likväl att dyrtidstillägget skall beräknas å det sammanlagda pensionsbeloppet men av statsmedel bestridas allenast till vad som av det sålunda beräknade dyrtidstillägget belöper å den från allmänna indragningsstaten utgående delen av pensionsbeloppet.

Enligt utskottet tillhandakommet meddelande har bemälde Sjölin numera avlidit. I följd härav påkallar Kungl. Maj:ts förevarande proposition icke någon riksdagens åtgärd; vilket utskottet härigenom velat för riksdagen

anmäla.

90:o.

Ang. pension åt f. d. länsnotarien E. O. F. Forssgren.

I en till riksdagen den 22 februari 1927 avlåten proposition nr 147 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att till f. d. länsnotarien *Edvard Oskar Ferdinand Forssgren* må från och med den 1 januari 1927 under hans återstående livstid från allmänna indragningsstaten utgå en årlig pension av 3,000 kronor.

Av utredningen i ärendet framgår bland annat följande:

Forssgren, som är sinnessjuk, har den 22 oktober 1923 på egen begäran erhållit avsked från sin befattning i statens tjänst. Beträffande de närmare omständigheter, under vilka Forssgren erhöll avsked, har länsstyrelsen i Norrbottens län lämnat följande redogörelse:

Forssgren, som är född den 18 januari 1881 och den 24 december 1910 befordrades till andre länsnotarie samt den 7 mars 1912 till länsnotarie vid länsstyrelsen i Norrbottens län, åtnjöt sedan sommaren 1915 tjänstledighet för fullgörande av uppdrag först såsom sekreterare hos sakkunniga för uppgörande av förslag till plan för allmän undersökning rörande statens för kolonisationsändamål tillgängliga marktillgångar och sedermera som biträdande sekreterare hos kolonisationskommittén. När detta senare uppdrag i maj månad 1922 upphörde, blev han av länsstyrelsen på grund av bemyndigande i Kungl. Maj:ts brev den 19 maj 1922 förordnad att såsom sakkunnig biträda länsstyrelsen vid verkställande av viss utredning rörande de ännu ej skatteomförda nybyggen, som upplåtits vid efteravvittringen i Arvidsjaurs socken. Genom länsstyrelsens beslut den 1 augusti 1922 beviljades Forssgren ledighet från länsnotarietjänsten under den tid, han anlitades som sakkunnig för sistnämnda uppdrag.

När länsstyrelsen sedermera genom beslut den 14 december 1922 förklarade, att Forssgrens nämnda sakkunniguppdrag skulle upphöra med 1922 års utgång, upphörde självfallet även hans tjänstledighet som länsnotarie. Emellertid

inställde han sig efter sålunda tilländagången tjänstledighet ej till tjänstgöring, och först efter under hand erhållen påstötning inkom han den 17 januari 1923 med begäran om förlängd tjänstledighet. Sådan erhöll han ock genom flera särskilda beslut av länsstyrelsen intill den 21 april samma år, då han inkom med en till Kungl. Maj:t ställd ansökan om »ledighet från innehavande statstjänst tillsvidare och till dess inom vårt rättssamhälle ordningen blivit återställd i den omfattning, som kräves för fortsatt tillämpning av vidkommande delar av grundlagen». Samtidigt beviljade länsstyrelsen honom fortsatt tjänstledighet i avbidan på Kungl. Maj:ts beslut med anledning av denna ansökan. Sedan Kungl. Maj:t den 6 augusti 1923 återsänt ansökningen till länsstyrelsen för prövning, fann sig länsstyrelsen genom beslut den 6 september samma år förhindrad att bevilja Forssgren tjänstledighet i den av honom begärda utsträckningen och beslöt förty, att han senast den 17 i samma månad skulle inställa sig till tjänstgöring. Sedan Forssgren över detta länsstyrelsens beslut anfört besvär hos Kungl. Maj:t, som emellertid genom beslut den 8 oktober 1923 ej fann skäl att göra ändring i detsamma, ingav han sistnämnda dag till Kungl. Maj:t ansökan om avsked. Denna ansökan överlämnades till länsstyrelsen för prövning, och genom beslut den 22 oktober 1923 fann länsstyrelsen med bifall till Forssgrens därom gjorda ansökan skäligt bevilja honom avsked från länsnotarietjänsten.

Sedan statskontoret på given anledning hos medicinalstyrelsen anhållit om utredning och yttrande dels i fråga om Forssgrens sinnestillstånd vid den tidpunkt, då han gjorde ansökning om avsked från sin befattning, dels huruvida Forssgrens sjukdom vore av sådan beskaffenhet, att han icke kunde väntas bliva återställd till hälsan, har *medicinalstyrelsen* i skrivelse den 13 november 1926 till en början omförmält, att styrelsen på av Svea hovrätt gjord framställning den 14 augusti 1926 avgivit utlåtande angående Forssgrens sinnesbeskaffenhet av innehåll, att han vid tidpunkten för anhängiggörandet och utförandet av åtskilliga, då på hovrättens prövning beroende mål varit av sinnessjukdom berövad förståndets bruk. Styrelsens berörda utlåtande stödde sig på ett av medlemmen av styrelsens vetenskapliga råd, professorn B. E. Gadelius, vid ärendets handläggning inom styrelsen hållet anförande, vari Gadelius upptagit frågan om Forssgrens sinnestillstånd till ingående undersökning och med stöd därav såsom sin åsikt förklarat, att Forssgren lede av den sinnessjukdom, som betecknas såsom paranoia qvaerulans eller processvansinne. — I anledning av den utav statskontoret nu framställda frågan har medicinalstyrelsen med stöd av ett förnyat uttalande av professorn Gadelius avgivit det utlåtandet, att Forssgren redan i oktober 1923, då han gjort ansökning om avsked från länsnotariebefattningen, varit av sinnessjukdom berövad förståndets bruk i den grad, att han icke kunnat bedöma innebörden och följderna av den av honom sålunda vidtagna åtgärden, samt att hans sjukdom vore av sådan beskaffenhet, att han kunde anses vara för framtiden till tjänstgöring oförmögen.

Beträffande Forssgrens familjeförhållanden och ekonomiska ställning har vederbörande landsfiskal lämnat i huvudsak följande redogörelse:

Forssgren är gift med Tekla Elisabet Olsson från Göteborg, född den 25 maj 1884, med vilken Forssgren har fyra minderåriga barn, nämligen tre

söner, födda den 7 juni 1915, den 30 oktober 1917 och den 4 februari 1920, samt en dotter, född den 5 februari 1923.

Forssgren bebor sedan vårvintern 1923 med sin familj en bostadslägenhet om fyra mindre rum och kök, delvis i bristfälligt skick, å f. d. Ivar Erikssons hemman i Ramsjö by inom Nyhems socken. Denna bostadslägenhet kan knappast sägas vara människovärdig, åtminstone för vintertiden, enär samtliga rum med undantag av köket sakna eldstad, vadan värmen sålunda skall tillföras rummen från kokspisen i köket. Någon egentlig möblering av lägenheten kan ej heller sägas förefinnas, ty bohaget är synnerligen primitivt och detsammas värde kan uppskattas till högst 300 kronor.

Sedan berörda Ivar Erikssons hemmansdel den 6 november 1926 försålts å exekutiv auktion till Aktiebolaget Jämtlands Folkbank i Östersund, lärer det jämväl endast vara en tidsfråga, när Forssgren kommer att uppsägas till avflyttning från lägenheten i fråga och sålunda bliva utan bostad för sig och familjen.

Forssgren och hans familj synas för närvarande befinna sig i fullkomligt utblottat tillstånd, och det lärer kunna skäligen befaras, att Forssgren skalt nödgas anlita det allmännas bistånd för familjens nödtorftiga uppehälle.

Enligt protokoll, hållet inför domaren i Revsunds, Brunflo och Näs tingslag den 31 januari 1927, har Forssgren på därom gjord ansökning blivit nämnda dag tillsvidare förklarad omyndig, varjämte förmyndare för honom förordnats.

Statskontoret har den 5 februari 1927 avgivit utlåtande i ärendet och därvid anfört huvudsakligen följande:

Enligt statskontorets mening måste starka billighetsskäl anses föreligga för att av statsmedel bereda någon hjälp i detta fall. Statskontoret ville erinra därom, att sådan åtgärd vidtagits i föregående dylika fall. Exempelvis hade 1917 års riksdag beviljat pension åt f. d. kronojägaren A. J. Johansson till belopp, motsvarande vad som skulle hava tillkommit honom i sjukpension enligt den civila pensionslagen; och åt f. d. läroverksadjunkten K. H. Andersson, vilken likaledes befunnits hava vid tiden för avskedsansöknings ingivande ej varit ansvarig för sina handlingar, hade beviljats dels understöd till belopp av 2,200 kronor för år räknat för tiden från den 29 juli 1921, då han erhållit avsked, till utgången av år 1922, dels ock enligt beslut av 1923 års riksdag pension till samma årsbelopp från och med år 1923, så länge han vore i behov av hospitalsvård eller eljest oförmögen till arbete.

Även i nu förevarande fall syntes det böra ordnas i huvudsaklig överensstämmelse med vad som skett beträffande f. d. läroverksadjunkten Andersson. Om Forssgren vid avgången från länsnotariebefattningen varit berättigad att komma i åtnjutande av sjukpension, skulle beloppet av sådan pension hava utgjort 2,400 kronor och numera med pensionstillägg och pensionsförhöjningar uppgått till 3,276 kronor. Då den nu ifrågasatta pensionen skäligen syntes böra avpassas i nära anslutning till sistnämnda belopp, ville statskontoret för sin del föreslå ett understöd å 3,000 kronor för år, att från allmänna indragningsstaten utgå från och med ingången av år 1927.

Med hänsyn till vad landsfiskalens utredning gåve vid handen måste det anses av behovet högeligen påkallat, att något större belopp med ens ställdes till förmyndarnas förfogande för att anskaffa utrustning och bringa effektiv hjälp i Forssgrens och hans familjs utblottade läge. Under åberopande av

omförmälda medgivande beträffande f. d. läroverksadjunkten Andersson och med erinran att, om sjukpension till föreslaget belopp skulle hava till Forssgren utgått för tiden 1 november 1923—31 december 1926, sammanlagda beloppet jämte dyrtidstillägg skulle hava icke obetydligt överstigit 10,000 kronor, ville statskontoret föreslå ett belopp av 6,000 kronor att efter inhämtande av riksdagens medgivande utgå av anslaget till allmänna indragningsstaten.

Slutligen ville statskontoret, med anledning av vad i sådant hänseende förekommit i handlingarna, framhålla, att det under föreliggande förhållanden givetvis vore önskligt, att någon utväg stode till buds i syfte att undandraga de föreslagna understöden från utmätning för Forssgrens gäld och att låta dem oavkortade komma honom och hans familj till godo. Såvitt statskontoret kunde finna, vore emellertid en sådan anordning synnerligen vansklig, och statskontoret hade för sin del icke ansett sig kunna i detta avseende framlägga något förslag.

Departementschefen har för egen del uttalat bland annat följande:

»Det torde kunna antagas att, därest Forssgrens sinnessjukdom redan år 1923 varit känd, avsked ej blivit honom beviljat. Han skulle då i stället hava erhållit tjänstledighet på grund av sjukdom med rätt att bibehålla större delen av avlöningen. Om han av angiven anledning under fem på varandra följande år varit tjänstledig och därefter befunnits för framtiden oförmögen till tjänstgöring, hade han enligt den civila pensionslagens föreskrifter varit skyldig att avgå från tjänsten mot erhållande av pension till belopp ej understigande sjuttiofem procent av hel pension. Det må i detta sammanhang framhållas att, såsom av utredningen framgår, Forssgren under tiden från mitten av år 1915 till avskedstagandet icke varit i tjänst å sin länsnotariebefattning och att länsstyrelsen på grund härav ej haft tillfälle att i tillräcklig grad vinna kännedom om hans sinnesbeskaffenhet. Först flera år efter avskedstagandet har sinnessjukdomen blivit konstaterad.

Då Forssgren emellertid på egen begäran erhållit avsked från sin befattning, föreligger givetvis icke för honom någon rätt vare sig till ersättning för mistad avlöning eller till pension. Emellertid synas mig med hänsyn till föreliggande omständigheter — vilka i avseende å Forssgrens och hans familjs ekonomiska belägenhet måste anses vara synnerligen ömmande — starka billighetsskäl tala för att staten här träder hjälpande emellan. På grund härav och då, såsom av utredningen i ärendet framgår, riksdagen i två tidigare fall av likartad beskaffenhet beviljat pension eller därmed jämförligt understöd, vill jag för min del förorda, att framställning göres till riksdagen om beredande av pension åt Forssgren. Det må till stöd för en dylik framställning även framhållas, att Forssgren under den tid, han innehaft ordinarie statstjänst, erlagt avgifter för egen pensionering, vilka avgifter han ej har möjlighet att återfå.

— —

Däremot har jag ej funnit tillräckliga skäl föreligga för att, på sätt statskontoret ifrågasatt, tillstyrka understöd retroaktivt för tiden före år 1927.

Vad slutligen angår den av statskontoret berörda frågan om åtgärd för det ifrågasatta understödets undandragande från utmätning för gäld, lärer en sådan åtgärd i detta fall näppeligen kunna ifrågakomma.»

Beträffande utredningen i övrigt får utskottet hänvisa till propositionen.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft en inom andra kammaren i anledning av propositionen väckt motion nr 317, vari herr *Dahlén* hemställt, »att riksdagen måtte besluta, 1) att till f. d. länsnotarien Edvard Oskar Ferdinand Forssgren må från och med den 1 januari 1927 under hans återstående livstid från allmänna indragningsstaten utgå en årlig livränta av 3,000 kronor, 2) att till Forssgren därutöver utbetalas en engångsersättning av 6,000 kronor att utgå av medel från allmänna indragningsstaten.» *Motion II: 317.*

I motiveringen till detta yrkande har bland annat framhållits, att samma billighetsskäl, som i propositionen åberopats till stöd för förslaget om årlig pension åt Forssgren, syntes tala för beviljandet av en engångsersättning samt att det av statskontoret framställda förslaget om ett retroaktivt understöd av 6,000 kronor därför borde bifallas, detta dock under den förutsättningen, att en form kunde finnas, som omöjliggjorde medlens tagande i mät för ogulden skuld.

Beträffande motiveringen i övrigt hänvisar utskottet till motionen.

Utskottet.

Med hänsyn till de särskilda förhållanden, som i detta fall föreligga, har utskottet ansett sig böra biträda förslaget om beredande åt Forssgren av en pension från och med ingången av innevarande år. Beträffande pensionsbeloppet vill utskottet ansluta sig till Kungl. Maj:ts framställning.

Vad angår det av statskontoret framförda och i motionen upptagna förslaget om beviljande åt Forssgren av en engångsersättning, har utskottet ansett det böra beaktas att — såsom departementschefen ock framhållit — Forssgren, därest hans sinnessjukdom redan år 1923 varit känd, icke skulle hava erhållit avsked utan i stället hava beviljats tjänstledighet under viss tid med sjukavlöning och därefter erhållit avsked med sjukpension. Med hänsyn härtill har utskottet funnit skäl föreligga att i enlighet med vad statskontoret ifrågasatt tillstyrka ett engångsunderstöd av 6,000 kronor, att utgå från allmänna indragningsstaten.

På grund av det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande proposition och berörda motion II: 317, må medgiva,

dels att till f. d. länsnotarien Edvard Oskar Ferdinand Forssgren må från och med den 1 januari 1927 under hans återstående livstid från allmänna indragningsstaten utgå en årlig pension av 3,000 kronor;

dels ock att till Forssgren må från allmänna indragningsstaten utbetalas ett understöd en gång för alla till belopp av 6,000 kronor.

91:o.

Ang. årligt understöd åt f. polismannen L. J. Holmqvist.

I en inom andra kammaren av herr *Lindley* väckt motion nr 55 har hemställts, »att riksdagen måtte bevilja förre polismannen i Ljusne *Lars Johan Holmqvist* under hans återstående livstid ett årligt understöd av 300 kronor att utgå från och med 1 mars 1927.»

Beträffande de skäl, motionären åberopat till stöd för sitt förslag, får utskottet hänvisa till motionen med därvid fogade bilagor.

Av tillgängliga handlingar inhämtas, *att* Holmqvist, som är född den 8 mars 1857, sedan år 1871 haft anställning hos Ljusne-Woxna aktiebolag i Ljusne samhälle inom Söderala socken av Gävleborgs län, till en början såsom sågarbetare och sedermera under 15 år såsom sågrättare, *att* han den 18 september 1908 förordnats att tills vidare, dock utan anspråk på ersättning av allmänna medel, som extra polisman med fjärdingsmans befogenhet och skydd biträda kronobetjäningen vid allmänna ordningens upprätthållande inom Ljusne och Ala brukssamhällen i nyssnämnda socken, *samt att* Holmqvist sedermera kvarstått i nämnda polismansbefattning intill den 1 juli 1926, då han blivit försatt ur tjänstgöring i samband med att lagen den 6 juni 1925 om polisväsendet i riket enligt länsstyrelsens beslut kommit i tillämpning beträffande Söderala kommun. Avlöningen till Holmqvist såsom extra polisman har intill ingången av år 1919 bestritts av Ljusne-Woxna aktiebolag samt Bergvik och Ala nya aktiebolag, dock från och med år 1914 med ett bidrag av 500 kronor utav allmänna medel. Från och med den 1 januari 1919 har Holmqvists avlöning utgått med 2,800 kronor årligen, varav hälften bestritts av nämnda bolag och hälften av statsmedel.

Sedan Ljusne-Woxna aktiebolag hos länsstyrelsen i Gävleborgs län framställt förfrågan, huruvida Holmqvist vid avgång ur tjänst kunde påräkna pension eller liknande underhåll, vartill bolaget vore villigt att lämna bidrag, hemställde *länsstyrelsen* i skrivelse till Kungl. Maj:t den 9 november 1926, att Holmqvist måtte beredas den pension, som kunde befinnas möjlig. Över denna framställning avgav *statskontoret* den 16 november 1926 utlåtande och anförde därvid följande:

Enligt statskontorets mening skulle Holmqvists anställning såsom extra polisman med avlöningsbidrag av statsmedel hava kunnat motivera framställning till riksdagen om statsbidrag jämväl till hans pensionering, därest icke den tid, varunder han för befattningen uppburit avlöning av statsmedel, varit väl kort. Statsmedel hade nämligen ingått i Holmqvists avlöning allenast från och med år 1919, och även om, såsom handlingarna syntes utvisa, Holmqvist skulle hava åtnjutit något mindre statsbidrag till sin avlöning även under någon tid före nyssnämnda år, syntes detta förhållande dock knappast innebära tillräckliga skäl för hänvändelse till riksdagen om pension åt honom. Statskontoret finge därför hemställa, att ansökningen icke måtte till någon Kungl. Maj:ts åtgärd föranleda.

Genom beslut den 3 december 1926 fann Kungl. Maj:t den gjorda framställningen icke föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd

Utskottet.

Av utredningen framgår, att Holmqvist under en tid av icke fullt 18 år bestritt extra polismansbefattning inom Söderala socken samt att staten endast under senare delen av denna tid bidragit till avlöningen vid ifrågavarande befattning. Under sådana förhållanden finner utskottet, som ansluter sig till statskontorets uppfattning, det vara betänkligt att av statsmedel bereda pension eller därmed jämförligt understöd åt Holmqvist. Då han emellertid under en lång följd av år innehaft anställning hos Ljusne-Woxna aktiebolag samt Bergvik och Ala nya aktiebolag, synes det ankomma på nämnda bolag att bevilja pension åt honom.

På grund av det anförda får utskottet hemställa,

att förevarande motion II: 55 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

92:o.

Ang. förhöjd pension åt f. d. landsfiskalen A. J. Holmqvist.

I en inom andra kammaren väckt motion nr 61 har herr *Smedh* hemställt, att riksdagen ville besluta, »att förre landsfiskalen *Anders Johan Holmqvist* i Mora må för erhållande av hel pension få tillgodoräkna viss tid, varunder han uppehållit befattningen såsom polisuppsyningsman och åklagare i Mora socken, ävensom att sådan pension måtte tillerkännas honom räknat från avskedstagandet».

Beträffande motiveringen för yrkandet hänvisar utskottet till motionen med därvid fogade bilagor.

Av tillgängliga handlingar inhämtas, att Holmqvist, som är född den 13 augusti 1858 och alltså den 13 augusti 1923 uppnått den i 5 § i lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänstinnehavares rätt till pension för landsfiskal stadgade pensionsåldern 65 år, jämlikt tillstånd av länsstyrelsen i Kopparbergs län kvarstått i tjänsten till den 1 december 1924. Genom statskontorets beslut den 9 oktober 1924 och den 19 mars 1925 har Holmqvist förklarats berättigad att från och med tiden för avgången från ifrågavarande tjänst eller den 1 december 1924 under sin återstående livstid åtnjuta avkortad pension med $^{28}/_{35}$-delar av pensionsunderlaget eller tillhopa 2,240 kronor om året, att utgå enligt bestämmelserna i ovan åberopade lag den 11 oktober 1907.

Enligt av Holmqvist uppgjord bestyrkt tjänsteförteckning hade Holmqvist vid avskedstagandet innehaft följande allmänna tjänster, nämligen:

1:o) militärtjänst som stamanställd vid Svea artilleriregemente från den 4 oktober 1880 till den 25 april 1882 eller 1 år 6 månader och 22 dagar;

2:o) vid statens järnvägars trafikavdelning från den 24 april 1882 till den 10 februari 1885, eller 2 år 9 månader och 17 dagar;

3:o) vid Stockholms stads poliskår från den 13 februari 1885 till den 1 maj 1894, eller 9 år 2 månader och 17 dagar;

4:o) polisuppsyningsman med åklagarrätt inom Mora socken från den 1 maj 1894 till den 1 januari 1902 eller 7 år och 8 månader;

5:o) tillförordnad kronolänsman i Mora distrikt genom särskilda förordnanden sammanlagt 1 år och 4 månader;

6:o) ordinarie länsmanstjänst från den 1 januari 1902 till den 1 januari 1918 och därefter landsfiskalstjänst till den 1 december 1924 eller 22 år och 11 månader.

Holmqvists sammanlagda tjänstetid i allmän tjänst uppgick sålunda vid avskedstagandet till 45 år, 5 månader och 26 dagar. Efter denna tid har Holmqvist, enligt vad i motionen uppgivits, på grund av särskilda förordnanden varit tillförordnad landsfiskal under år 1925 sammanlagt 1 månad och 9 dagar.

Holmqvist har vid särskilda tillfällen hos Kungl. Maj:t gjort framställning om erhållande av höjd pension. Senast anhöll han i en den 12 augusti 1926 dagtecknad ansökning dels att Kungl. Maj:t måtte medgiva honom rätt att för erhållande av oavkortad pension få tillgodoräkna den tid av 6 år 4 månader, under vilken han uppehållit befattningen som uppsyningsman och åklagare i Mora socken, dels ock att den oavkortade pensionen måtte tillerkännas honom retroaktivt från avskedstagandet den 1 december 1924.

Över nämnda ansökning, som tillstyrktes av länsstyrelsen, avgav *statskontoret* den 24 augusti 1926 utlåtande och anförde därvid följande:

»Såsom framgår av statskontorets den 21 mars 1925 avgivna utlåtande angående sökandens då föreliggande framställning om erhållande av förhöjd pension, är sökanden enligt statskontorets beslut den 9 oktober 1924 och den 19 mars 1925 i åtnjutande av avkortad pension, motsvarande $^{28}/_{35}$ av pensionsunderlaget 2,800 kronor, eller alltså till belopp av 2,240 kronor årligen, räknat från och med den 1 december 1924. Denna pension ökas dels med pensionstillägg enligt kungörelsen den 15 juni 1922 (nr 360) och dels med pensionsförhöjningar enligt kungörelsen den 18 juni 1925 (nr 280), så att sökandens pensionsförmån numera uppgår — oberäknat därå belöpande dyrtidstillägg — till 2,676 kronor för år räknat. Om han innehaft för hel pension erforderligt antal av 35 tjänstår, skulle pensionen hava utgjort 2,800 kronor, vartill kommit pensionsförhöjningar enligt sistnämnda kungörelse med 500 kronor, så att pensionsförmånen i sin helhet, oberäknat dyrtidstillägg, skulle hava uppgått till 3,300 kronor årligen.

Sökanden har nu gjort förnyad framställning om erhållande av hel pension och såsom stöd härför åberopat den tid, varunder han i Mora kommun varit anställd såsom polisuppsyningsman med åklagarrätt. Sedan statskontoret avgav sitt förenämnda utlåtande och därvid avstyrkte bifall till en liknande framställning av sökanden, har frågan om tillgodoräknande av utomstatlig verksamhet såsom tjänstår för pension i statstjänst kommit i ett i viss mån annat läge. I propositionen nr 153 till 1925 års riksdag framlades förslag till civil tjänstepensionslag, och i detta lagförslag upptogs beträffande tjänstårsberäkning för pension en bestämmelse (18 § 3 mom.), enligt vilken tjänsteman skulle, efter prövning av Konungen i varje särskilt fall, kunna förklaras berättigad att få såsom tjänstår för pension tillgodoräkna intill $^{2}/_{3}$ av den tid, han utom statens tjänst utfört sådant arbete av

direkt allmännyttig beskaffenhet, som kunde anses hava varit till särskilt gagn för hans arbete i statstjänst; och i sammanhang därmed föreslogs i propositionen nr 155/1925, att i kommunikationsverkens tjänstepensionslag skulle införas ett dylikt stadgande dock med den ändrade formulering, som betingades av det vid kommunikationsverken gällande systemet med pensions beräkning efter tjänstår och avgiftsår. Beträffande det i propositionen nr 153 framlagda lagförslaget stannade riksdagens kamrar i olika beslut, vadan frågan om ny civil tjänstepensionslag för den riksdagen förföll; och har frågan om ny sådan lag därefter icke blivit riksdagens prövning underställd. Däremot blev berörda i propositionen nr 155 framlagda förslag av riksdagen godkänt; och enligt lagen den 18 juni 1925 (nr 215) har 20 § i kommunikationsverkens pensionslag erhållit sådan ändrad lydelse, från och med den 1 juli 1925, att tjänsteman må efter prövning av Konungen kunna förklaras berättigad att få såsom tjänstår för erhållande av tjänstepension tillgodoräkna helt eller delvis den tid, han utom statens tjänst må hava utfört sådant arbete av direkt allmännyttig beskaffenhet, som kan anses hava varit till särskilt gagn för hans arbete i statstjänst.

I detta sammanhang tillåter sig statskontoret erinra därom, att 1926 års riksdag bifallit ett i propositionen nr 149 framlagt förslag om fyllnadspension åt kansliskrivaren i jordbruksdepartementet Kristina Maria Bengtson, vilken före sin anställning i statstjänst under flera år tjänstgjort såsom skrivbiträde å domsagokansli.

Beträffande kansliskrivaren Bengtson är emellertid att märka, att hon avgick med pension först efter det att förberörda lagändring genomförts samt att densamma, ehuru den icke är direkt tillämplig å andra än kommunikationsverkens tjänstemän, dock ansetts böra analogivis kunna med riksdagens medgivande komma i tillämpning i fråga om hennes pensionförmån. Sökanden Holmqvist däremot har lämnat tjänsten redan med utgången av november 1924; och det förefaller statskontoret vara med hänsyn till konsekvenserna betänkligt att utsträcka tillämpningen av omförmälda nya princip för tjänstårsberäkningen till fall, *där avgång från tjänsten ägt rum redan innan ett sådant tillgodoräknande av tjänstår för pension fått uttryck i lagstiftningen.*

Därest emellertid omständigheterna i förevarande fall anses böra föranleda till beredande av tilläggspension åt Holmqvist, torde böra uppmärksammas, att, då för hel pension åt landsfiskal erfordras 35 tjänstår samt Holmqvist vid avgången ur tjänst kunde räkna 28 år 2 månader 9 dagar i statstjänst, en tid av 6 år 9 månader 21 dagar alltså fattades i de föreskrivna 35 åren; att hans tjänstetid såsom polisuppsyningsman varit 7 år 8 månader; att därav emellertid 1 år 23 dagar, då han på förordnande uppehållit länsmansbefattning, redan räknats honom till godo; att den tid, som i förevarande avseende kan komma i betraktande, alltså utgör allenast 6 år 7 månader 7 dagar och således, även om denna tid skulle i sin helhet tillgodoräknas honom såsom tjänstår för pension, icke förslår till mer än att uppbringa pensionen till belopp, motsvarande $^{31}/_{35}$ av pensionsunderlaget, 2,800 kronor, eller alltså till 2,720 kronor; samt att, om endast $^{2}/_{3}$ av berörda 6 år 7 månader 7 dagar skulle, i enlighet med det förslag, som statskontoret framställde i fråga om kansliskrivaren Bengtson, tillgodoräknas såsom tjänstår för pension, Holmqvists pension skulle komma att motsvara endast $^{32}/_{35}$ av pensionsunderlaget och alltså uppgå till 2,560 kronor.»

Genom beslut den 23 september 1926 fann Kungl. Maj:t den gjorda ansökningen icke föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Utskottet. Utskottet delar den av statskontoret uttalade uppfattningen, att det med hänsyn till konsekvenserna synes vara betänkligt att i förevarande fall medgiva tilläggspension, grundad på tillgodoräknande av tjänstår utom statens tjänst. På grund härav och då, på sätt av utredningen i ärendet framgår, Holmqvist till följd av riksdagens åren 1922 och 1925 fattade beslut om pensionstillägg och pensionsreglering erhållit avsevärda förhöjningar av den honom enligt pensionslagen tillkommande pensionen, har utskottet ansett sig ej böra tillstyrka vidtagande av åtgärd i motionens syfte.

På grund av det anförda hemställer utskottet,

att förevarande motion II : 61 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

IV. Ang. kommunikationsdepartementet.

93:o.

Ang. pension åt förre järnvägsarbetaren J. D. Johansson.

I en till riksdagen avlåten, den 18 februari 1927 dagtecknad proposition nr 118 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att förre järnvägsarbetaren *Johan Daniel Johansson* må från och med den 1 januari 1927 under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 852 kronor.

Av handlingarna i ärendet framgår, att Johansson åren 1886—1901 samt 1912 under en sammanlagd tid av omkring 13 år arbetat vid järnvägsanläggningar inom Norrbottens län, till en början vid den av enskild företagare begynta, sedermera av staten fortsatta banbyggnaden Luleå—Gällivare samt därefter vid ett flertal andra linjesträckningar, dels med brobyggnader, rälsläggning och övriga linjearbeten, dels med grundläggnings- m. fl. arbeten å järnvägsstationer. Vidare har han under åren 1901—1911 och 1913—1914 samt 1920—1921 varit anställd vid fästningsbyggnaden i Boden ävensom vid andra byggnadsarbeten å nämnda plats för försvarsväsendets räkning. Inberäknat de tider av sammanlagt omkring 1 år och 3 månader, som Johansson därvid på grund av för arbetets utförande ogynnsamma väderleksförhållanden eller tillfällig arbetsbrist varit permitterad, uppgår tiden för hans arbete vid försvarsanstalterna i Boden till sammanlagt 13 år och 7 månader. Slutligen har Johansson under omkring 4 månader år 1915 arbetat i domänverkets tjänst inom Bodens revir. Johanssons sammanlagda arbetstid i statens tjänst skulle alltså hava uppgått till nära 27 år.

Fattigvårdsstyrelsens i Boden ordförande har intygat att Johansson, som är född år 1859 och alltså nu omkring 68 år gammal, är fullständigt medellös samt på grund av nedsatt synförmåga varit oförmögen till arbete

och sedan den 24 februari 1924 dels tilldelats fattigunderstöd till sitt uppehälle, dels erhållit sjukhusvård för ögonsjukdom.

Beträffande utredningen i övrigt får utskottet hänvisa till propositionen.

Utskottet.

Utskottet, som anser skäl föreligga för beredande av pension åt Johansson, har funnit sig böra biträda vad Kungl. Maj:t i sådant hänseende föreslagit.

Utskottet får sålunda hemställa,

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition må av riksdagen bifallas.

94:o.

Ang. pension åt arbetaren E. J. Sandling.

I en inom andra kammaren av herr *Hage* väckt motion nr 51 har hemställts, »att riksdagen måtte besluta bevilja arbetaren *Erik Johan Sandling* i Unbyn en mindre pension, som med hänsyn till vederbörande anställningstid m. m. kan anses lämplig.»

I fråga om motiveringen för ifrågavarande yrkande får utskottet hänvisa till motionen.

Av tillgängliga handlingar framgår, att Sandling, som är född den 11 februari 1866, haft anställning dels under åren 1894—1901 såsom förman vid vissa järnvägsbyggnadsarbeten m. m. för statens järnvägars räkning sammanlagt omkring 7 år 9 månader, dels under åren 1902—1908 såsom fortifikationsarbetare vid Bodens fästningsbyggnad tillhopa 4 år 7 månader 9 dagar. Av handlingarna synes vidare framgå, att Sandling åren 1887—1891, 1911 samt 1913—1917 under ej närmare angivna tider haft anställning hos personer, vilka i egenskap av entreprenörer utfört arbeten dels vid den av enskild företagare påbörjade, sedermera för statens räkning fullbordade Gällivarebanan, dels ock vid byggnadsarbeten för försvarsväsendets räkning. Därjämte har upplysts, att Sandling under åren 1892 och 1893 varit sysselsatt med arbeten vid statens järnvägsbyggnader; huruvida han under denna tid haft statsanställning eller varit i tjänst hos entreprenör framgår ej av handlingarna.

Av handlingarna utvisas vidare, att Sandling under år 1907 vid arbete med kasernbyggnad i Boden ådragit sig en skada i ena axeln, vilken skada (»läkt benbrott») enligt läkarbetyg av den 20 november 1926 föranlett minskad kraft i höger arm.

Beträffande Sandlings ekonomiska förhållanden är av vederbörande kommunalnämndsordförande upplyst bland annat, att Sandling äger hemmanet Unbyn nr 11 9/128 mantal i Unbyn, Överluleå socken av Norrbottens län jämte för huset nödiga lösören, samt att hemmanet är taxerat till 10,500 kronor och enligt Sandlings uppgift graveras av skuld till ett belopp av 3,550 kronor.

Utskottet.

Såvitt av handlingarna utvisas, uppgår Sandlings styrkta anställningstid i statens tjänst endast till omkring 12 $^1/_2$ år, och han synes efter år 1908, då han allenast uppnått 42 års ålder, icke hava varit i statstjänst. Under sådana förhållanden och då i övrigt icke påvisats omständigheter av beskaffenhet att böra föranleda till beviljande av pension eller därmed jämförligt understöd åt Sandling, har utskottet ansett sig böra avstyrka bifall till förevarande motion.

Utskottet får sålunda hemställa,

att förevarande motion II: 51 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

95:o.

Ang. årligt understöd eller pension åt arbetaren G. Löfgren.

I en inom andra kammaren av herr *Hage* väckt motion nr 52 har hemställts, »att riksdagen måtte besluta bevilja arbetaren *Gustaf Löfgren* i Porjus ett årligt understöd eller pension med belopp, som kan anses skäligt med hänsyn till storleken av de pensionsbelopp, som bruka tillerkännas arbetare vid statens järnvägsanläggningar m. m.»

Enligt utskottet tillhandakommet meddelande har bemälde Löfgren numera avlidit. I följd härav påkallar den väckta motionen icke någon riksdagens åtgärd; vilket utskottet härigenom velat för riksdagen

anmäla.

96:o.

Ang. pension åt f. eldaren och banarbetaren A. G. Håkansson.

Uti en i andra kammaren under nr 233 väckt motion har herr *Bäcklund* hemställt, »att riksdagen måtte medgiva, att förre eldaren och banarbetaren *Anders Gustav Håkansson* må från och med den 1 januari 1927 åtnjuta årligt understöd med 852 kronor.»

I fråga om den till stöd för yrkandet anförda motiveringen tillåter sig utskottet att hänvisa till motionen.

Av tillgängliga handlingar inhämtas, att Håkansson, som är född den 26 mars 1854 och sålunda uppnått 73 års ålder, under åren 1872—1873, 1887—1913 samt 1915—1916 haft anställning dels såsom arbetare vid Karlsborgs fästningsbyggnad, dels som banarbetare vid statens järnvägar, dels såsom eldare samt vedsågare vid infanteriets skolor vid Karlsborg, dels ock såsom arbetare vid ammunitionsfabrikens avdelning å Karlsborg med en sammanlagd effektiv anställningstid av omkring 20 år. Håkansson har uppgivit, att hans anställning såsom banarbetare omfattat längre tid än vad som styrkts, men då, enligt vad gjorda efterforskningar visat, dagsverkslistorna

för avsedda år förkommit, har riktigheten av berörda uppgift ej kunnat kontrolleras.

Håkanssons arbetsförmåga är enligt läkarbetyg i mycket hög grad nedsatt. Beträffande hans ekonomiska förhållanden är vitsordat, att han är ägare till en lägenhet, taxerad till 1,000 kronors värde, men i övrigt saknar tillgångar.

Utskottet.

Enligt utskottets mening föreligga i det här avsedda fallet liknande skäl för beredande av pension eller därmed jämförligt understöd som de, vilka åberopats uti det under punkten 93:o här ovan behandlade ärendet. Håkansson har visserligen, såvitt handlingarna utvisa, icke innehaft statsanställning sedan år 1916, men då han nämnda år uppnått en ålder av 62 år, har utskottet funnit sagda förhållande icke böra utgöra hinder för beviljande av underhåll. Vid bestämmande av underhållsbeloppet torde man böra utgå från samma grunder, som kommit till användning i nyssnämnda fall. Med hänsyn till Håkanssons styrkta anställningstid lärer emellertid beloppet böra begränsas till 792 kronor, att anvisas från allmänna indragningsstaten och utgå från och med den 1 januari 1927.

På grund av det anförda och då utskottet anser underhållsförmånen i detta fall böra benämnas pension, hemställer utskottet,

att riksdagen i anledning av förevarande motion II:233, må medgiva, att förre banarbetaren Anders Gustav Håkansson må från och med den 1 januari 1927 under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 792 kronor.

V. Ang. ecklesiastikdepartementet.

97:o.

Ang. pension åt föreståndaren för arkivdepån i Visby O. V. Wennersten.

I en till riksdagen avlåten, den 18 februari 1927 dagtecknad proposition nr 125 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för samma dag, i punkten 1:o föreslagit riksdagen medgiva, att föreståndaren för arkivdepån i Visby, filosofie licentiaten *O. V. Wennersten* må från och med månaden näst efter den, vari avgång från befattningen äger rum, under sin återstående livstid uppbära å allmänna indragningsstaten en årlig pension till belopp av 1,404 kronor.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 3 november 1926 har *riksarkivet* — med förmälan att riksarkivet samma dag, med hänsyn till ett skrivelsen i avskrift bilagt sjukbetyg beslutit, bland annat, att förordnandet för Wennersten att vara föreståndare för arkivdepån i Visby icke skulle ut-

sträckas över den 30 juni 1927 — hemställt, att Kungl. Maj:t täcktes av riksdagen utverka pension åt Wennersten till det högsta belopp, som i ett sådant fall kunde komma i fråga. Till stöd för denna sin framställning har riksarkivet anfört bland annat följande:

Wennersten anställdes som föreståndare för arkivdepån i Visby den 18 februari 1905 och har sålunda tjänstgjort under en tid av snart 22 år. Då han utnämndes till föreståndarbefattningen, hade han redan förvärvat anseende som kännare av Gotlands fornminnen och kulturförhållanden. Sedermera brötos emellertid Wennerstens krafter genom den sjukdom, som nu vitsordats göra honom oförmögen att fortfarande sköta sin befattning.

I betraktande av Wennerstens verksamhet för utforskandet och bevarandet av Gotlands fornminnen och av den långa tid, varunder han varit i statens tjänst anställd, synes billigheten kräva, att han ej lämnas utan understöd, då han nu på grund av styrkt sjukdom nödgas träda tillbaka från sin befattning.

Statskontoret, som tillstyrkt beviljande av pension åt Wennersten, har på anförda skäl föreslagit ett pensionsbelopp av 1,404 kronor.

Beträffande utredningen i övrigt får utskottet hänvisa till propositionen.

Motion II: 176.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft en inom andra kammaren väckt motion nr 176, däri herrar *Almquist* och *Svedman* hemställt, »att riksdagen måtte anvisa ett belopp av 1,404 kronor att utgå såsom årlig pension åt fil. lic. O. V. Wennersten från den dag, då han nedlägger sin befattning såsom föreståndare för arkivdepån i Visby.»

I fråga om motiveringen för detta yrkande hänvisar utskottet till motionen.

Utskottet.

Även utskottet anser skäl föreligga att åt Wennersten bereda pension vid hans avgång ur tjänst. I fråga om pensionsbeloppet överensstämmer Kungl. Maj:ts förslag med vad i motionen yrkats; och har utskottet för sin del icke haft anledning till erinran mot det sålunda begärda beloppet, 1,404 kronor årligen.

Utskottet får sålunda hemställa,

att riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande framställning och i anledning av berörda motion II: 176, må medgiva, att föreståndaren för arkivdepån i Visby, filosofie licentiaten O. V. Wennersten, må från och med månaden näst efter den, vari avgång från befattningen äger rum, under sin återstående livstid uppbära å allmänna indragningsstaten en årlig pension till belopp av 1,404 kronor.

98:o.

Beträffande Kungl. Maj:ts i punkten 2:o av samma proposition gjorda framställning rörande pension åt f. d. professorn E. J. G. Holms änka Fredrika Olivia Holm yttrar sig utskottet i annat sammanhang (utlåtande nr 38, punkt 43); vilket utskottet härmed velat för riksdagen

anmäla.

99:o.

Ang. ökad pension åt professorn J. E. Lehmann.

Uti punkten 3:o av förevarande proposition nr 125 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att professorn vid universitetet i Lund *J. E. Lehmann* må från och med månaden näst efter den, under vilken han efter uppnådda 65 år erhåller avsked från sin professorsbefattning, å allmänna indragningsstaten åtnjuta sådan fyllnad i den honom enligt lagen angående civila tjänstinnehavares rätt till pension den 11 oktober 1907 tillkommande pension, att denna jämte fyllnadsbeloppet uppgår till 7,500 kronor.

Av utredningen i ärendet framgår huvudsakligen följande.

Genom fullmakt den 5 december 1913 utnämnde och förordnade Kungl. Maj:t f. d. professorn vid universitetet i Berlin, teologie och filosofie doktorn Johannes Edvard Lehmann att vid universitetet i Lund vara professor i teologisk encyklopedi och teologiska prenotioner, med rätt för Lehmann att åtnjuta den lön och de övriga förmåner, som enligt stat och författning åtföljde denna beställning.

Därefter hemställde det större konsistoriet vid universitetet i Lund, på begäran av därvarande teologiska fakultet, om utverkande av rätt för Lehmann, bland annat, att tillgodoräkna sig för pension den tid, han varit akademisk lärare vid universiteten i Köpenhamn och Berlin.

Sedan yttranden över nämnda framställning avgivits av kanslern för rikets universitet och statskontoret, fann Kungl. Maj:t genom beslut den 30 oktober 1914 densamma icke föranleda någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd.

Vid 1915 års riksdag väcktes därefter en motion (I: 8), däri hemställdes, att riksdagen ville bevilja Lehmann rättighet att, därest han kvarstode i sin tjänst intill fyllda 65 levnadsår, vid sin avgång uppbära en pension av 5,600 kronor per år, d. v. s. dåvarande högsta pension för universitetsprofessor.

Sedan yttranden över motionen avgivits av teologiska fakulteten i Lund och statskontoret, anförde bankoutskottet (punkt 13:o i utlåtande nr 20) bland annat följande:

Ehuru enligt utskottets mening en dylik framställning bort i vanlig ordning göras till föremål för utredning av vederbörande myndigheter, ansåge

sig likväl utskottet med hänsyn till de säregna omständigheter, som i detta fall föreläge, böra tillstyrka, att professorn Lehmann redan då tillförsäkrades rättighet att vid sin avgång från tjänsten komma i åtnjutande av den föreslagna pensionen.

Beträffande sättet för dennas utgående erinrades, att med tillämpning av lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänstinnehavares rätt till pension Lehmann efter uppnådd pensionsålder vid sin avgång vore berättigad till en avkortad pension av 2,920 kronor. Det erforderliga tilläggsbeloppet eller 2,680 kronor syntes lämpligen böra anvisas å allmänna indragningsstaten.

Riksdagen beslöt medgiva, att Lehmann finge från och med månaden näst efter den, under vilken han efter uppnådda 65 år erhölle avsked från sin professorsbefattning, å allmänna indragningsstaten åtnjuta sådan fyllnad i den honom enligt vederbörande pensionslag tillkommande pensionen, att densamma jämte fyllnadsbeloppet uppginge till 5,600 kronor.

I en till kanslern för rikets universitet ingiven framställning har nu det *större konsistoriet vid universitetet i Lund* anfört bland annat följande:

Ovanberörda motion liksom riksdagens beslut hade föranletts av det förhållandet, att Lehmann, som år 1913 utnämnts till professor vid universitetet i Lund, redan vid sin utnämning uppnått den ålder, att han vid tiden för sin avgång från ämbetet vid uppnådda 65 år icke skulle komma att innehava mera än 13 för pension beräkneliga tjänstår och att förty hans pension enligt lagen av den 11 oktober 1907 skulle komma att utgå med allenast 2,900 kronor i stället för 5,600 kronor, vilket sistnämnda belopp vid ifrågavarande tid var *högsta* pension för professor vid svenskt universitet. Riksdagens beslut hade alltså avsett att åt professorn Lehmann utan avseende på ifrågavarande kortare tjänstetid bereda full professorspension.

Sedermera hade genom beslut av 1925 års riksdag pensionsunderlaget för professor vid statsuniversiteten bestämts till 7,500 kronor. Det syntes under sådana omständigheter vara skäligt och i överensstämmelse med riksdagens beslut, att åt professor Lehmann, som den 19 augusti 1927 uppnådde 65 års ålder, bereddes pension till belopp, som numera vore för professor vid statsuniversiteten fastställt.

Konsistoriet har hemställt om sådan fyllnad i den Lehmann efter erhållet avsked från professorsbefattningen tillkommande pensionen, att densamma jämte fyllnadsbeloppet uppginge till 7,500 kronor.

Universitetskanslern har anfört, bland annat, att, efter kanslerns uppfattning, de grunder, som åberopats till stöd för 1915 års riksdags beslut i fråga om full pension åt professorn Lehmann, borde föranleda bifall till konsistoriets föreliggande förslag.

Slutligen har *statskontoret* tillstyrkt framställningen.

Departementschefen har såsom sin mening framhållit, att ett bifall till universitetets framställning allenast innebure ett konsekvent fullföljande av 1915 års riksdags beslut att bevilja professor Lehmann tilläggspension till sådant belopp, att hans pensionsförmåner skulle komma att uppgå till dåvarande högsta pension för universitetsprofessor.

Utskottet delar den av samtliga de hörda myndigheterna och av föredragande departementschefen uttalade uppfattningen, att ett bifall till det föreliggande förslaget endast är att betrakta såsom ett konsekvent fullföljande av 1915 års riksdags beslut om tilläggspension åt Lehmann med sådant belopp, att sammanlagda pensionsförmånen skulle motsvara dåvarande högsta pension för universitetsprofessor. På grund härav får utskottet hemställa, *Utskottet.*

att Kungl. Maj:ts förevarande framställning må av riksdagen bifallas.

100:o.

Över Kungl. Maj:ts under punkten 4:o av ifrågavarande proposition nr 125 gjorda framställning om pension åt vaktmästaränkan Emma Gustava Petersson, född Hansson, avgiver utskottet utlåtande i annat sammanhang (utlåtande nr 38, punkten 44); vilket utskottet här velat för riksdagen

anmäla.

101:o.

Ang. pension åt vaktmästaren hos direktionen över Stockholms stads undervisningsverk C. H. Ohrling.

Uti punkten 5:o av propositionen nr 125 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att vaktmästaren hos direktionen över Stockholms stads undervisningsverk *Carl Herman Ohrling* må från och med månaden näst efter den, under vilken han avgår från sin befattning, dock tidigast från och med den 1 juli 1927, under sin återstående livstid från allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 1,284 kronor.

Direktionen över Stockholms stads undervisningsverk har hos Kungl. Maj:t gjort framställning om beredande av pension åt Ohrling, vilken beviljats begärt avsked från sin befattning från och med den 1 juli 1927. Direktionen har därvid upplyst, att Ohrling, som är född den 19 november 1853 och innehaft vaktmästarbefattningen hos direktionen alltsedan den 1 oktober 1899, under de senare åren åtnjutit dels en årlig avlöning av 1,500 kronor för de egentliga vaktmästargöromålen och 350 kronor för renskrivning, omfattande på senare tid mer än 1,500 skrivsidor för år, dels ock ersättning för städning och rengöring med omkring 80 kronor för år. Direktionen har förklarat sig sakna medel till beviljande av pension åt Ohrling.

Av handlingarna i ärendet inhämtas vidare beträffande Ohrlings verksamhet före hans anställning hos direktionen, *att* han innehaft extra ordinarie befattning som stationskarl vid statens järnvägar under tiden den 5 maj 1874—den 31 januari 1875, *att* han varit ordinarie stationskarl

vid statens järnvägar under tiden den 1 februari 1875—den 30 november 1876, *att* han varit anställd som konduktör vid Stockholm—Västerås—Bergslagens järnväg under tiden den 1 december 1876—den 31 december 1882, *att* han varit vaktmästare vid Enköpings sjukhus under tiden den 1 januari 1883—den 1 oktober 1888, *att* han under åren 1889—1894 idkat privat verksamhet såsom handlande, samt *att* han under åren 1894—1898 vissa tider tjänstgjort såsom extra ordinarie vaktmästare i ecklesiastikdepartementet och såsom vaktmästare vid 1897 års Stockholmsutställning.

Statskontoret har i avgivet utlåtande tillstyrkt beredande av pension åt Ohrling samt på anförda skäl föreslagit ett årligt pensionsbelopp av 1,020 kronor. *Skolöverstyrelsen*, som jämväl yttrat sig i ärendet, har tillstyrkt pensionsbeloppets bestämmande till 1,284 kronor.

Beträffande utredningen i övrigt får utskottet hänvisa till statsrådsprotokollet.

Utskottet. Med hänsyn till den ställning, direktionen över Stockholms stads undervisningsverk intager i förhållande till staten, och då Ohrling under någon tid före sitt inträde i direktionens tjänst innehaft statsanställning, har utskottet icke velat motsätta sig förslaget att Ohrling skulle beredas pension av statsmedel. Vad angår pensionsbeloppet torde emellertid böra uppmärksammas, att å den ersättning, som tillkommit Ohrling från direktionen och vilken för senare år beräknats utgöra tillhopa 1,930 kronor för år, dyrtidstillägg icke utgått, medan däremot å den föreslagna pensionen skulle utgå dyrtidstillägg. Under sådana förhållanden skulle det av Kungl. Maj:t föreslagna pensionsbeloppet knappast komma att stå i rimligt förhållande till Ohrlings avlöning. Utskottet har i stället ansett pensionen böra bestämmas till det av statskontoret förordade beloppet av 1,020 kronor. Vid bifall till detta förslag skulle Ohrlings sammanlagda pensionsförmån, enligt nu gällande grunder för dyrtidstillägg, komma att uppgå till inemot 1,300 kronor för år.

På grund av det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande framställning, må medgiva, att vaktmästaren hos direktionen över Stockholms stads undervisningsverk Carl Herman Ohrling må från och med månaden näst efter den, under vilken han avgår från sin befattning, dock tidigast från och med den 1 juli 1927, under sin återstående livstid från allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 1,020 kronor.

102:o.

Ang. pension åt kokerskan Klara Sofia Westin och sömmerskan Emma Charlotta Andersson vid institutet för blinda å Tomteboda.

Under punkten 6:o av förevarande proposition nr 125 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att envar av kokerskan vid institutet för blinda å Tomteboda *Klara Sofia Westin* och sömmerskan vid samma institut *Emma Charlotta Andersson* må från och med månaden näst efter den, under vilken hon avgår från sin anställning vid institutet, dock tidigast från och med den 1 juli 1927, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension, uppgående för Klara Sofia Westin till 732 kronor och för Emma Charlotta Andersson till 876 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att kokerskan Westin, som uppnått 65 års ålder, haft anställning vid blindinstitutet omkring 21 år, samt att sömmerskan Andersson, som är född den 22 januari 1872 och på grund av sjukdom ej längre kan tillfredsställande sköta sitt arbete, haft anställning vid institutet under en tid av omkring 32 år.

Sedan direktionen över institutet gjort framställning om beredande av pension åt ifrågavarande två befattningshavare och skolöverstyrelsen tillstyrkt denna framställning, har *statskontoret* i avgivet utlåtande anfört följande:

Enligt vad handlingarna utvisa föreligga goda skäl att i nu förevarande fall bereda pension. Vad beträffar de belopp, som i sådant avseende kunna ifrågakomma, erinrar statskontoret därom, att enligt 1925 års riksdags beslut och kungl. kungörelsen den 15 januari 1926 (nr 10) vissa grunder blivit fastslagna för avpassande av pensionsbelopp åt civila löntagare vid armén och marinen, vilka blivit övertaliga till följd av den nya försvarsorganisationen; och dessa grunder synas lämpligen böra komma till tillämpning vid avpassande av pensioner även för andra till arbetarpersonal hänförliga anställningshavare än som äro i kungörelsen direkt avsedda.

På grund härav och då förslagen, som äro uppgjorda med tanke att de föreslagna beloppen skola såsom s. k. oreglerade pensioner ökas med pensionstillägg och pensionsförhöjningar, i alla händelser måste omarbetas så att pensionerna kunna behandlas såsom nyreglerade, föreslår statskontoret, att pensionerna åt kokerskan Westin och sömmerskan Andersson måtte avpassas enligt de i förenämnda kungörelse angivna grunder samt alltså bestämmas att utgöra för den förra 732 kronor (530 + 6 × 14 + 128 = efter avrundning 732) samt för den senare 876 kronor (740 [maximum] + 145 = efter avrundning 876). Pensionerna torde böra föreslås att från allmänna indragningsstaten utgå från och med månaden näst efter den, vari avgång från anställningen äger rum.

Departementschefen har biträtt statskontorets förslag.

Beträffande utredningen i övrigt får utskottet hänvisa till propositionen.

Utskottet.

I fråga om den av statskontoret i förevarande fall använda beräkningsgrunden åberopar utskottet vad under punkten 32:o i det föregående anförts rörande där avsedda motsvarande fall.

Vad angår Kungl. Maj:ts här avhandlade framställning har utskottet icke funnit anledning till annan erinran mot densamma än att pensionsbeloppet för sömmerskan Andersson synes böra, i anslutning till vad som föreslagits i vissa i detta utlåtande behandlade liknande fall, begränsas till 852 kronor.

Utskottet får sålunda hemställa,

att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande framställning, må medgiva, att envar av kokerskan vid institutet för blinda å Tomteboda Klara Sofia Westin och sömmerskan vid samma institut Emma Charlotta Andersson må från och med månaden näst efter den, under vilken hon avgår från sin anställning vid institutet, dock tidigast från och med den 1 juli 1927, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension, uppgående för Klara Sofia Westin till 732 kronor och för Emma Charlotta Andersson till 852 kronor.

103:o.

Beträffande Kungl. Maj:ts uti punkten 7:o av förevarande proposition gjorda framställning angående familjepension åt lektorn K. O. N. Troëngs änka och barn har utskottet redan under punkten 2:o i det föregående yttrat sig; varom utskottet här velat

erinra.

104:o.

Ang. pensioner åt en överlärare och två lärarinnor vid tekniska skolan i Stockholm.

Under punkten 8:o av propositionen nr 125 föreslår Kungl. Maj:t riksdagen medgiva, att en var av överläraren vid tekniska skolan i Stockholm *Carl Axel Eugen Kjellin* samt lärarinnorna vid samma skola *Anna Ulrika Wall, född Westfeldt,* och *Hilda Gabriella Josefina Waldenström* må från och med månaden näst efter den, varunder vederbörande befattningshavare entledigas från sin tjänst vid skolan, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension, Kjellin med 1,980 kronor, Anna Ulrika Wall med 804 kronor och Hilda Gabriella Josefina Waldenström med 1,584 kronor.

Kjellin är född den 10 januari 1862, Anna Ulrika Wall den 16 november 1856 och Hilda Gabriella Josefina Waldenström den 12 maj 1863.

Av handlingarna i ärendet inhämtas vidare följande:

Kjellin har alltsedan höstterminen 1898 med utmärkta vitsord tjänstgjort vid tekniska skolan, från och med höstterminen 1899 som biträdande lärare i figurteckning vid högre konstindustriella skolan samt från och med höstterminen 1912 som överlärare i samma ämne vid aftonskolan och skolan för kvinnliga lärjungar. Vid sin tilltänkta avgång från lärarbefattningarna efter utgången av läsåret 1926—1927 kommer han att hava uppnått 65 levnads- och 29 tjänstår. Hans tjänstgöring omfattar 16 timmar i veckan med en avlöning sedan år 1920 av 2,631 kronor för år, frånsett dyrtidstillägg.

Anna Ulrika Wall har alltsedan höstterminen 1898 med utmärkta vitsord tjänstgjort såsom lärarinna vid tekniska skolans högre konstindustriella avdelning i mönsterritning med tillämpningar, i vilka läroämnen någon överlärarbefattning icke varit upprättad. Vid sin tilltänkta avgång från lärarbefattningen efter utgången av läsåret 1926—1927 kommer hon att hava uppnått 70 levnads- och 29 tjänstår. Hennes tjänstgöring omfattar 5 timmar i veckan med avlöning sedan år 1920 av 774 kronor för år, frånsett dyrtidstillägg.

Hilda Gabriella Josefina Waldenström har alltsedan år 1891 med utmärkta vitsord tjänstgjort vid tekniska skolan, sedan år 1892 som lärarinna i frihandsteckning och textning i skolans avdelning för kvinnliga lärjungar och sedan år 1896 som lärarinna i geometrisk konstruktionsritning i samma skolavdelning, och sålunda uppnått 63 levnads- och 35 tjänstår. Hennes tjänstgöring omfattar 22 timmar i veckan med en avlöning sedan år 1920 av 1,953 kronor för år, frånsett dyrtidstillägg.

Skolöverstyrelsen har avgivit särskilda utlåtanden över gjorda ansökningar om pension åt ifrågavarande befattningshavare.

Skolöverstyrelsen erinrar därom, att befattningshavare vid tekniska skolan i Stockholm visserligen icke äro berättigade att erhålla pension men att riksdagen på grund av Kungl. Maj:ts framställningar i flera föregående fall beviljat pension åt lärare och andra befattningshavare vid nämnda skola, varvid pensionernas belopp i regel beräknats efter samma grunder, som genom civila pensionslagen äro fastställda med avseende å ordinarie innehavare av civil tjänst. Överstyrelsen tillstyrker därför en likartad behandling av de nu föreliggande framställningarna. För erhållande av full pension bör enligt överstyrelsens mening, såsom för ordinarie lärare vid tekniska fackskolor och tekniska gymnasier fordras 30 tjänstår.

Överstyrelsen finner således de ifrågasatta pensionerna böra uppgå till följande belopp, nämligen för Kjellin ($^{29}/_{30} \cdot {}^{2}/_{3} \cdot 2{,}631 =$) 1,695 kronor 53 öre eller, avrundat, 1,690 kronor, för Anna Ulrika Wall ($^{29}/_{30} \cdot {}^{2}/_{3} \cdot 774 =$ 498 kronor 80 öre eller, avrundat, 500 kronor samt för Hilda Gabriella Josefina Waldenström ($^{2}/_{5} \cdot 1{,}953 =$) 1,302 kronor eller, avrundat, 1,300 kronor. Härtill böra komma dyrtidstillägg enligt grunder, som äro eller varda fastställda.

Statskontoret har anfört följande:

Åberopande vad skolöverstyrelsen anfört ävensom den utredning rörande lärarpersonalens vid tekniska skolan i Stockholm ställning i pensionshänseende, som av statskontoret framlagts i underdånigt utlåtande den 14 april 1924, får statskontoret framhålla, att goda skäl synas föreligga för beredande av pension åt nu ifrågavarande tre befattningshavare vid skolan; och har

statskontoret icke annat att erinra beträffande skolöverstyrelsens förslag än att de föreslagna pensionerna, respektive 1,690 kronor, 500 kronor och 1,300 kronor, uppenbarligen måste jämställas med s. k. oreglerade pensioner, men att pensionsförslag, som numera föreläggas riksdagen, synas böra innefatta pensionsbelopp, vilka kunna behandlas enligt de föreskrifter, som gälla beträffande s. k. nyreglerade pensioner. På grund härav och med iakttagande av någon reduktion av pensionsbeloppen med hänsyn därtill, att några avgifter för egen pensionering icke erlagts, vill statskontoret för sin del föreslå pensionsbelopp av respektive 1,980 kronor för Kjellin, 804 kronor för Anna Ulrika Wall och 1,584 kronor för Hilda Gabriella Josefina Waldenström.

Beträffande utredningen i övrigt hänvisar utskottet till propositionen.

Utskottet. Med hänsyn till riksdagens tidigare beslut i fråga om pensionering av personal vid tekniska skolan i Stockholm har utskottet ansett sig böra tillstyrka, att pension beviljas jämväl nu ifrågavarande befattningshavare. Vad angår lärarinnan Anna Ulrika Wall har utskottet visserligen härvidlag hyst stor tvekan, enär hennes tjänstgöring endast omfattat 5 timmar i veckan, men i betraktande av att hon under 29 år innehaft fast anställning vid skolan har utskottet icke velat motsätta sig att en mindre pension beredes henne.

Vad angår storleken av ifrågavarande pensioner innebär Kungl. Maj:ts förslag beviljandet av pensionsbelopp, som enligt utskottets förmenande knappast kunna anses stå i riktigt förhållande till vederbörandes avlöningsförmåner, särskilt om hänsyn tages till det förhållandet att pensionsavgifter ej erlagts. Vad nu anförts gäller särskilt i fråga om lärarinnan Wall, som enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle komma att uppbära pension jämte därå belöpande dyrtidstillägg till belopp ungefär motsvarande den av henne åtnjutna avlöningen jämte därå utgående dyrtidstillägg. I fråga om lärarinnan Waldenström lärer vidare böra beaktas, att hon — som vid sidan av ifrågavarande tjänst bestritt övningslärarinnebefattning vid enskild läroanstalt — enligt Kungl. Maj:ts under punkten 12 av elfte huvudtiteln i årets statsverksproposition framlagda, av riksdagen numera godkända förslag rörande ändrade grunder för tilläggspensioner åt vissa lärarinnor vid statsunderstödda enskilda läroanstalter skulle bliva berättigad till tilläggspension, uppgående till ett belopp av något över 300 kronor årligen, frånsett tilläggsförmåner.

Med anledning av vad sålunda anförts har utskottet ansett reduktion böra äga rum beträffande samtliga de i förevarande punkt föreslagna pensionsbeloppen; och har utskottet funnit sig böra förorda följande belopp, nämligen 1,848 kronor för Kjellin, 444 kronor för Wall och 1,020 kronor för Waldenström.

På grund av det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande framställning, må medgiva, att en var av överläraren vid tekniska skolan i Stockholm Carl Axel

Eugen Kjellin samt lärarinnorna vid samma skola Anna Ulrika Wall, född Westfeldt, och Hilda Gabriella Josefina Waldenström må från och med månaden näst efter den, varunder vederbörande befattningshavare entledigas från sin tjänst vid skolan, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension, Kjellin med 1,848 kronor, Anna Ulrika Wall med 444 kronor och Hilda Gabriella Josefina Waldenström med 1,020 kronor.

105:o.

I fråga om Kungl. Maj:ts under punkten 9:o av samma proposition gjorda framställning om pension åt överläraren vid tekniska skolan i Stockholm G. E. Malmquists änka kommer utskottet att i annat sammanhang yttra sig (utlåtande nr 38, punkten 45); vilket utskottet här får för riksdagen

anmäla.

106:o.

Ang. pension åt f. läraren vid slöjd- och tekniska skolan i Vänersborg A. Bergman.

Under punkten 10:o av berörda proposition nr 125 föreslår Kungl. Maj:t riksdagen medgiva,

dels att förre läraren vid slöjd- och tekniska skolan i Vänersborg *Adam Bergman* må, räknat från och med den 1 januari 1926, å allmänna indragningsstaten under sin återstående livstid åtnjuta ett årligt understöd av 720 kronor,

dels ock att å ifrågavarande understöd må utgå dyrtidstillägg enligt de grunder, som äro eller kunna varda fastställda för f. d. befattningshavare i statens tjänst, med iakttagande likväl, att av det beräknade dyrtidstilllägget å det sammanlagda understödsbelopp, som må utgå av statsmedel samt från Älvsborgs läns landsting och Vänersborgs stad, skall av statsmedel bestridas allenast vad som belöper å den från allmänna indragningsstaten utgående delen av understödsbeloppet.

Bergman, som är född den 15 september 1858, tjänstgjorde alltsedan år 1880 oavbrutet vid slöjd- och tekniska skolan i Vänersborg och avgick från sin lärarbefattning därstädes med utgången av år 1925 i anledning av skolans omorganisation. Han innehade då 67 levnads- och 46 tjänstår. Av skolans styrelse har Bergman erhållit högsta vitsord för sin tjänstgöring, som omfattat i genomsnitt 8 timmars daglig tjänstgöring med en undervisningstid av omkring sju månader om året. Hans avlöning har i medeltal under de sista 5 åren uppgått till 2,760 kronor. Dessutom har

Bergman under nära 5 läsår varit slöjdlärare vid högre allmänna läroverket i Vänersborg. Från och med år 1926 hava Älvsborgs läns landsting och Vänersborgs stad, vilka lämnat bidrag till skolans upprätthållande, beviljat Bergman pension, landstinget med 1,250 kronor och staden med 500 kronor för år, dock utan rätt till dyrtidstillägg härå.

Beträffande utredningen i övrigt hänvisar utskottet till propositionen.

Utskottet, som ansett sig böra biträda Kungl. Maj:ts förevarande förslag, hemställer,

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning må vinna riksdagens bifall.

107:o.

Ang. årligt understöd åt vävlärarinnan Hanna Sunesson.

I en inom andra kammaren väckt motion nr 167 har herr *Bengtsson* i Norup hemställt, »att riksdagen måtte bevilja vävlärarinnan *Hanna Sunesson,* Kristinehamn, ett årligt understöd av 800 kronor att utgå under hennes återstående livstid från och med månaden näst efter den, under vilken hon avgår från sin befattning som vävlärarinna vid Kristinehamns praktiska skola».

Beträffande motiveringen för yrkandet hänvisar utskottet till motionen.

Av motionen jämte tillgängliga handlingar framgår, att Hanna Sunesson, som är född den 2 februari 1865, efter genomgången utbildning vid Kristinehamns praktiska skola och vävskolan i Borås allt sedan år 1890 med vissa avbrott varit och fortfarande är anställd såsom vävlärarinna vid nämnda praktiska skola. Denna skola, vilken är en enskild, åtnjuter sedan år 1920 såsom enskild anstalt för yrkesundervisning statsunderstöd för bland annat den yrkesavdelning, slöjdavdelningen, till vilken vävundervisningen hör. Vid sidan av berörda anställning har Sunesson under vissa sommarferier tjänstgjort som vävlärarinna vid kvinnliga folkhögskolekurser, varjämte hon såsom tillkallad sakkunnig biträtt vid förberedande och ordnande av verksamheten vid ett år 1906 bildat hemslöjdsmagasin för Kronobergs län. Av utredningen framgår vidare, att Hanna Sunessons verksamhet av för hemslöjden närmast intresserade kretsar ansetts vara av betydelse för utvecklingen av denna slöjdart.

I motionen har framhållits, att riksdagen tidigare »visat sig uppskatta oegennyttigt arbete till det allmännas bästa och såsom erkännande av sådan verksamhet tilldelat understöd av statsmedel för beredande av livsuppehälle åt vederbörande på deras ålderdom». Såsom exempel på dylika fall har anförts riksdagens beslut år 1921 om understöd åt lappmannen Johannes Olofsson Turi, samma års riksdags beslut om understöd till smeden och fornforskaren Per Edholm i Bjärtrå socken, Ångermanland,

samt beslut vid 1924 års riksdag om pension åt f. d. skogvaktaren C. A. Gustafsson i Bomhus.

Utskottet.

Såsom jämväl i motionen omnämnts, medgavs genom 1926 års riksdags beslut om upptagande i statens pensionsanstalt av vissa nya grupper av befattningshavare delaktighet i nämnda pensionsanstalt för bland andra lärare vid statsunderstödda enskilda anstalter för yrkesundervisning. I samband därmed beslötos övergångsbestämmelser av innehåll, att staten kunde under vissa förutsättningar bidraga till bestridande av engångsavgift för retroaktiv tillämpning av pensionsanstaltens reglemente för ifrågavarande befattningshavare. Att staten skulle, i annan mån än som möjliggjorts genom nyssberörda beslut, ikläda sig kostnader för pensionering av lärare vid en enskild läroanstalt av förevarande slag, har utskottet med hänsyn till de konsekvenser, som därav skulle kunna uppstå, ansett sig icke böra förorda. Utskottet vill ock erinra, att ett tidigare väckt förslag om pensionering med statsmedel av befattningshavare vid enskild läroanstalt av liknande art på utskottets hemställan blivit av riksdagen avslaget.

Vad angår de av motionären åberopade fall, i vilka riksdagen tidigare beviljat understöd såsom erkännande av viss betydelsefull verksamhet, vill utskottet framhålla, att dessa fall enligt utskottets mening icke äro av den beskaffenhet att de kunna anföras såsom stöd för ett bifall till det nu framställda förslaget. Det gällde i nämnda fall personer, vilka utan att hava innehaft någon anställning nedlagt ett uppoffrande och framstående arbete inom vissa forsknings- och odlingsområden. I samband med behandling av ärenden utav senast avsedd art har ock vid flera tillfällen betonats, att vid beviljande av understöd i dylika fall stor varsamhet måste iakttagas.

På grund av vad nu anförts har utskottet funnit sig böra avstyrka bifall till motionärens förslag. Utskottet får sålunda hemställa,

att förevarande motion II:167 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

VI. Ang. jordbruksdepartementet.

108:o.

Ang. pension åt f. d. domänintendenten friherre Erik Gustaf Leijonhufvud.

I en till riksdagen avlåten, den 4 februari 1927 dagtecknad proposition nr 83 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, uti punkten 1:o föreslagit riksdagen medgiva, att f. d. domänintendenten i Uppsala län friherre ***Erik Gustaf Leijonhufvud*** må från och med den 1 januari 1927 under sin återstående livstid uppbära en årlig pension från allmänna indragningsstaten till belopp av 2,448 kronor.

Av handlingarna inhämtas, att friherre Leijonhufvud, som är född den 27 mars 1853, från den 13 oktober 1905 oavbrutet skött ifrågavarande domänintendentsbefattning, med vilken varit förenat ett årligt arvode av 3,400 kronor.

Beträffande utredningen i övrigt hänvisar utskottet till propositionen.

Utskottet.

Under erinran, att riksdagen tidigare i ett flertal fall åt domänintendenter beviljat pensioner till oreglerade belopp, motsvarande den nu föreslagna nyreglerade pensionen, får utskottet, som icke haft anledning till anmärkning mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställa,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning.

109:o.

Ang. pension åt extra assistenten vid centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet K. W. Svensson.

Under punkten 2:o av nyssnämnda proposition har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att extra assistenten vid centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet *Karl Wilhelm Svensson* må från och månaden näst efter den, varunder han lämnar nämnda sin anställning, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 1,716 kronor.

Av handlingarna i ärendet framgår, att Svensson, som är född den 18 december 1866, efter avlagd filosofie kandidatexamen tjänstgjort dels vid Lunds universitets kemiska institution under tiden 16 september 1896—30 augusti 1899 såsom extra ordinarie amanuens och 1 september 1899—30 augusti 1903 såsom amanuens, dels såsom extra eller såsom andre assistent vid statsunderstödda kemiska stationen i Kalmar under tiden september 1903 —sommaren 1913 dels ock såsom extra assistent vid centralanstaltens avdelning för lantbrukskemi från och med den 1 mars 1914 ävensom att han numera på grund av sockersjuka samt därav föranledd allmän kraftnedsättning endast med stor svårighet kan sköta sin tjänst.

I fråga om utredningen i övrigt tillåter sig utskottet hänvisa till åberopade statsrådsprotokollet.

Utskottet hemställer,

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning må vinna riksdagens bifall.

110:o.

Över Kungl. Maj:ts under punkterna 3:o—5:o av ifrågavarande proposition nr 83 gjorda framställningar angående pension åt snickaren N. A. Nilssons änka, angående pension åt stallbetjänterna J. A Holms och J. E. Bergströms änkor samt angående understöd åt extra skriv- och vaktmästarbiträdet A. Rohdins änka och minderåriga barn kommer utskottet att i annat sammanhang (utlåtande nr 38 punkterna 48—50) yttra sig; vilket utskottet skolat härigenom för riksdagen

anmäla.

111:o.

Ang. pension åt städerskan vid rikets allmänna kartverk änkan Eugenia Eriksson.

Uti punkten 6:o av förevarande proposition har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att städerskan vid rikets allmänna kartverk, änkan ***Eugenia Eriksson, född Svensdotter***, må från och med månaden näst efter den, varunder hon frånträder sin anställning därstädes, under sin återstående livstid från allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension av 600 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att änkan Eriksson, som är född den 11 januari 1859, sedan den 1 november 1908 varit anställd som städerska vid ekonomiska avdelningen av rikets allmänna kartverk. Hennes avlöning utgjorde de tre första åren 480 kronor för år och har sedermera tid efter annan höjts. På sista tiden har densamma uppgått till 1,500 kronor, vartill alltsedan 1921 kommit fri bostad. Efter sin avlidne make, vaktmästaren vid kartverket C. A. Eriksson, vilken avled år 1912, åtnjuter hon en utav 1913 års riksdag beviljad pension av 180 kronor om året.

Beträffande utredningen i övrigt hänvisas till åberopande statsrådsprotokollet.

Utskottet.

Utskottet tillstyrker, att pension beviljas städerskan Eriksson. Beträffande pensionens storlek kunde visserligen ifrågasättas någon minskning i det av Kungl. Maj:t föreslagna beloppet med hänsyn till den av Eriksson uppburna änkepensionen, vilken med pensionstillägg och dyrtidstillägg enligt nu gällande grunder torde uppgå till i runt tal 400 kronor årligen. I betraktande av den avlöning, som änkan Eriksson under senare år åtnjutit, har utskottet emellertid icke velat motsätta sig bifall till Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottet hemställer sålunda,

att Kungl. Maj:ts förevarande framställning må av riksdagen bifallas.

112:o.

Beträffande Kungl. Maj:ts i punkten 7:o av samma proposition gjorda hemställan angående pension åt tjänstemannen vid statens meteorologisk-hydrografiska anstalt K. S. Haldins änka och minderåriga barn kommer utskottet att i ett annat sammanhang (utlåtande nr 38 punkten 51) avgiva yttrande; vilket utskottet härmed får för riksdagen

anmäla.

113:o.

Ang. särskild pension åt rektorn vid lantbruksinstitutet vid Ultuna, professorn J. A Sjöström.

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren under nr 60 av herrar *Sederholm* och *Hammarskjöld, Hjalmar,* samt den andra inom andra kammaren under nr 172 av herrar *Hedlund* i Häste och *Sköld,* har hemställts, »att riksdagen måtte åt rektorn vid Ultuna lantbruksinstitut professor *J. A. Sjöström,* utöver den pension, som må honom i egenskap av professor tillkomma, bevilja en särskild pension å 1,000 kronor årligen att utgå från samma tid som professorspensionen».

Beträffande motiveringen för yrkandet får utskottet hänvisa till motionen nr 60 i första kammaren.

Av tillgängliga handlingar framgår, *att* professor Sjöström är född den 3 juni 1861 och alltså den 3 juni 1926 uppnått pensionsåldern, *att* han, enligt medgivande av Kungl. Maj:t, efter pensionsålderns inträde kvarstått och fortfarande kvarstår i tjänst, *ävensom att* han varit anställd såsom assistent vid den statsunderstödda kemiska stationen i Västerås under tiden 1 juni 1883—31 oktober 1889, såsom lärare vid lantbruksinstitutet vid Alnarp under tiden 1 november 1889—31 oktober 1902 samt såsom lärare, sedermera professor, och rektor vid lantbruksinstitutet vid Ultuna från och med den 1 november 1902.

I skrivelse den 7 juli 1926 gjorde *styrelsen för Ultuna lantbruksinstitut* hos Kungl. Maj:t framställning om beredande åt Sjöström, utöver honom i egenskap av professor författningsenligt tillkommande pension, av särskild pension till belopp av 1,000 kronor. Till stöd för denna hemställan anförde styrelsen huvudsakligen följande:

I skrivelse den 8 september 1925 angående medgivande för professorn Sjöström att kvarstå i sin befattning intill den 1 november 1927 hade styrelsen funnit anledning att anföra, »att, även om professor Sjöström, som ända från år 1902 varit rektor, torde kunna i denna egenskap påräkna ett särskilt pensionstillägg, det vore hårt för honom att nödgas avgå omedelbart före en väntad lönereglering för professorerna med därav följande pensionsförhöjning.»

Det sökta anståndet med professor Sjöströms avgång hade blivit av Kungl. Maj:t beviljat. Men det syntes numera få anses uteslutet, att lönereglering

komme till stånd före utgången av hans sålunda medgivna förlängda tjänstetid.

Vid sådant förhållande kunde styrelsen ej annat än finna en ytterligare anledning föreligga att tillerkänna professor Sjöström ett pensionstillägg i hans egenskap av rektor under ej mindre än 25 år.

Ett sådant tillägg skulle i alla händelser enligt styrelsens förmenande varit i hög grad påkallat med hänsyn till de omständigheter, som angåves i en vid skrivelsen fogad promemoria. Styrelsen ville särskilt fästa uppmärksamheten därpå, att rektor vid lantbruksinstitut icke i anledning av rektorsgöromålen åtnjöte någon nedsättning i sin tjänstgöringsskyldighet såsom lärare. Rektorsgöromålen — vid Ultuna omfattande även bokföring och kassautbetalningar — utgjorde sålunda i sin helhet ett tillägg till undervisningsskyldigheten. Härtill komme, att rektor i följd av sitt ämbete vore självskriven ledamot icke blott såsom övriga professorer av lärarrådet, utan även av styrelsen med dess ganska talrika och särskilt för rektor arbetskrävande sammanträden, samt att professor Sjöström jämväl varit styrelsens sekreterare.

Med avseende å professor Sjöströms sätt att sköta sina åligganden kunde styrelsen endast med all styrka upprepa vad i förut omförmälda framställning anförts, nämligen att han under all sin tjänstgöring såsom lärare och rektor ådagalagt framstående skicklighet och utmärkt nit.

Vad anginge beloppet av den ifrågasatta särskilda pensionen, ansåge styrelsen visserligen goda skäl tala därför, att densamma bestämdes till två tredjedelar av rektorsarvodet 2,000 kronor. Styrelsen hade emellertid funnit sig böra stanna vid att såsom pensionsbelopp föreslå hälften av detta arvode.

I den uti skrivelsen omförmälda promemorian framhölls, bland annat,

att rektorerna vid lantbruksinstituten åtnjöte arvode av 2,000 kronor men i olikhet med andra rektorer icke hade något avdrag i tjänstgöringsskyldigheten såsom lärare — tvärtom hade rektorn vid Ultuna det största antalet föreläsningar, över 200 mot normalt 150 à 160 och i vissa fall åtskilligt därunder;

att rektorn vid Ultuna även skötte institutets bokföring och verkställde alla utbetalningar, varemot vid Alnarp funnes anställda kamrerare och kassör; först på de senaste åren hade ett mindre anslag beviljats till skrivhjälp vid Ultuna;

samt att rektorer vid högre allmänna läroverk, folkskoleseminarier, blindinstitut, tekniska läroverken m. fl. hade samma pension, som före den senaste löneregleringen utgått till universitetsprofessor, eller 5,600 kronor, medan rektorerna vid lantbruksinstituten i pension åtnjöte 5,000 kronor.

I ett över styrelsens framställning avgivet, den 24 juli 1926 dagtecknat utlåtande anförde *statskontoret* följande:

Rektorer vid universitet, högskolor eller andra vetenskapliga institutioner hade icke ansetts böra komma i åtnjutande av högre pensioner än vad som tillkomme professor. Under sådana omständigheter syntes det få anses mindre lämpligt att i ett särskilt fall bevilja en rektor tilläggspension. Pa grund härav och med erinran att å pension till belopp av 5,000 kronor

jämlikt föreskrifterna i kungörelsen den 18 juni 1925, nr 280, årligen utginge pensionsförhöjning med 1,060 kronor, finge statskontoret hemställa, att framställningen icke måtte föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

På grund av remiss avgav jämväl den s. k. *1926 års pensionsutredning*, vilken inom finansdepartementet tillkallats med uppdrag att bland annat verkställa överarbetning av uppgjort förslag till civil tjänstepensionslag, den 19 januari 1927 utlåtande i ärendet. Detta utlåtande är av följande innehåll:

Pensionsutredningen, som syntes hava att i ärendet yttra sig allenast ur principiell synpunkt, finge såsom sin mening anföra, att sådant särskilt arvode, som enligt gällande stat för lantbruksinstitutet vid Ultuna tillkomme institutets rektor, icke vore av beskaffenhet att böra medföra förhöjning av det för professorstjänsten fastställda pensionsunderlaget och sålunda ej heller av tjänstepensionen. Därest och så länge rektorsgöromålen vid lantbruksinstitutet skulle bestridas av en innehavare av professors tjänst vid institutet mot åtnjutande av särskilt arvode utöver professorsavlöningen, kunde nämligen i pensionsavseende icke anses förefinnas någon särskild befattning såsom rektor, utan rektoratet vore att betrakta endast såsom ett åt en ordinarie tjänsteman givet uppdrag. Liknande vore förhållandet exempelvis beträffande divisionsordförande i hovrätt, generaldirektörs ställföreträdare i vissa centrala verk, rektor vid universitet, rektor vid tekniska högskolan, föreståndare för bergsskolan, avdelningschef hos skolöverstyrelsen, rektor vid veterinärhögskolan. I samtliga omförmälda fall åtnjöte vederbörande, utöver avlöningen å den ordinarie tjänst han innehade, arvode för det särskilda uppdraget utan att därför detta uppdrag vore att anse såsom en befattning i pensionshänseende.

Det borde erinras, att även enligt det nya förslag till civil tjänstepensionslag, som år 1925 avgivits av 1921 års pensionskommitté, sådana arvoden som nyss nämnts icke skulle medföra förhöjning av den vederbörande på grund av hans ordinarie tjänst tillkommande tjänstepensionen.

Ur den synpunkt pensionsutredningen, enligt vad ovan sagts, syntes hava att anlägga å förevarande spörsmål hade utredningen ansett sig icke kunna tillstyrka den av styrelsen för Ultuna lantbruksinstitut gjorda framställningen om beredande av tilläggspension åt professorn Sjöström.

Genom beslut den 4 mars 1927 har Kungl. Maj:t, i enlighet med vad de i ärendet hörda myndigheterna hemställt, funnit den av styrelsen för lantbruksinstitutet gjorda framställningen icke föranleda någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd.

Utskottet. I likhet med statskontoret och den s. k. 1926 års pensionsutredning finner utskottet det ur principiell synpunkt innebära betänkligheter att bereda professorn Sjöström i hans egenskap av rektor vid lantbruksinstitutet vid Ultuna särskild pension utöver honom författningsenligt tillkommande professorspension. Med hänsyn till vad i de avgivna utlåtandena anförts skulle ett beslut i sådan riktning enligt utskottets mening vara ägnat att medföra konsekvenser, som icke kunna anses önskvärda. På grund härav och då, såsom statskontoret framhållit, professorn Sjöström torde bliva berättigad

till pensionsförmåner om tillhopa 6,060 kronor förutom dyrtidstillägg, har utskottet — oaktat professorn Sjöströms tjänstetid såsom rektor torde vara ovanligt lång — funnit sig ej kunna tillstyrka bifall till motionärernas förslag.

Under åberopande av det anförda får utskottet hemställa,

att förevarande motioner I: 60 och II: 172 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

VII. Ang. handelsdepartementet.

114:o.

Ang. understöd åt sjömanshusombudsmannen O. Carlsson.

I en till riksdagen avlåten, den 4 februari 1927 dagtecknad proposition nr 75 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva,

dels att ombudsmannen vid sjömanshuset i Hudiksvall *Olof Carlsson* må från och med månaden näst efter den, under vilken avgång från befattningen äger rum, å allmänna indragningsstaten under sin återstående livstid åtnjuta årligt understöd med sexhundranittiosex kronor,

dels ock att å ifrågavarande understöd må utgå dyrtidstillägg enligt de grunder, som äro eller kunna varda fastställda för f. d. befattningshavare i statens tjänst, med iakttagande likväl, att, därest till Carlsson årligt understöd utbetalas jämväl från Hudiksvalls sjömanshuskassa, dyrtidstilllägget skall beräknas å det sammanlagda understödsbeloppet men av statsmedel bestridas allenast med vad som av det sålunda beräknade dyrtidstillägget belöper på den från allmänna indragningsstaten utgående delen av understödsbeloppet.

Av utredningen i ärendet framgår bland annat följande:

Carlsson är född den 5 juli 1845 och har alltså uppnått en ålder av 81 år. Sedan den 10 december 1894 eller under mera än 32 år har han innehaft sin nuvarande befattning såsom ombudsman vid sjömanshuset i Hudiksvall. Såsom ombudsman uppbär Carlsson, förutom dyrtidstillägg, en avlöning av 1,800 kronor, varjämte han äger tillgodonjuta de vid sjömanshuset inflytande sportlerna, vilka under senaste femårsperiod uppgått till i medeltal omkring 205 kronor för år. Carlsson saknar på grund av sin höga ålder varje möjlighet att medelst någon verksamhet bidraga till sitt uppehälle efter avskedstagandet, varjämte företetts ett av två personer utfärdat intyg, att Carlsson, om pension icke beviljades honom, skulle komma i ekonomiskt betryck.

I skrivelse den 31 december 1926 har *kommerskollegium* hemställt om

ett årligt understöd å 1,400 kronor jämte dyrtidstillägg med lika fördelning mellan statsverket och sjömanshuskassan.

Statskontoret har för sin del icke haft annat att erinra än att det föreslagna understödsbeloppet av statsmedel, 700 kronor, syntes böra minskas till närmast lägre med 12 delbara tal eller således till 696 kronor.

Departementschefen har — efter erinran om de tidigare förslag, som framkommit i fråga om sjömanshustjänstemännens pensionering, och under hänvisning till vad som anförts under punkten 26 i tionde huvudtiteln av årets statsverksproposition angående den under utredning varande frågan rörande omorganisation av sjömanshusen — vidare framhållit, att det icke syntes vara möjligt att, innan sistberörda fråga fått sin lösning, framlägga något allmänt förslag till pensionsbestämmelser för sjömanshusens personal. Nu förevarande understödsfråga syntes därför böra lösas på samma sätt som de tidigare eller åren 1921, 1923 och 1925 behandlade spörsmålen av enahanda art eller så att understöd bereddes dels från allmänna indragningsstaten, dels ock från vederbörande sjömanshuskassa, med lika fördelning mellan statsverket och kassan.

I avseende å beloppet har departementschefen anslutit sig till statskontorets förslag; och borde dyrtidstillägg utgå å understödens totalbelopp och fördelas mellan statsverket och sjömanshuskassan efter samma proportion som själva understödsbeloppen.

Beträffande utredningen i övrigt får utskottet hänvisa till statsrådsprotokollet.

Utskottet. Med hänsyn till vad riksdagen tidigare i liknande fall beslutit och då frågan rörande omorganisation av sjömanshusen ännu icke nått en lösning, har utskottet ansett sig böra tillstyrka, att understöd beviljas här ifrågavarande befattningshavare. Utskottet vill i detta avseende ansluta sig till Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottet får alltså hemställa,

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition nr 75 må av riksdagen bifallas.

Stockholm den 22 april 1927.

På bankoutskottets vägnar:

C. E. SVENSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *C. E. Svensson, Gustafsson* i Stensholm, *Pettersson* i Olovstorp, *Lindley, Lindgren, Östergren, P. A. Larsson* och *Bodin;* med undantag därav att herr *Forssberg* deltagit i behandlingen av punkterna 99—114 i stället för herr *Gustafsson* i Stensholm; samt

från andra kammaren: herrar *Borggren, Bäcklund, Lovén, Olsson* i Berg, *Wikström, Ryberg, Höglund* och *Svensson* i Betingetorp; med undantag därav att herr *Eklund* deltagit i behandlingen av punkterna 32—74 i stället för herr *Lovén,* herr *Molander* i behandlingen av punkterna 78—81 i stället för herr *Bäcklund* samt herr *Thore* i behandlingen av punkten 99 i stället för herr *Svensson* i Betingetorp.

Reservationer:

vid punkten 7:o (angående pensionsförbättring åt vissa månadslönare vid flottans varv i Karlskrona):

av herrar *Lindley* och *Bäcklund;*

vid punkten 8:o (angående pensionsförbättring åt verkmästaren K. G. H. Sjöberg):

av herrar *Lindley* och *Bäcklund;*

vid punkten 47:o (ang. pension åt f. faktoristädaren A. Andersson):
av herrar *Bäcklund, Höglund* och *Svensson* i Betingetorp, vilka yrkat,

> att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande framställning och berörda motion II: 305, må medgiva, att förre städaren vid Carl Gustafs stads gevärsfaktori Axel Andersson må från och med den 1 maj 1926 under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 996 kronor.

vid punkten 76:o (angående pension åt f. daglönaren J. A. Lindström):

av herrar *Östergren, Bäcklund* och *Höglund,* vilka ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hava följande lydelse:

»Av handlingarna i ärendet framgår, att Lindström varit anställd i statens tjänst i 20 år 10 månader. Av ingivna läkarintyg bestyrkes, att han lidit och fortfarande lider av höggradig neurasteni m. m., vilket med mycket stor sannolikhet varit orsaken till att han på egen begäran erhållit avsked år 1923 och därmed ställt sig och sin familj i ett mycket bekymmersamt läge. Det arbete, han efter avskedet kunnat förskaffa sig, har varit av tillfällig art såsom trädgårdsarbetare o. d. Hade hans nervsjukdom varit av lindrigare beskaffenhet, så att han avgjort varit herre över sina handlingar, hade han med all sannolikhet behållit sin tjänst och vid den

från och med år 1926 genomförda förtidspensioneringen kunnat såsom förman med 23 tjänstår erhålla förtidspension med ett belopp av 1,104 kronor förutom dyrtidstillägg.

Med hänsyn till det anförda torde sådana ömmande omständigheter få anses föreligga, att riksdagen av billighetsskäl bör bevilja Lindström något understöd. På grund härav hemställes,

att riksdagen, i anledning av förevarande motioner I: 62 och II: 98, må medgiva, att förre daglönaren Johan Alfred Lindström må från och med den 1 januari 1927 under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av 600 kronor.»

vid punkten 79:o (angående årligt understöd åt städerskan Ebba Sofia Lovisa Lundin):

av herrar *Höglund* och *Molander*, vilka ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hava följande lydelse:

»Utskottet, som ansett sig i förevarande fall icke kunna tillstyrka pension eller årligt understöd, har med hänsyn till städerskan Lundins omkring 23-åriga anställning i statens tjänst och de i ärendet åberopade synnerligen ömmande omständigheterna velat uttala, att hinder icke synes föreligga för Kungl. Maj:t att av tillgängliga medel låta till Lundin utbetala en gratifikation med skäligt belopp.

På grund av det anförda får utskottet hemställa,

att förevarande motion II: 19 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.»

vid punkten 82:o (angående årligt understöd åt förre fortifikationsarbetaren O. Sundström):

av herrar *Östergren, Bäcklund, Lovén* och *Höglund*, vilka med åberopande av vad statskontoret i avgivet utlåtande anfört samt i enlighet med nämnda ämbetsverks förslag hemställt,

att riksdagen, i anledning av förevarande motionII: 58, må medgiva, att förre fortifikationsarbetaren Oskar Sundström må från och med den 1 januari 1927 under sin återstående livstid uppbära, utöver honom såsom delägare i statens järnvägars pensionskassa för pensionering av icke ordinarie personal tillerkänd pension, ett årligt understöd från allmänna indragningsstaten till belopp av 180 kronor utan rätt att därå åtnjuta dyrtidstillägg;

vid punkten 90:o (angående pension åt f. d. länsnotarien E. O. F. Forssgren):

av herr *Bäcklund;* samt

av herr *Lovén,* som ansett att utskottets yttrande och förslag bort hava följande lydelse:

»Med hänsyn till de särskilda förhållanden, som i detta fall föreligga, har utskottet ansett sig böra biträda förslaget om beredande åt Forssgren av en pension från och med ingången av innevarande år; och vill utskottet beträffande pensionsbeloppet ansluta sig till Kungl. Maj:ts framställning. Däremot har utskottet — som anser sig icke böra ingå på frågan om åtgärder för understöds fritagande från utmätning — i likhet med föredragande departementschefen icke funnit tillräckliga skäl föreligga för beviljande av understöd retroaktivt för tiden före den 1 januari 1927. Utskottet kan sålunda icke biträda motionärens yrkande om medgivande av en engångsersättning.

På grund av det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition och med avslag å berörda motion II : 317, i vad den skiljer sig från Kungl. Maj:ts förslag, må medgiva, att till f. d. länsnotarien Edvard Oskar Ferdinand Forssgren må från och med den 1 januari 1927 under hans återstående livstid från allmänna indragningsstaten utgå en årlig pension av 3,000 kronor.»

vid punkten 99:o (angående ökad pension åt professorn J. E. Lehmann):

av herrar *Borggren, Bäcklund, Lovén* och *Höglund,* vilka ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hava följande lydelse:

»Det utav 1915 års riksdag för professor Lehmann medgivna pensionsbeloppet av 5,600 kronor överstiger avsevärt den pension, som vid avgång efter uppnådd pensionsålder skulle tillkomma honom även med tillämpning av nu gällande pensionsunderlag för universitetsprofessor. Vid sådant förhållande och då å berörda pensionsbelopp jämväl torde komma att utgå vissa förhöjningar och tillägg enligt av riksdagen efter år 1915 antagna grunder, har utskottet ansett tillräckliga skäl saknas att tillstyrka större tilläggspension åt Lehmann än den redan medgivna.

Utskottet får sålunda hemställa,

att Kungl. Maj:ts förevarande framställning icke må vinna riksdagens bifall.»